DOCTORIS SUBTILIS ET MARIANI

IOANNIS DUNS SCOTI

ORDINIS FRATRUM MINORUM

OPERA OMNIA

IUSSU ET AUCTORITATE

RMI P. PACIFICI M. PERANTONI

TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM MINISTRI GENERALIS

STUDIO ET CURA COMMISSIONIS SCOTISTICAE

AD FIDEM CODICUM EDITA

PRAESIDE

P. CAROLO BALIĆ

SOCIIS

PP.: MARTINO BODEWIG, STANISLAO BUŠELIĆ, PETRO ČAPKUN-DELIĆ, IOANNE JURIĆ
IOSEPH MONTALVERNE, SEBASTIANO NANNI, BASILIO PERGAMO, FAUSTINO PREZIOSO
IULIO REINHOLD, ODULPHO SCHÄFER

II

5|95

Bibliothèque Cantonale et Universitaire Séminaire de Dogme et de Morale FRIBOURG

CIVITAS VATICANA

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MCML

[DISTINCTIO PRIMA

PARS PRIMA

DE OBIECTO FRUITIONIS

QUAESTIO 1

UTRUM OBIECTUM FRUITIONIS PER SE SIT FINIS ULTIMUS]

[Q. 1] Circa[a] distinctionem primam, ubi Magister tractat de frui et uti, quaero primo de obiecto ipsius fruitionis, et primo, utrum obiectum fruitionis per se sit finis ultimus[1]. 1

[1] Arguitur quod non:

Primo per auctoritatem Augustini 83 *Quaestionum* quaestione 30: « Fruendum est bonis invisibilibus »; sed plura sunt bona invisibilia; ergo non tantum est fruendum ultimo fine.

---

[a] *Praemittitur rubrica Duns Scoti:* ‖ De obiecto fruibili quaeruntur duae quaestiones[2], de ipso frui duae quaestiones[3], et de fruente quinque quaestiones[4]. Rubrica. ‖

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

6 Circa] *praem.* Veteris ac novae legis etc. Σ *add.* istam Σ | distinctionem primam] p. d. Σ | tractat] agit Z$\Lambda^{-Y}\Sigma$ 7 uti] *add.* primo de obiecto fruibili duae quaestiones, de ipso frui (duae — frui *om.* V^2) in se duae quaestiones, de fruente quinque quaestiones (¶ *sign.* Extra. Dimitte Extra V^2) V *add.* quaero primo de obiecto fruibili duas quaestiones, secundo de ipso frui in se alias duas, tertio de ipso fruente (*add.* et fruibilitate Γ^{D}) quinque quaestiones Γ^{BD} 7-8 quaero — ultimus] Quaeruntur novem, quorum duo sunt de obiecto fruibili, alia duo de ipso frui in se, et quinque de ipso fruente. Circa obiectum igitur fruibile quaeruntur duo: primum est utrum ultimus finis sit per se obiectum fruitionis; secundum, utrum finis ultimus habeat tantum unam rationem fruibilis, an in ipso sit aliqua distinctio secundum quam voluntas possit eo frui secundum unam rationem et non secundum aliam. Circa primum (secundum, utrum — Circa primum *om.* Σ^{U}) Σ 7 fruitionis = AZτ frui DCPMSRIV$\Gamma\Lambda^{-E}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ *add.* in comparatione ad obiectum P 8 obiectum fruitionis per se = ADΛ^{E} o. per se f. Z per se (per se *om.* M^2V) o. f. CPMSRIV$\Gamma\Lambda^{-E}$ *edd.* 9 Arguitur] Arguo $\Gamma^{N}\Lambda^{-E}$ *praem.* Et Γ^{BD} 10 Primo — Augustini] Augustinus Z quia Augustinus $\Lambda\rho\tau\pi\gamma\beta$ quia secundum Augustinum $\Sigma\mu\upsilon$ 12 tantum est fruendum] e. t. f. Γ^{BD} e. f. t. DZ$\Lambda^{YEH}\Sigma$ t. f. e. VΓ^{LN} fruendum (*add.* est Λ^{O2}) tantum Λ^{GO} 13-15 De obiecto — Rubrica = ACPMSRI(*om.* I^2)V(*om.* V^2)$\Gamma^{LN}\gamma$; ¶ *text. sign.*: Ista rubrica est extra de manu Scoti A^1 Vacat V^2. – *Vide etiam ad* 7 *quoad* VΓ^{BD}, *ad* 7-8 *quoad* Σ 13 fruibili] finali Γ^{N} | quaeruntur = A quaerendae sunt *rell.* γ 14 frui = A frui in se *rell.* γ | duae quaestiones, et] et d. q. I duo C | et *om.* PMSRVΓ^{LN} | fruente] fruibilitate Γ^{LN} 14-15 de² — quaestiones] quinque de fruente C | quinque quaestiones *om.* MRIV 15 Rubrica = A

F 6 LOMBARDUS, *Sent.* I d. 1 c. 2. 3 (I 15-20). 10 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19).

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars 1 q. 1; *Rep.* IA d. 1 pars 1 q. un. [2] Cf. n. 1-61. [3] Cf. infra n. 62-158. [4] Cf. infra n. 159-187.

2 Item per rationem: capacitas fruentis est finita quia ratio sive natura subiecti est finita; ergo illa capacitas potest satiari aliquo finito. Sed fruendum est quocumque satiante capacitatem fruentis; ergo etc.

3 Item, aliquid est maius capacitate animae, ut Deus, qui sufficit sibi ipsi, et aliquid minus capacitate eius, ut corpus; ergo aliquid est medium, scilicet aequale[1] capacitati eius: illud est minus Deo; ergo habeo propositum, quod non tantum Deo vel ultimo fine est fruendum.

4 Item, quaecumque forma satiat capacitatem materiae; ergo quodcumque obiectum satiat capacitatem potentiae. Consequentia probatur, quia potentia per formam receptam in ipsa respicit obiectum; et si forma una recepta satiat intrinsece, sequitur quod obiectum quod respicitur a potentia per illam formam satiat potentiam extrinsece sive terminative. Antecedens probatur, quia si aliqua forma non satiaret capacitatem materiae, stante illa forma in materia inclinaretur materia ad aliam formam naturaliter, et per consequens sub ista quiesceret violenter, nam quodcumque prohibens aliquid ab illo ad quod est inclinatio naturalis ipsius est violentum sibi, sicut apparet de quiete gravis extra centrum.

Item, firmius assentit intellectus alii vero quam primo vero; ergo a simili intensius potest voluntas assentire alii bono quam primo bono[a]. 5

[2] Ad oppositum est A u g u s t i n u s I *De doctrina christiana* cap. 1: « Res quibus fruendum est sunt Pater et Filius et Spiritus Sanctus, et hi tres sunt una res », ergo etc. 6

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* Item, Ambrosius[1] super illud ad Gal. 5[2], « Fructus autem spiritus est caritas, gaudium », etc., dicit quod hic nominat non 'opera' sed 'fructus' quia propter se appetenda sunt; sed quod est propter se appetendum est fruibile; ergo virtutibus convenit frui: sed ipsae non sunt ultimus finis; ergo etc. Et confirmatur ratio, quia bonum per essentiam est debitum fruitionis obiectum; sed virtutes sunt bonum per essentiam.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 Item] Praeterea Σ | per rationem *om.* ZΛ^{YEHGO*}Σ 1-2 capacitas — ergo *om.* Γ^{B} 1 fruentis] *in ras.* R^2 fruibilitatis Λ^{G} 1-2 quia — finita *om.* ZΣ^{U*} | ratio sive natura = AD natura ratio M′ ratio (*add.* vel natura P^2; *deinde in text. corr.* ratio *in:* natura vel ratio P^3) CPS^2 non S′ natura (*add.* sua Γ^{D*}) M$^2\Sigma^{U2}$ *rell.* (*om.* ZΓ^{B}) *edd.* 2 subiecti] suppositi Λ^{GO} | illa capacitas] c. i. (ista Λ^{HGO}) Z$\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ | potest satiari] s. p. Σ | aliquo] *add.* obiecto Φρπγβμυ 3-4 Sed — etc. *om.* M*V 3 quocumque] quoque Z quacumque re Λ^{H} | capacitatem] *rescr.* I^2 appetitum Γ^{BD} | fruentis] finitas Λ^{Y} finitam Λ^{EHG}Φρτ *om.* Λ^{O} 4 etc.] *om.* Σ *add.* Confirmatur: capacitas et potentia animae est finita sicut et ipsa anima est finita, ergo et obiectum adaequatum eius est finitum; si enim obiectum illius sit infinitum, tunc excedit potentiam animae et per consequens non est ei adaequatum C^2 5 Item] Praeterea Σ | est maius] m. e. CPMSRΓ^{LN} 5-6 ut — eius *om.* V* 5 qui] quia C 6 et] *om.* Σ *add.* etiam I* | minus] *add.* a C | aliquid^2] *post* est^1 (7) DIΛ^{Y} aliquod DΛ^{GO} aliud Λ^{B} 7 illud] aliud I *add.* autem Γ^{B2}Σ | est^2] esset C erit PMSRIV $\Gamma^{LN}\Lambda^{YHG*O2}$ *om.* $\Lambda^{O'}$ | Deo] *om.* P* *add.* et maius corpore Λ^{O2} 8-9 ergo — fruendum] ergo Σ etc. (*praem.* ergo — fruendum Λ^{O2}) Λ^{GO} ergo etc. I^{2}ZΛ^{YEH} *edd.*; ¶ *text. sign. litteris* a-b V^2(*text. et mg.*) 8 habeo *om.* C | tantum *om.* M 10-*p.* 3, 4 Item — centrum *post* primo bono (*p.* 3, 7) P^{2}M$^2\Gamma^{B2D2N2}$υ; *adnot.* Nota quod hic stat quintum argumentum ante quartum, ut patet in responsione eorundem M^2 10 Item] Praeterea Σ | forma] *add.* naturalis ρπγβμυ 11-13 satiat — respicit obiectum *om.* P* 12 respicit] recipit Λ^{H} 13 et = AD et (*om.* M*) ita *rell. edd.* | forma una] u. f. CPMIV | recepta *om.* Z | satiat] *add.* appetitum R^{2}ρπγβμυ | satiat intrinsece] i. s. CPMV 14 quod respicitur *om.* D* | a] ab CPMV | potentia] *praem.* illa CPMV *add.* illa I* | satiat] satiet *in ras.* R^2 *praem.* etiam ρπγβμυ | potentiam] appetitum R^{2}I^{2}V^{2}Z$\Lambda\Sigma$ *edd.* 15 terminative] determinative R* terminativam Λ^{H} *add.* aliter (aliam M′SRV *comp.* C′ *pon.* alias M^2 *pon.* aliter C^2) enim (enim *om.* M*) non satiat (¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b V^2) CPMS*R*I*V Λ^{O2} 16 satiat P^{2}ZΓ^{BD} 16-*p.* 3, 1 capacitatem — in materia] *in ras.* P^2 ergo illa (ista Λ^{Y*HGO}) stante (*add.* in materia Λ^{O2}) Z$\Lambda\Sigma$ 16 capacitatem] appetitum P$^2\Gamma$ *pon.* appetitum R^2 | materiae] *om.* R* *add.* ergo P^{2}M^{2}SR^{2}IΓ

T [1] Cf. ARISTOT., *Metaph.* X t. 19 (I c. 5, 1056*a* 22-24): « Est itaque aequale quod neque magnum neque parvum, aptum natum magnum aut parvum esse, ... quapropter et medium est ».

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 ad aliam *post* naturaliter Λ^{E}Σ | formam *om.* ZΛ^{YEHGO*}Σ 2 ista] illa CPMSIVZ$\Gamma\Lambda^{Y2EG}$ Σ 3 aliquid *om.* CPMSRI$^*\Gamma^{L}$ | illo] eo Γ^{D} alio Λ^{GO} | est inclinatio naturalis] naturaliter inclinatur Σ | inclinatio] inclinatus appetitus Z | ipsius] illius Γ^{N} *om.* Σ 3-4 est violentum sibi] e. s. v. Σ v. e. s. Λ^{G} 4 apparet] patet Λ^{G}Σ | centrum] locum suum Φρπγβμυ 5 Item] Praeterea Σ | alii] alteri Σ *add.* creato Λ^{O2} 6 intensius potest voluntas assentire] p. v. i. a. Γ p. i. a. v. Λ^{E} | alii] alicui Λ^{GO} | bono] *add.* creato Λ^{O2} 7 bono *om.* Γ^{LN} 8 Ad oppositum] Contra Σ | est = Aρπγβμυ | I] *post* christiana Γ^{LN} libro D libro primo *post* christiana M^{2}I *om.* CPM′SRVΛ^{EGO} 9 et^1 *om.* Λ^{EG} 10 tres *om.* Z$\Gamma^{B}\Lambda^{YEHGO*}$Σ | sunt *om.* CP | una] *add.* summa γ | ergo etc. *om.* Σ 11-16 Item, Ambrosius — essentiam = ADCPR^{2}IVZ$\Gamma^{-L}\Lambda^{O2}$; ¶ *text. sign.*: Non in libro Duns A^1 Extra I^2(*text. et mg.*)Γ^{B2D2} Additio Λ^{O2} *litteris* a-b P^2(*text. et mg.*)V^2(*text. et mg.*) ⟦*Huic textui interpolato praem.* Ad oppositum (8) — ergo etc. (10) V$^+$(*signando* Vacat)⟧ 11 illud] illo verbo Λ^{O2} *add.* verbum CPR^{2}IZΓ^{-L} 12 autem *om.* I | est *om.* CPR^{2}Z$\Gamma^{-L}\Lambda^{O2}$ | etc.] et pax Λ^{O2} *add.* et D | quod *om.* PR^{2}VZΓ^{-L} | hic] haec D *om.* IV | nominat non] non nom. CPR^{2}VZ$\Gamma^{-L}\Lambda^{O2}$ non dixit apostolus I | opera] *add.* spiritus caritas est I 13 quia] quae (*post* propter Γ^{D*}) CPR$^2\Gamma^{-L}\Lambda^{O2}$ | se^1 *om.* Z | appetenda] appetendi I 14 virtutibus *rescr.* Γ^{N2} | ergo^2] et sunt plura Λ^{O2} 15-16 fruitionis obiectum] ob. fruibile Λ^{O2} 16 obiectum] ad bonum Z | bonum] bonae R$^2\Gamma^{BD}$ | essentiam] *add.* ergo per etc. P *add.* ergo etc. CR^{2}VΓ^{-L} *add.* et stet pro ultimo argumento, scilicet sexto Λ^{O2} ⟦*et sequitur hic immediate solutio* Ad sextum (*p.* 16, 17) — per essentiam (*p.* 17, 15)⟧

F 8 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 5 n. 5 (PL 34, 21).

T [1] [AMBROSIASTER], *In epist. ad Gal.* c. 5, 22 (PL 17, 368): « Non dixit 'opera spiritus caritas est', sed 'fructus spiritus'; lex enim spiritus haec, quae supra memoravit, fructificat, ut ex his haereditas regni caelorum quaeratur ». [2] Gal. 5, 22-23; cf. infra n. 63.

⌊I. – AD QUAESTIONEM⌋

7 Ad istam quaestionem distinguam primo de fruitione ordinata et in communi sumpta, secundo dicam de obiecto primo fruitionis ordinatae, tertio de obiecto fruitionis in communi, quarto quomodo sit intelligendum fruitionem esse circa finem – sive vere ultimum finem, ut in secundo articulo, sive non vere ultimum, ut in tertio articulo.

8 ⌊Art. 1⌋ – De primo dico quod fruitio in communi excedit fruitionem ordinatam, quia quandocumque aliqua potentia non determinatur ex se ad actum ordinatum, actus eius in communi universalior est actu eius speciali ordinato; voluntas autem ex se non determinatur ad ordinatam fruitionem, quod patet, quia perversitas summa potest esse in ea, ut quando utitur fruendis et fruitur utendis, secundum Augustinum 83 *Quaestionum* quaestione 30. Est autem fruitio ordinata qualis nata est esse recta, quando scilicet ordinatur secundum debitas circumstantias, fruitio vero in communi est sive habeat illas circumstantias debitas sive non.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

2 istam quaestionem] q. i. Σ | distinguo DZΣ distinguendo Λ^{H*} | primo] *ante* distinguam RIV^{2}ZΓ^{BD}ΛΣ *om.* CPMSV'Γ^{LN} *add.* etiam A^{+} 3 subiecto Λ^{E} | primo] obiecto Λ$^{E'}$ *om.* VZΓΛ^{YE1H}Σ 4 ordinato Λ^{E} | communi] *add.* et I^{2}ZΛ^{YEH} 5 sit] est Γ^{N} | sit intelligendum] i. s. RΛ^{GO}Σ | finem] *add.* ultimum τ *add.* ut sic ρ | sive] ut scilicet Σ *praem.* scilicet ρ *om.* Z$^{\pm}$Λ$^{EHGO\pm}$ *add.* circa τ | vere] ut Γ^{N} 6 finem *om.* I^{2}ZΓ^{BD*}ΛΣ | ultimum^{2}] *praem.* finem I* *om.* I^{2}ZΛ^{-G}Σ *add.* finem PΓ^{D2LN} 7 articulo *om.* Λ^{-E}Σ 8 primo] prima S *add.* articulo P | fruitio] *add.* vel actus voluntatis Λ^{O2} 9 quandocumque] quandocum (!) Γ^{D*} quando Λ^{HO} | aliqua *om.* I^{2}ZΛΣ 10 ex se] *post* ordinatum ZΛ de se *ante* potentia (9) Σ | ordinatum] ordinatam C* ortum Z determinatum Λ$^{E\pm}$ | actus eius] e. a. Σ | eius *om.* Γ^{BD*} 11 universalior est] e. u. Γ^{BD}Σ | actu eius] e. a. Σ *add.* ut Λ^{E} *add.* in CPRI*VΓΛ^{GO2} | speciali] *om.* I^{2}ZΛ^{YEHO*}Σ *add.* et C*Γ^{N*}Λ^{O2} | ordinato] ordinata C*P*Z *om.* Γ^{N} 11-12 ex se non determinatur] n. d. ex se ZΛ^{-G}Σ 12 ordinatam fruitionem] ordinatum finem Λ^{G} | quod] et Σ 13-14 summa — utendis] potest esse (pot. e.] est ρπβμυ) in fruendo utendis (*add.* vel: summa perversitas potest esse in ea, ut quando utitur fruendis, fruitur utendis Λ^{O2}) Λ^{HO}ρτπβμυ 13 summa] *post* ea CPMSRIVZΓΛ^{G} ima C^{2}Γ^{B2} *om.* Λ^{YE}Σ *pon.* in via (!) M^{2} 13-14 ut — fruitur] in fruendo Λ^{YE}Σ | utitur — utendis] fruitur utendis et utitur fruendis V 15 30] *add.* ergo etc. I^{2}V^{2}Λ *add.* ergo Σ | Est — ordinata *om.* R$^{\pm}$ | autem] ergo CPMSR^{2}I*VZΓΣ 16 scilicet *om.* CM*SRI*VZΓ | debitas circumstantias] c. (*om.* V$^{\pm}$) d. VΛ 16-17 fruitio — circumstantias *om.* D$^{\pm}$V$^{\pm}$ 17 vero] autem I^{2}Λ^{-Y}Σ *om.* CPMSRI'V^{2}ZΓΛ^{Y} | illas] istas (*post* circumst. Λ^{E}) Λ^{Y*EHGO}Σ | debitas *om.* VΓΛΣ

F *14* AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19): « Omnis itaque humana perversio est, quod etiam vitium vocatur, fruendis uti velle atque utendis frui. Et rursus omnis ordinatio, quae virtus etiam nominatur, fruendis frui et utendis uti ».

[3] ⌊Art. 2⌋ – Quantum ad secundum[1] videtur esse opinio Avicennae quod fruitio ordinata potest esse circa aliud a fine ultimo. Quod probatur ex dictis eius IX *Metaphysicae* cap. 4, ubi vult quod intelligentia superior per actum suum intelligendi causat inferiorem: tunc autem videtur productum esse perfectum quando attingit suum principium productivum, secundum illam propositionem Procli 35, quod « unumquodque natum est converti ad illud a quo procedit »; in tali autem reditu videtur circulus esse completus et ita perfectio; ergo intelligentia producta perfecte quietatur in intelligentia producente. 9

Contra istud arguitur sic: potentia non quietatur nisi ubi suum obiectum perfectissime invenitur esse et in summo; potentiae autem fruentis obiectum est ens in communi secundum Avicennam I *Metaphysicae* cap. 5; ergo non quietatur potentia fruens nisi ubi est perfectissimum ens. Hoc est summum tantum[a]. 10

---

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Item, potentia quae inclinatur ad

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1-10 ¶ Quantum ad — producente *sign.* om (= omittendum ?) V^{2}Λ^{Y2} 1 Quantum] Quod Γ^{L} *om.* R 2 fruitio ordinata = AD o. f. *rell. edd.* | aliud] *praem.* aliquod Λ^{GO} | ultimo *om.* CM$^{\pm}$SRI$^{\pm}$ZΓ^{LN} 3 4] X (*pon.* 4 Λ^{O2}) RΛ^{GO} 4 actum suum] s. a. Σ | causat] causet Λ^{E}Σ creat DPM*(*pon. denuo* creat M^{3})SRΓ^{BD}Λ^{O}τ producit ρπγβμυ 4-5 inferiorem] *add.* et intelligentia prima secundam et secunda tertiam, et sic descendendo usque ad motricem orbis lunae, et illa causat animam rationalem: et anima rationalis fruitur illa motrice et illa alia quae ipsam produxit, et sic deinceps, sed prima quietatur in se ipsa, quia a nullo alio est producta Λ^{O2} 5 autem] enim Γ | videtur productum] p. v. Σ unumquodque productum dicitur I^{2} unumquodque producit Λ^{H} 7 35] 25 Γ^{L} 21 Λ^{E} 53 Λ^{H} 3 et 15 (*not.* vel: 35 Λ^{O2}) Λ^{GO} | quod] quia CPMSZΛ^{O2} *om.* Σ 8 procedit] *add.* et Γ^{BD} | autem] etiam DCPMSRVΓΛ^{YE2GO} enim Σ *om.* Λ$^{E'H}$ | circulus esse = AD e. c. *rell. edd.* 9 perfecte] perfecta (*ante* producta Λ^{G}) Λ^{G*O*} 11 istud] illud CPRVΓ^{BD}Λ^{YHO} *om.* Σ | arguitur sic *om.* ΛΣ | ubi] ut Λ^{G} *om.* Λ$^{E\pm}$ 11-12 suum obiectum] o. s. (*add.* adaequatum Λ^{O2}) Λ 12 invenitur esse] est *post* ubi (11) Λ *edd.* | esse *om.* Γ$^{BDLN\pm}$Σ 12-13 potentiae autem fruentis obiectum = D potentia a. fr. ob. A obiectum (*add.* autem Γ^{D2}) potentiae fruentis *rell. edd.* 14 I] V, CMSRI*VZΓΛ^{H} | cap. 5] cap. 1 Z 5 Λ^{Y} *om.* CPΛ^{EH*}(*ante* Metaphys.) | non quietatur potentia fruens] p. f. n. qu. Σ | ubi] *add.* ens Λ^{E} 14-15 ubi — ens] in ente perfectissimo Σ 15 perfectissimum] perfectum (*pon.* perfectissimum M^{2}Λ^{O2}) MI*VZΛ^{GO} | Hoc — tantum] quod est unum tantum; ergo Σ | summum] summe Λ^{O} *add.* bonum R^{2} 16-*p.* 6, 13 Item — summo = ADCPMSRIVZΓΛ^{Y2EHGO}Σ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat D^{2}(*text. et mg.*)V^{2}Γ^{D2}(*om.* Γ^{D3}) 16 Item] Praeterea Σ

F *1-3* AVICENNA, *Metaph.* IX c. 4 (104*vb*-105*rb*). *7* PROCLUS [LYCIUS, cognomento DIADOCHUS], *Institutio theologica* c. 34 (ed. PORTUS 431): « Omne quod secundum naturam ad aliquid revertitur, ad illud reversionem facit a quo progressum etiam habuit suae naturae ». Cf. etiam codd. Vat. lat. 2419, 93*v*; 4426, 51*ra*; 4567, 5*r*, ubi interpretatio latina a GUIL. DE MOERBECKE facta legitur. *13* AVICENNA, *Metaph.* I c. 6 (72*rb*).

T [1] Cf. supra n. 7.

11 ‖ Confirmatur per simile de materia ad formam: non quiescit nisi sub continente alias, tamen intrinsecum non sic satiat ut obiectum[1]. ‖

12 Item, intelligentia inferior videns superiorem aut videt eam esse finitam, aut credit eam esse infinitam, aut nec videt eius finitatem nec infinitatem. Si credit eam infinitam, ergo nec beatificatur in ea, quia « stultius nihil dici potest quam quod falsa opinione sit anima beata » secundum Augustinum X *De civitate* cap. 4[1]. Si autem nec videt eius finitatem nec infinitatem, non videt eam perfecte, nec sic est beata. Si autem videt eam finitam, ergo potest intelligere aliquid posse eam excedere: ita autem experimur in nobis quod possumus appetere maius bonum, ultra quodcumque bonum finitum quod ostenditur, vel possumus appetere ultra quodcumque bonum, aliud, quod ostenditur maius bonum, et per consequens potest voluntas appetere amare illud maius bonum, et ita non quietatur in illa intelligentia[a].

---

multa obiecta per se non quietatur in aliquo uno perfecte nisi illud includat omnia per se obiecta quantum possunt perfectissime includi in aliquo uno obiecto; sed potentia fruens inclinatur ad omne ens sicut ad per se obiectum; ergo non perfectissime quietatur in aliquo uno ente nisi includat omnia alia entia quantum possunt includi in aliquo uno. Possunt autem includi perfectissime in uno ente infinito; ergo potentia potest tantum ibi quietari in summo.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1-3 Confirmatur — obiectum = A^{1}R^{2}VΓ^{BD}Λ$^{Y?O?}$ ⟦post aliquo uno (12) Γ^{D} *post* summo (13) R^{2}VΓ^{B}Λ$^{Y?O?}$⟧; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Extra de manu Ioannis R^{2} Extra V^{2}Γ^{D2} 1 Confirmatur per *om.* Γ^{D2} | formam = A formas R^{2}VΓ^{BD}Λ$^{Y?O?}$ *add.* quia R^{2}Γ^{BD} *add.* quae Λ$^{O?}$ | quietatur Λ$^{O?}$ 2 alias] *add.* omnes R^{2}Γ^{BD} | sic *om.* Λ$^{Y?}$ 3 obiectum] *om.* Γ^{D2} *add.* extrinsecum Λ$^{O?}$ 4-*p.* 9, 10 ¶ Item — in Deo *sign.* om (= omittendum?) V^{2}Λ$^{Y?}$ 4 Item] Praeterea Σ 5-6 aut^{1} — credit *om.* D* 5 credit eam esse *in ras.* Λ^{E2} | eam *om.* D$^{?}$Λ^{O} 5-6 aut^{2} — infinitam *om.* Λ^{H} 5 nec] non PΓ^{N}Λ^{EGO} 6 nec^{1}] neque Λ^{G} aut SΛ^{Y*} | credit] credat Λ^{GO} dicit P* | eam] *add.* esse M^{2}I*ZΓΛ^{G}Σ *add.* credit aut D^{+} | nec^{2} = ACP non *rell. edd.* | beatificabitur SΛ^{YGO}Φ | in *om.* CP*M*SR*I*V*ZΓ^{LN} 7 nihil dici] dici non Σ | quod *om.* C*Λ^{HO*} | falsa] *post* opinione Γ fruatur C*M*S'R*V* stulta S^{2} 7-*p.* 7, 1 falsa — beata] a. s. f. o. b. IZ a. s. b. f. o. *in ras.* P^{2}(*pon. eundem text.* P^{2}) | opinione sit anima] s. o. a. CMSR' o. a. s. R^{2} 7 sit] fruatur *post* quod Γ^{LN*} *praem.* fruatur et Λ^{O2} 7-*p.* 7, 1 anima *post* quod (7) M^{2}Σ 8 per se] *ante* inclinatur (*p.* 5, 16) Λ^{E} *om.* Σ | uno *om.* Σ^{QU*} | perfecte] perfecto Σ^{U} perfectissime Λ^{H2} *om.* Λ^{G} 8-9 perfecte — obiecto] obiecto (*add.* nisi illud includat omnia alia obiecta quantum in aliquo uno possunt Γ^{B2}) includi Γ^{B} 8-11 nisi — ente *om.* C 8 illud *om.* Z | includat] *add.* unitive Λ^{O2} | omnia] *add.* alia I^{2} 9 per se — includi] illa perfectissime quantum includi possunt Σ | obiecta *om.* M*VΓ^{N} | quantum] *praem.* in A^{+}R^{2}Λ$^{Y?}$ | perfectissime] perfecte I^{2} *om.* V^{2}Λ$^{Y?EH*GO*}$(*post* uno) | includi] *post* obiecto Γ(*quoad* Γ^{B2} *vide ad* 8-9) *add.* in obiecto Λ^{E+} | obiecto] sicut patet de materia quae non quiescit nisi sub continente alias virtualiter Λ^{G} *om.* Λ^{EHO}Σ 9-10 sed potentia *om.* Λ$^{Y?}$ 9-12 sed — aliquo uno *om.* Λ^{E*} 10-13 potentia — summo] omnia entia ad quae inclinatur potentia fruens perfectissime contineri possunt solum in primo ente infinito, igitur solum ibi poterit quietari Σ 10 ad^{2} *om.* Λ$^{E?}$ | obiectum = AD obiecta Λ$^{Y?E?}$ *rell.* (*quoad* Σ *vide ad* 10-13) *edd.* 10-11 perfectissime = AD perfecte (*parte* S*) PMSRIVZΓΛ^{G2} ⟦*ante* non (10) DMΛ$^{G?}$ *post* quietatur (11) R⟧ 11 nisi = AD nisi illud (id τ) Λ$^{Y?E?}$ *rell.* (*quoad* Σ *vide ad* 10-13) *edd.* | omnia] *add.* illa R | alia *om.* Λ$^{Y?E?HGO}$ | entia *om.* M*R*V 12 possunt^{1}] *in corr.* M^{2} possint PV^{+} | includi^{1} *om.* M*V | includi in aliquo uno] in a. u. incl. RIZ *om.* Λ$^{E?}$ | aliquo — perfectissime in *om.* Λ^{H} | includi^{2} *om.* I* | includi perfectissime] p. i. RVZΓ^{N} | perfectissime] perfecte I^{2} *om.* Λ$^{Y?EHGO*}$ | in^{2}] *add.* aliquo IZΛ^{EGO} 12-13 ente infinito] infinito (*add.* in Λ^{E+}) ente tantum Λ^{E} 13 potest tantum] t. p. Λ$^{Y?EHG}$ | ibi] *post* quietari Γ^{N2}Λ$^{Y?EO}$ *om.* RΓ$^{N'}$Λ^{H}

T [1] Cf. supra n. 4.

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus*: Item, duco rationem eius[2] ad oppositum, quia secunda intelligentia non causat tertiam – si sibi concedatur quod causet eam – nisi in virtute primae; ergo non finit eam virtute propria sed virtute aliena. Quod autem finit aliquid ratione alterius, non quietat illud, nec illud quietatur nisi in illo altero; ergo etc.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 X] 4 Σ 2 ρπγβμυ *pon.* 4 M^{2} *om.* ADΓ^{B*D*}Λ^{YEH} | cap. 4] cap. Σ^{U} 4 (*ante* De civ. Λ^{EH}) AΓ^{BD*}Λ^{YEHO*} 2 videt eius] eius considerat *post* infinitatem Σ | eius *om.* S 3 est] erit Γ^{-L} *not.* vel: erit Λ^{O2} | finitam] *praem.* esse ΛΣ *add.* esse P 4 posse eam] e. p. Γ | eam] ipsam Σ | autem] enim CPMSRIVZΓΣ | experimur] possumus experiri CPMRI*VZ 5-8 maius — appetere *om.* Σ^{QU*} 5 maius bonum *om.* M^{2}ΛΣ$^{U?}$ *edd.* | ultra quodcumque bonum *om.* Z 6-7 finitum — quodcumque bonum = A finitum D 7 aliud] aliquod Λ^{H} *om.* Σ$^{U?}$τ | quod] quo Λ^{EH} | ostenditur] exceditur aliquid Σ$^{U?}$ | maius bonum] magis bon. Λ^{GO} minus bon. Γ^{D} *om.* DCP*M*SRI*VZΓ^{LN} | et *om.* CP 8 voluntas] *ante* potest I'ZΓ^{L2} *post* appetere CPMV *om.* SRI^{2}Γ$^{BDL'}$ΛΣ$^{U?}$ | appetere] *add.* et VΛ^{GO}τ *add.* vel ρπγβμυ | maius] magis Λ^{GO} 9 in illa] in ista Λ^{-H}Σ *om.* Γ^{D*} *add.* vel aliqua (al.] *praem.* in R^{2}Γ^{N2}Λ$^{O?}$ *add.* alia P^{2}R^{2}Γ^{BD}) CPMSRIVZΓΛ^{O2} 10-14 Item — ergo etc. = ADCPMSRIVZΓΛ^{Y2EHGO}Σ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat, sic Duns R^{2} Vacat D^{2}(*text. et mg.*)PV^{2}Γ^{D2}(*om.* Γ^{D3})Λ^{O2} 10 Item] Praeterea Σ 11 non] quae *in ras.* Γ^{D2} *praem.* si causet tertiam Λ^{E} 11-12 non — eam^{1}] si concedatur sibi quod causet (creet Σ) tertiam, non causat (creat Σ) tertiam (eam Σ) in virtute propria Λ$^{Y?}$Σ 11 tertiam] istam Λ^{EH} *add.* in (*om.* Λ^{O}) virtute propria Λ^{-Y}τ *add.* in virtute propria sed in virtute intelligentiae primae I^{2} 11-12 si — eam^{1} *om.* CP*Γ^{N}Λ$^{-Y?}$ 11 si] *praem.* sed M^{2} *praem.* et Γ^{L} | sibi *om.* D | sibi concedatur] c. s. P$^{?}$MSRIVZΓ^{-N} | quod] non tamen (*praem.* quod causat eam Γ^{B2}) Γ^{B} non Γ^{D2} *praem.* non Γ$^{D'}$ *add.* non R^{2} 11-12 causet] causat Γ^{BD}Λ^{E} creet P$^{?}$ 12 eam^{1}] *add.* non tamen (*add.* in Γ^{L}) virtute propria M^{2}IVZΓ^{L} | nisi] sed I^{2}VΓ^{L}Λ$^{Y?EHGO}$Σ *praem.* non S^{2} | in *om.* Σ | in virtute primae] in virtute potentiae primae I'Z aliena I^{2} aliqua (!) Λ^{E} | virtute^{1}] *add.* potentiae (primae D^{2}) igitur non finit eam nisi in virtute D | primae] a qua est (*praem.* primae Γ^{L2}) Γ^{L} | ergo] et per consequens Λ^{E} 12-13 non — aliena *om.* Λ^{E*} 12 finit] *in corr.* Z^{2} facit Λ^{GO*} sicut D habet Γ^{N} | virtute^{3} *om.* CPMRVΓΛ$^{E?}$Σ 13 Quod autem] Quid autem Z Illud autem quod Σ | finit] facit Γ^{N}Λ^{GO*} | aliquid] aliud R^{2}Λ^{-E}Σ *om.* Λ^{E2} | ratione] in virtute ρπγβμυ *praem.* sub Στ | alterius] *praem.* finis Λ^{-Y} *add.* finis R^{2}Γ^{BD}Λ^{Y}Στ *add.* ut (*praem.* finis μυ) ultimus finis ρπγβμυ | quietat illud, nec *om.* D* 13-14 nec — altero] *om.* I^{2}Γ^{BD*L}Λ$^{Y?EHGO*}$Σ; ¶ *sign. litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*) | nec illud quietatur *om.* Λ$^{O?}$ 13 illud^{2} = AD (*post* quietatur, 13-14 D *om.* D^{2}) 14 etc. *om.* Σ

F 1 AUGUST., *De civ. Dei* XI c. 4 n. 2 (PL 41, 319-320; CSEL XL pars I 516, 1-8): « Si enim alternasse semper eius [sc. animae] miseriam et beatitudinem dixerint, necesse est dicant etiam

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 116 (I 82, 12). [2] Cf. supra n. 9.

13 [4] Alii arguunt contra istam opinionem[1] sic: anima est imago Dei, ergo capax eius est et particeps esse potest, quia secundum Augustinum XIV *De Trinitate* cap. 8 « eo anima imago Dei est quo capax eius est et particeps esse potest »; quidquid autem est capax Dei per nihil minus Deo satiari potest; ergo etc.

Sed ista ratio non procedit contra philosophos, quia praemissa sumpta de imagine est tantum credita et non naturali ratione cognita[2]; ratio enim imaginis quam nos concipimus est tantum credita, non autem naturaliter cognita ratione, quia ratio imaginis quam nos concipimus fundatur in anima ad Deum ut trinus est, et ideo non cognoscitur naturaliter, quia nec extremum ad quod est cognoscitur a nobis naturaliter.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρπγβμυ)

1 *adnot.* Sicut dicit (S. d. *om.* β) Bonaventura in I Sententiarum dist. 1 (*add.* artic. 20, q. 3 β) Λ^{H2}β | istam] illam CPMSVΣ^{U} hanc Γ^{-N} | sic] quia (*praem.* sic Λ^{O2}) Λ *add.* quia $I^{2}\Gamma^{BD}$ 2 capax eius est] c. est eius CPMRI'ZΛ^{G} est c. eius I^{2}V$\Lambda^{E}\Sigma$ 2-4 eius — est capax *om.* Σ^{Q} 2 est] fit D^{*} *om.* S$\Gamma\Lambda^{YHO}$ | et — quia = AD 3 De Trinitate] Trinitatis R$\Gamma^{-N}\Lambda^{Y}$ | cap. 8] 8 cap. Λ^{GO} scilicet Λ^{E} *add.* vel 15 ρπγβμ | eo] et P *om.* $\Gamma^{N*}\Lambda^{G}$ 3-4 eo — potest *om.* Σ^{U} 3 anima] autem Λ^{O} *om.* ρπβμυ *add.* autem Λ^{G} 3-5 est quo — etc. *om.* R^{*} 4 eius *om.* Λ^{HO} | est[1] *om.* $I^{2}\Lambda^{-O}$ | quidquid autem] ex hoc sic: quidquid ρπγβμυ 5 satiari potest] satiatur Λ | etc. *om.* Σ 6 procedit] concludit Σ | contra] secundum Λ^{G} | philosophum Λ^{GO} 7 assumpta ρπγβμυ | imagine] *add.* Dei $R^{2}\Gamma^{BD}$ 7-8 et — concipimus *om.* D^{2} 7 et non] non autem $\Lambda^{Y}\Sigma$ non nisi $\Lambda^{E'}$ non Λ^{E2HGO} | naturaliter Λ^{YEO} | naturali ratione] r. n. Γ^{N} naturaliter Σ 7-8 ratione cognita] c. r. Λ 8-10 ratio enim — trinus est *om.* Λ^{G} 8 ratio *in ras.* Λ^{H2} | enim] autem Λ^{H} eius Λ^{Y*} *om.* Λ^{O} | nos *om.* D^{2} | accipimus I^{*}Z 8-10 est — concipimus = AD 8-9 est tantum credita *om.* D^{*} 10 anima] *add.* in respectu $M^{2}\Lambda^{E2H2}\Phi$ρπγβμυ | trinus est] e. t. $\Lambda^{-G}\Sigma$ | est *om.* Γ^{BD} 11 non] nec S$\Gamma^{L}\Lambda^{YGO}$ | quia] sicut Σ 12 cognoscitur] *praem.* non S *om.* Λ^{O*} | cognoscitur a nobis naturaliter] *om.* $I^{2}\Lambda^{YE*H}\Sigma$; ¶ *sign. litteris* a-b V^{2} | a nobis naturaliter] n. a nobis CPMRIVZ *om.* $\Lambda^{O'}$ naturaliter Λ^{O2}

semper alternaturam: unde illa eos sequetur absurditas, ut etiam cum beata dicitur, in hoc utique non sit beata, si futuram suam miseriam et turpitudinem praevidet; si autem non praevidet, nec se turpem ac miseram fore sed beatam semper existimat, falsa opinione sit beata: quo dici stultius nihil potest ».

F *1* BONAV., *Sent.* I d. 1 a. 3 q. 1 ad 1 (I 39*a*): « anima est expressa similitudo Dei. Haec convenientia in uno extremo ponit inclinationem et indigentiam, in alio quietationem et sufficientiam ... Et quoniam ad inclinationis quietationem et indigentiae suppletionem, ubi est sensus, est delectatio sive sequitur, ideo anima cum tali modo quietatur a Deo, fruitur eo »; MATTHAEUS AB AQUASPARTA, *Quaestiones disputatae de gratia* q. 5 ad 13; q. 10 ad 3 (ed. DOUCET in BFS XI 145. 261). *2-3* AUGUST., *De Trin.* XIV c. 8 n. 11 (PL 42, 1044): « Eo quippe ipse imago eius est, quo eius capax est, eiusque particeps esse potest ... Ecce ergo mens meminit sui, intelligit se, diligit se: hoc si cernimus, cernimus trinitatem; nondum quidem Deum, sed iam imaginem Dei ».

T [1] Cf. supra n. 9. [2] Cf. DUNS SCOTUS, *Quodl.* q. 14 n. [21-22].

Alii arguunt contra rationem eius[1] sic: anima creatur a Deo immediate, ergo in eo immediate quiescit et quietatur. 14

Sed huius rationis antecedens est tantum creditum, et negaretur ab eis, quia ipse ponit eam immediate creatam ab ultima et infima intelligentia. Similiter consequentia non valet hic, nec etiam similis facta[2] est pro opinione Avicennae: accidit enim quod in eodem coniungantur ratio primi effectivi et ratio finis, nec quietat in quantum primum effectivum sed in quantum obiectum perfectissimum, alioquin sensitiva nostra, quae a Deo creatur secundum unam opinionem, non posset perfecte quietari nisi in Deo; in proposito ergo idem est efficiens et finis quia in efficiente est plenitudo perfectionis obiecti, non autem in ratione efficientis unde efficiens est includitur ratio finis vel quietantis.

[5] Ideo teneo quantum ad istum articulum hanc conclusionem, quod videlicet fruitio ordinata habet tantum ultimum finem pro obiecto, quia sicut tantum est assentiendum per intellectum primo 15

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρπγβμυ)

1 *adnot.* Sicut Henricus Λ^{H2} | sic] quia (*praem.* sic Λ^{O2}) Λ 1-2 a Deo immediate] i. a Deo ΛΣ 2 eo] Deo ρπγβμυ | quiescit et *om.* $I^{2}\Lambda\Sigma$ 3 huius rationis *om.* Σ 3-5 et — intelligentia] *om.* Λ^{YEHO*}; ¶ *sign.*: Vacat P^{2} *litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*)Γ^{D2} 3 negatur Γ^{BD*N} 4 eis] eo $I^{2}\Gamma^{B}\Sigma$ | ipse — creatam] ipsi philosophi ponunt animas creatas immediate Σ | creari ρπγβμυ | et *om.* $\Gamma^{N}\Lambda^{G}$ | infima] infinita ZΓ^{L} summa Λ^{G} 5 intelligentia *post* ultima (4) $\Gamma\Lambda^{O2}$ | Similiter] Sic Λ^{G} *praem.* Et Z | hic] haec Λ^{E}ρπγβμυ *om.* P$\Gamma^{BD*(post\ facta,\ 6)N}\Lambda^{O}\Sigma$ | etiam] est $CP^{*}M^{*}V\Lambda^{O2}$(*in ras.*) | similis] *add.* ratio Λ^{G} *add.* consequentia ρπγβμυ 6 factus Γ^{LN} | est = ADΛ^{O2} | accidit enim] quia accidit Σ 6-7 in eodem coniungantur] c. (coniungitur Λ^{-E}) in eodem (eo Λ^{EHGO*}) ΛΣ 7 effectivi] effectus Λ^{H} | ratio[2]] ideo Λ^{G} *add.* primi vel ultimi Λ^{O2} | nec] non Λ^{G} *add.* etiam (*om.* M^{2}) ratio finis M^{2}IVZ | quietatur Λ^{HO*} 8 primum] principium R^{2}ρπγβμυ | obiectum] est D *add.* est I^{*}Z 8-9 obiectum perfectissimum] p. o. Σ | perfectissimum *om.* $M^{*}V^{*}$ 9 sensitiva nostra] n. s. CP *praem.* anima ρπγβμυ | a Deo creatur] c. a Deo ΛΣ 10 perfecte quietari] q. p. Γ 11 ergo] *om.* SΓ^{-N} *add.* non R^{2} | efficiente] fine R^{2} 12 unde] ut DR^{2}(*in ras.*)υ *add.* in Λ^{E+} 13 est] nisi in quantum in eo R^{2} *om.* ΛΣ *add.* non Γ^{L*} | includitur ratio] includit rationem Λ^{HG} | vel] et $\Lambda^{H}\Sigma$ | quietantis] *in ras.* R^{2} quietis P^{2}MSIZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{O2}$ quietationis Λ^{E} quietativi ρπγβμυ 14 Ideo] Item A igitur *post* teneo $\Lambda^{-Y}\Sigma$ *om.* $I^{2}\Lambda^{Y}$ | istum] illum CP^{*}MSV hunc ΛΣ | hanc conclusionem] c. h. Σ 15 videlicet *om.* $I^{2}\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ | ultimum finem] f. u. Σ 16 tantum est] e. t. Γ | est assentiendum] assentiendum (asserendum Λ^{GO} *pon.* assent. Λ^{O2}) est $I^{2}\Lambda$ 16-*p.* 10, 1 est — se] primo vero assentiendum est propter se per intellectum Σ | per — assentiendum *om.* D^{*}

F *1* THOMAS, *Quodl.* X q. 8 in corp. (ed. Parmen. IX 611*a*): « quia anima immediate facta est a Deo, ideo beata esse non poterit nisi immediate videat Deum »; *S. theol.* I q. 12 a. 1 in corp. (IV 115*a*). *4* AVICENNA, *De an.* pars 5 c. 4 (24*vb*): « Cum enim creatur materia corporis, quod fit dignum fieri instrumentum animae et eius regnum, tunc causae separatae, quae solent dare unamquamque animam, creant animam »; *Metaph.* IX c. 4 (105*ra*); *De intelligentiis* c. 4 (65*rb*). *10* HENRICUS GAND., *Quodl.* III q. 6 (f. 54A-55K).

T [1] Cf. supra n. 9. [2] Cf. ibidem.

vero propter se ita tantum est assentiendum per voluntatem primo bono propter se.

16 ⸤Art. 3⸥ – De tertio articulo [1] dico quod obiectum fruitionis in communi, ut abstrahit ab ordinato et inordinato fine, est finis ultimus: vel verus finis, qui scilicet est finis ultimus ex natura rei, vel finis apparens, finis ultimus qui scilicet ostenditur a ratione errante tamquam finis ultimus, vel finis praestitutus, quem scilicet voluntas ex libertate sua vult tamquam finem ultimum.

Duo prima membra satis patent. Tertium probo, quia sicut in potestate voluntatis est velle vel non velle, ita in potestate eius est modus volendi, scilicet referre vel non referre [a]; ergo in potestate sua est aliquod bonum velle propter se, non referendo ad aliud bonum, et ita praestituendo sibi in eo finem.

17 ⸤Art. 4⸥ – De quarto articulo [2] dico quod ratio finis non est ratio propria obiecti fruibilis neque in fruitione ordinata neque in fruitione communiter sumpta. Quod non in ordinata, patet: tum quia respectus non includitur in obiecto beatifico per se in quantum est

[a] *Sequitur textus interpolatus:* quia in cuiuscumque agentis potestate est agere, et modus agendi.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 ita] sic D^{2} *om.* Λ^{E2} *add.* et Σ | tantum — voluntatem] per voluntatem assentiendum est tantum Σ | tantum est] e. t. Γ | est assentiendum] a. (asserendum Λ^{G}) e. $I^{2}\Lambda$ | per] propter Λ^{G} 4 ut — fine = AD 5 ultimus¹ — finis² *om.* V^{2} | ultimus¹] *add.* in natura rei vel apparens Λ^{H} | vel — ultimus *om.* $D\Sigma^{U2}$ | vel verus] vel deus $\Lambda^{E'}$ *om.* $\Gamma^{D}\Lambda^{E2H2}$ | verus finis] f. v. CPMRI | finis¹ *om.* $V\Gamma^{D}\Lambda^{YEHGO2}\Sigma$ | qui — finis *om.* Λ^{E2O2} 5-6 qui — finis¹ *om.* Γ^{N2} | qui — ultimus *om.* Λ^{H} 5 ultimus² *om.* Λ^{EO2} | ex] in Λ^{YEGO*} 6 finis¹ *om.* Γ^{BD2}(*om.* Γ^{D3})$\Lambda^{-H}\Sigma$ | finis ultimus] *om.* $\Lambda^{YE'GO}\Sigma$ vel ultimus Λ^{E2} | scilicet *om.* CMSRI*VZ$\Gamma^{BD2LN}\Lambda^{E}$ 7 finis² *om.* $\Lambda^{YEHGO*}\Sigma$ | praestitutus] *rescr.* M^{1} praestitus Λ^{E} 8 ultimum] *add.* vel praestitutum $\Lambda^{G}\rho\tau$ 9 *adnot.* De hoc super II dist. 28 in fine I^{2} 10 vel non velle *om.* $R^{2}\Sigma$ | vel] et $R^{2}\Gamma\Lambda^{E}$ | non velle] nolle Λ^{H} | eius] voluntatis CPMRIVZ 12 sua] eius Λ^{H} | aliquod bonum velle] v. a. b. $\Lambda^{E}\Sigma$ | referendo] *add.* illud Σ | ad] *om.* P* *add.* aliquod Λ^{E} 13 bonum] *om.* $\Lambda^{YEHO*}\Sigma$ *add.* propter hoc Λ^{G} | praestituendo sibi in eo finem = AD sibi in eo praest. finem Λ^{G} praest. illud sibi in finem ultimum Σ sibi praest. (*add.* in eo Λ^{O2}) finem $\Lambda^{YEHO}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ sibi praest. in eo finem (f. in eo τ) *rell.* τ 15 propria] *post* est (14) CPMRIV$\Gamma^{BDLN2}\Lambda^{-E}$ *om.* $Z\Gamma^{L'}$ | neque¹] nec $\Lambda^{E}\Sigma$ *om.* C | neque²] nec $\Lambda^{H}\Sigma$ 16 communiter] in communi (*post* sumpta Σ) $\Lambda^{E}\Sigma$ | ordinata] *add.* fruitione CPMSRI*VZΓ | quia] *add.* tunc $\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ *add.* sic Φ *add.* tunc sic ρ 17 includeretur $\Phi\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ 17-*p.* 11, 1 per se — beatificum] in quantum beatificum $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ *om.* $\Lambda^{H'O2}\Phi$ per se Λ^{H2} 18-19 quia — agendi = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{GO2}$ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Non in libro Duns A^{1} *litteris* a-b Γ^{D2} 19 agendi] *add.* quod (*praem.* per Z) probatur per oppositum, nam sine (sine] in I si in Z) eius potestate non est actus et operatio, nec modus operandi; sed in potestate (non — potestate *om.* Z) voluntatis est velle aliquid quod ostenditur a ratione nec (ut IZ) simpliciter (*add.* bonum I^{2}), quia alias (*add.* non posset velle I^{2}, *om.* I^{3}) non bo-

T [1] Cf. supra n. 7. [2] Cf. ibidem.

obiectum beatificum, tum quia ille respectus est respectus rationis tantum, sicut et quilibet respectus Dei ad creaturam (respectus autem rationis non potest esse per se obiectum sive ratio per se obiecti fruitionis), tum quia si per impossibile esset aliquod obiectum summum ad quod non ordinaretur ista voluntas sicut ad finem, adhuc illud obiectum quietaret, in quo tamen per positum non est ratio finis. Respectu ergo fruitionis ordinatae ratio finis secundum veritatem non est propria ratio obiecti fruibilis, sed est concomitans obiectum fruibile; in fruitione inordinata finis apparentis ratio finis concomitatur obiectum fruibile ⟦ forte in apprehensione praecedit fruitionem eliciendam, quasi ratio obiecti alliciens, aliter ⟧, sed in fruitione finis praefixi ratio finis sequitur actum, quia vel dicit modum actus vel modum obiecti ut talis finis praefixus actu terminat actum, quia voluntas volendo illud propter se tribuit sibi rationem finis.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

num scientificum (scienter IZ), nec peccata (peccaret IZ) PIZ ⟦¶ *additio sign.*: Extra I^{2}(*text. et mg.*) *litteris* a-b (b *deest*) P^{2}⟧

1 ille] iste $\Gamma^{BD}\Lambda^{E2GO}\Sigma^{U}$ *om.* $\Lambda^{E'}$ | respectus¹] *in corr.* Λ^{O2} *om.* $Z\Gamma^{BL}$ | est *om.* I*ZΓ^{D*} | respectus²] ens $\rho\pi\beta\mu\upsilon$ *om.* I$\Gamma^{D}\Lambda^{YEHGO*}\Sigma\tau$ 2-3 tantum — rationis *om.* D 2-4 sicut — fruitionis = AD (*sed vide antea omissum per homoiot. in* D) respectus autem rationis non potest esse per se obiectum fruitionis $M^{2}\gamma$ 4 aliquod] aliud $CP^{2}\Gamma^{B}\Lambda^{YEH}\Sigma$ *praem.* aliquid Γ^{B} *om.* P' 4-5 summum] *add.* bonum $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ 5 ordinatur Φ | ista] illa CPMV$\Gamma^{BD}\Lambda^{EH}$ ita (*om.* Σ^{U2}) Σ 6 obiectum] *add.* (cf. 4-5) summum ad quod non ordinaretur ⟦¶ *sign. litteris* a-b Γ^{D1}(b *om.* Γ^{D2})⟧ $R^{2}\Gamma^{BD}$ | tamen] tunc Λ^{E} *om.* P | per positum *om.* $R^{2}\Gamma\Lambda^{YEHGO2}\Sigma$ | esset $\Lambda\Sigma$ 7 Respectu] *praem.* Ex Λ^{G*O*} | Respectu — finis *om.* Γ^{N2} 8 non est — sed = ADΓ^{L} | propria ratio] r. p. Γ^{L} | sed] tamen Γ^{L} | est concomitans = AD consequitur Λ^{H} concomitatur *rell. edd.* 9-10 in fruitione — fruibile *om.* $D^{2}S^{2}\Lambda^{O2}$ 9 in fruitione] *praem.* similiter PI*Z *praem.* sed V *praem.* similiter: sed S^{2} *add.* vero I^{2} *add.* autem $\Gamma^{BDN2}\Lambda^{H2}$ | inordinata] ordinata M* non ordinata I* *add.* ratio Λ^{E} | finis¹] *praem.* etiam V *om.* Z *add.* etiam CPM*S^{2}R*I*$\Gamma\Lambda^{O2}$ *add.* per accidens Λ^{Y*} | apparentis] *om.* Λ^{O2} *add.* post concomitatur S^{2}(*om.* S^{3}) | ratio] *praem.* et Γ^{N} *om.* I^{2} | ratio finis] ideo apparenter Λ^{G} *om.* Λ^{E} | finis²] *om.* M'S^{2}R*I$\Gamma^{L}\Lambda^{H}$ finis si finis M^{2} 10 concomitatur] consequitur Λ^{H} | obiectum] *praem.* apparenter $P^{2}R^{2}V\Gamma^{BD}\Lambda^{H}\Sigma$ *add.* apparenter Λ^{E2O2} | fruibile] *om.* R^{2} *add.* apparenter (*ante* obiectum I^{2}) I *add.* apparentis (*pon.* apparenter C^{2}) CΓ^{N} 10-11 forte — aliter = $A^{1}D^{2}PM^{2}R^{2}$I(*om.* I^{2})VZ$\Gamma^{BDL2}\Lambda^{YH2O2}\Sigma^{Q2}\rho\tau\pi\gamma\mu\upsilon$ ⟦*post* fruibile (9) *in forma sequenti*: vel forte in apprehensione praecedit fruitionem $\rho\pi$. *In eadem forma eodemque loco habent prima vice* $\mu\upsilon$, *repetunt dein hoc loco in forma longiore ut supra*⟧; ¶ *text. sign.*: Extra hic de manu Scoti A^{1} Extra $D^{2}\Gamma^{B1}\Sigma^{Q2}$ 10 forte] *praem.* licet $M^{2}\Gamma^{D2L2}\Lambda^{O2}$ *praem.* vel τ *praem.* et $\gamma\mu\upsilon$ | apprehensione] *add.* praevia $\mu\upsilon$ 11 eliciendam] elicitam Λ^{H2} | quasi] quia M^{2} | alliciens] allicientis sive elicientis *in ras.* P^{2} elicientis $R^{2}\Gamma^{B'}\Lambda^{H2}\tau$ allicientis Γ^{B2D} eliciens Γ^{L2} *add.* apparentis P* | aliter = A^{1} 11-12 ¶ sed — actum *sign.* Extra R^{2} 12 vel *om.* $\Lambda^{YEH*GO}\Sigma$ 13 actus vel modum] *om.* C^{2} *add.* agendi Λ^{G*} | ut] vel $R^{2}\Gamma^{B*D2}\Lambda^{H2}$ nec Σ *om.* $D^{2}\Lambda^{H'O2}$ | talis finis praefixus] *om.* $I^{2}\Lambda^{YEH2O2}\Sigma$ *add.* alliciens Λ^{O2} *add.* ut $\Gamma^{B*D}\Lambda^{H}$ *add.* vel R^{2} | actu] *post* actum R actus Σ^{Q} | terminat] *in ras.* P^{2} terminet Γ^{LN} finit *post* actum Λ^{H} | actum] *praem.* talem R *praem.* ipsum $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ *om.* Γ^{N2} 14 quia — finis *om.* $MSR^{2}IVZ\Gamma^{BD2}\Lambda^{YEH2GO2}\Sigma^{Q2U}\rho\pi$ | volendo] appetendo $CPR^{2}\Gamma^{D2N}\Lambda^{H2O2}$ apprehendendo Γ^{L} | propter] per $R^{2}\Lambda^{H2}$ | sibi] ei Σ^{Q2}

⌞II. – AD ARGUMENTA PRINCIPALIA⌟

18 Ad primum argumentum principale[1] dico quod frui accipitur extensive, pro amore honesti distincto contra amorem utilis et delectabilis, vel 'honesta' dicuntur ibi in plurali non propter pluralitatem essentiarum sed propter pluralitatem perfectionum in Deo fruibilium. [6]

19 Ad secundum[2] dico quod relatio aliqua finita necessario est ad terminum vel obiectum simpliciter infinitum, quia quod est ad finem in quantum tale est finitum, etiam acceptum ut est omnino proximum fini, cum omnibus videlicet quae sufficiunt ad immediate attingendum finem ultimum, et tamen relatio finis, ad quem est illud immediate, non fundatur nisi in infinito. Et hoc frequenter accidit in relationibus proportionum vel proportionalitatum et non similitudinum, quia ibi prima extrema sunt maxime dissimilia. Ita dico in proposito quod inter potentiam et obiectum non est relatio similitudinis sed proportionis, et ideo bene potest capacitas finita esse in natura finita sicut natura est finita et tamen

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

2 dicendum CPMV | fruitio Λ^{H} 3 pro amore] per amorem Λ^{Y} | distincto] *in ras.* Λ^{O2} *in corr.* Γ^{N2} distinguendo PR$^{2}\Gamma^{L}$ | et] vel R$^{2}\Gamma^{BD}$ 4 vel] unde Λ^{GO} | honesta] invisibilia $\Lambda^{H}\Sigma^{U}$ bona I$\Gamma^{D2}\Lambda^{E}$τ *praem.* bona (bone Z) Z$^{*}\Gamma^{N2}$ρπγβμυ *add.* bona M^{2} *pon.* bona C^{2} | in plurali] pluraliter Z$\Lambda^{YEHGO2}\Sigma$ | plurali] *comp.* M pluri CV* *add.* et S 4-5 pluralitatem] pluritatem ρπγ realitatem ZΛ^{EHGO*} *praem.* realem Σ 5 propter pluralitatem] pr. pluritatem ρπγ *om.* C^{2}P^{2} MR^{2}V | in Deo *om.* Γ^{LN2} 7 aliqua] *ante* relatio Σ *post* finita CPMSRV$\Gamma^{-B}\Lambda^{-O}$ alia D Λ^{E} | finita] infinita Λ^{H} *om.* $\Gamma^{B2}\Lambda^{O2}$ | necessario] necessaria $\Lambda^{O}\Sigma^{Q}$ *om.* Γ^{D2}(*post* est) | est] *om.* Λ^{H} *add.* vel Λ^{E} 8 vel] ut R *add.* ad Λ^{EH} | simpliciter *om.* ZΛ^{YEHGO2} 9 finitum] infinitum C*P* | etiam] et DΓ^{N} *praem.* et Λ^{GO} | ut] nec D item Λ^{G} | est^{2} *om.* Σ 10 proximo Z | fini, cum] fundamentum (*pon.* fini C^{2}) C | videlicet *om.* Σ 11-12 attingendum — immediate *om.* I^{2} 11 et *om.* I$^{3}\Lambda^{HGO}$ | tamen] cum P 12 finito I$^{2}\Sigma$ 13 accidit] attingit D | proportionum vel proportionalitatum] proportional. (proportionatum C$'$ *pon.* proportional. C^{2}) vel (vel *in ras.* M^{2}) proportionum CPMIZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{Y}$ proportionalitatum (proportionarum Γ^{L} proportionatis Γ^{N}) respectu proportionum SRVΓ^{LN} proportionalium Φ *edd.* | vel] et Λ^{H} *om.* Λ^{G2} | vel proportionalitatum *om.* Λ^{E2} 14 et *om.* D | non *om.* AD^{2}ρ | similitudinum] similium (*pon.* similitudinum Γ^{N2}) M^{2}SRVΓ^{LN} | quia] quod $\Lambda^{YEO*}\Phi$ | ibi prima] ipsa Λ^{O*} in ipsis ipsa Λ^{G} 14-15 dissimilia] difficilia D 15 potentiam et obiectum] o. et p. Σ 16 similitudinis] *add.* quae tantum habent extrema eiusdem rationis γ | et *om.* Λ^{GO} | bene potest] p. b. $\Gamma^{N}\Lambda^{-H}\Sigma^{Q}$ 16-17 capacitas finita esse] e. c. f. Σ 17 finita esse in natura] in natura esse I^{2}Z$\Gamma^{B2D'}\Lambda^{YEHGO'}$ f. i. n. e. Γ^{D2} i. n. f. e. Λ^{O2} | in — natura^{2}] sicut et natura in qua est (e. *om.* Σ^{U}) Σ | sicut — finita *om.* Γ^{N2} | natura est finita] non est facta M | et] est Λ^{O2} *om.* Λ^{E}

T [1] Cf. supra n. 1. [2] Cf. supra n. 2.

ad terminum et obiectum simpliciter infinitum sicut ad correlativum[a].

‖ Contra, obiectum adaequatum satiat. – Respondeo: non adaequatum realiter sed in ratione obiecti; talis adaequatio est secundum proportionem et correspondentiam. ‖

Per idem ad aliud[1] dico quod nihil est maius in ratione obiecti 20

[a] *Sequitur textus interpolatus:* sicut quodcumque ens ad finem quantumcumque sit finitum numquam tamen ad finem ultimum refertur nisi illud ultimum sit infinitum. Vel aliter, et in idem redit, dicendum quod licet appetitus creaturae subiective sit finitus, non tamen obiective, quia est ad infinitum. – Et si arguitur de adaequatione, scilicet quod obiectum adaequatum satiat, dicendum quod duplex est adaequatio, scilicet in entitate, et hoc requirit similitudinem in natura eorum quae adaequantur, et talis non est adaequatio inter potentiam creatam fruitivam et obiectum fruibile; alia est adaequatio secundum proportionem et correspondentiam, quae necessario exigit diversitatem naturarum quae adaequantur, et talis est adaequatio inter potentiam fruitivam et obiectum fruibile. Exemplum, de adaequatione inter materiam et formam[2].

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 ad^{1} *om.* I$^{2}\Lambda^{H}$ | terminum et] *om.* I^{2}Z$\Gamma^{BD2}\Lambda^{YEHGO2}\Sigma$ *add.* ad Λ^{O2}γ | simpliciter *om.* Z$\Lambda^{YEHGO*}\Sigma$ | ad^{2}] aliud Λ^{H} *add.* suum ρπγβμυ 3-5 Contra — correspondentiam = A^{1}D^{2}P^{2}M^{2}R^{2} IVZ$\Gamma\Lambda^{Y2EGO2}$μυ ⟦*post* sit (8) D^{2} *post* infinitum (9) Iμυ⟧; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Extra, non in Duns R^{2} Extra D^{2}I^{2}(*text. et mg.*)V$^{2}\Gamma^{B2D2}$ Ille Λ^{Y2} Additio Λ^{O2}υ *lin. anfractuosa* μ. *Licet non tradat textum, adnot. tamen:* Alii habent hic unam additionem, quae tamen nihil est Λ^{H2} 3 Contra, obiectum adaequatum] Si autem obsunt aequaliter Λ^{G} | Respondeo] *add.* quod P^{2}R$^{2}\Gamma^{B}$ 3-4 non adaequatum] aliquid quantum non Λ^{G} | adaequatum] adaequat $\Gamma^{D2L2}\Lambda^{O2}$ adaequatur Λ^{E} 4 obiecti] *add.* talis D^{2}(*om.* D^{3})Λ^{G} | talis] *praem.* et D^{2} *praem.* unde Λ^{G} *om.* Λ^{E} | adaequatio est] e. a. P^{2}R$^{2}\Gamma\Lambda^{O2}$ 5 et correspondentiam] ad extra Λ^{E} *add.* Aliter dicitur ad tertium argumentum quod nihil est maius capacitate animae obiective vel negative, est tamen aliquid maius privative Λ^{O2} 6 idem] illud D | ad aliud dico] d. ad al. (*add.* dico Σ^{Q2}) Σ | maius] *add.* igitur I* 7-17 sicut — formam = ADCPMSRIV$\Gamma^{BDN2}\Lambda^{GO2}$τγμυ ⟦*post* correlativum (1-2) Γ^{N2}⟧; ¶ *text. sign.*: Non in libro Duns A^{1} Extra C^{2}P^{2}I^{2}(*text. et mg.*) Alia littera. Additio Λ^{O2} Additio υ *litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*) Γ^{D2}(*text. et mg.*; *om.* Γ^{D3}, *sed remanet indeleta littera* a *ante* sit finitus, 10) *lin. anfractuosa* μ 8-9 finitum — Vel *om.* D 8 numquam tamen] non quantum C | refertur] terminatur vel refertur Γ^{B*D*N2} | ultimum^{2}] *ante* illud MRIV$\Gamma^{BD'}$ *om.* CPS$\Gamma^{D2N2}\Lambda^{G}$ 9 finitum AR* 9-17 Vel aliter — formam] *om.* MSR$^{2}\Gamma^{N2}\Lambda^{G}$τγ; ¶ *sign.*: Extra, non in Duns R^{2} Additio Γ^{D2} 9 Vel aliter] *in ras.* P^{2} *add.* dicitur D | et — dicendum] potest dici ad secundum et in idem redit cum primo responso I | dicendum] dicendo V^{2} *add.* est Λ^{O2} | licet *om.* R^{2} 10 subiective *om.* V 11 si = AD cum CPR^{2}IV$\Gamma^{BD}\Lambda^{O2}$μυ | scilicet — satiat = ADΛ^{O2} (scilicet *om.* Λ^{O3}) | dicendum] dico R^{2} *add.* est CP 12 adaequatio *om.* R^{2} 12-13 in natura *post* adaequantur (13) R$^{2}\Gamma^{ED}$ 13-14 talis — fruibile = AD de hac verum est quod arguitur. Exemplum inter albedinem et albedinem CPR^{2}IV$\Gamma^{BD}\Lambda^{O2}$μυ ⟦hac] hoc Λ^{O2}μυ; quod] *add.* ibi IV; Exemplum — albedinem^{2} *om.* μυ; inter] in re R^{2}; et albedinem *om.* R^{2}; *adnot.* Aliud exemplum de nutrimento et nutribili ex II De anima Λ^{O2}⟧ 14-15 secundum — correspondentiam = AD in proportione CPR^{2}IV$\Gamma^{BD}\Lambda^{O2}$μυ 15 naturarum] extremorum μυ 15-16 quae — fruibile = AD et hoc (haec μυ) nullo modo (modo *om.* Γ^{B2D}) potest adaequari CPR^{2}IV$\Gamma^{BD}\Lambda^{O2}$μυ 17 adaequatione] *add.* quae est R$^{2}\Gamma^{BD}$ | materiam] numerum Λ^{O2}(*restit.* Λ^{O3})

T [1] Cf. supra n. 3. [2] Cf. infra n. 21.

obiecto proportionato animae; aliquid tamen est maius, hoc est, maiori modo vel meliori attingibile quam possit ab anima attingi, sed ista maioritas non est in obiecto sed in actu. Quod declaro per exemplum: si ponatur aliquod album visibile secundum decem gradus, et ponatur visus capiens illud album et aliam albedinem secundum unum gradum et alius visus perfectior secundum decem gradus, ille secundus visus perfecte capiet illud album quantum ad omnes gradus visibilitatis suae, quia videbit illud obiectum sic album quantum est visibile ex parte obiecti, et tamen si fuerit tertius visus, perfectior illo secundo et acutior, perfectius videbit illud album. Unde non erit ibi excessus ex parte visibilis et obiecti in se vel graduum obiecti, quia idem est simpliciter et uniformiter se habens, sed excessus erit ex parte videntium et actuum videndi.

21 Ad quartum[1] dico quod non quaecumque forma satiat appe-

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 obiecto proportionato] proportionati Λ^{Y2} | proportionato] proposito V | hoc] id Σ 2 maiori — meliori = A meliori modo Λ^{E} maiori modo *rell. edd.* | ab anima attingi] att. ab an. Σ 3-13 ¶ sed — videndi *sign.* om (= omittendum?) $V^2\Lambda^{Y2}$ 3 declaro] determinate patet Λ^{H} 4 per exemplum] in exemplo ΛΣ *om.* Z | si ponatur] supponatur CPMI*V | album] tertium (3m) A | secundum] per $\Lambda^{H}\Sigma$ 4-5 decem] quattuor D*$\Gamma^{D}\Lambda^{O}$τ 5-6 et¹ — gradum *om.* D* 5 et¹ *om.* ΛΣ | capiens] accipiens Λ^{Y} 5-6 illud — albedinem] illam (istam Λ^{EG}) albedinem vel illud (id Λ^{O} aliud Λ^{E} *om.* Γ^{D*}) album $\Gamma^{BD}\Lambda$ illud Σ 5 et²] vel $I^2\Gamma^{BD}\Lambda$ | aliam = A tamen D illam (istam ρπγβμυ ill. et ill. I*) *rell.* (*quoad* $\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ *vide ad* 5-6) *edd.* 6 alius] sensus $\Lambda^{G'}$ secundus Λ^{G2O} | visus] *add.* ponatur $I^2Z\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ | perfectior = AD perfectior eo (*add.* capiens ipsum P^2) CPMSRIVΓ^{LN} perfectior (*add.* in Λ^{O*}) isto (illo Λ^{O}) Z$\Lambda^{-G}\Sigma$ *edd.* perfectior isto capiens ipsum Γ^{BD} perfectior eo in exemplo illo Λ^{G} 7 decem] quattuor D*$\Gamma^{DN}\Lambda^{O}$τ | ille] iste DCPMV $\Lambda^{GO}\Sigma$ | secundus visus] perfectior visus $\Gamma^{N'}$ secundus gradus Γ^{N1} visus secundus Γ^{N2} perfectus gradus (gr. *om.* Z^1) visus Z sensus visus Λ^{G*} 7-8 quantum ad] secundum $\Lambda^{-Y}\Sigma$ 8 gradus] *add.* perfectae Λ^{G} | suae = AD eius *rell. edd.* | quia] ita quod CP$I^2\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ 8-9 obiectum sic album *om.* ΛΣ *edd.* 9 sic] sicut Z *om.* CP | quantum] *praem.* in Λ^{GO} 10 tertius] alius Γ^{L} | perfectior — acutior] acutior (actualior Λ^{E} *add.* et perfectior Λ^{O2}) illo (isto $\Lambda^{YE}\Sigma$) secundo ZΛΣ *edd.* | illo] isto DSRΓ$\Lambda^{YE}\Sigma$ | illo secundo *om.* R* 11 illud] idem SZΛ^{HGO} | album] *add.* sicut patet de visu aquilae et hominis respectu solis, quia visus aquilae est acutior visu hominis Λ^{O2} | Unde] Et tamen Σ *om.* Γ^{N*} | erit] est RΛ^{E2HG} *om.* $\Lambda^{E'}$ | ibi *om.* CPM*SRIVΓ$\Lambda^{-Y}\Sigma$ 11-13 ex — videndi] ex parte graduum obiecti, sed tantum ex parte actus (a. *om.* Z) videndi (*not.* alia littera habet: ex parte visibilis et obiecti vel graduum obiecti, quia idem obiectum est simpliciter et uniformiter se habens, sed excessus erit ex parte videntium et actuum videndi Λ^{O2}) Z$\Lambda^{-G}\Sigma$ρτπβμυ 11-12 visibilis — vel *om.* Λ^{G} 12-13 ¶ in se — habens *sign. litteris* a-b V^2(*text. et mg.*) | ¶ quia — habens *sign. litteris* a-b Γ^{D2} 12 uniformiter] conformiter Γ^{BD*} 13 erit] *add.* tantum R^2γ | videntium et actuum] actus (*praem.* videntium et Γ^{D2}) Γ^{BD} | et] *praem.* etiam S | videndi] *hic sequitur ut argumentum quartum*: Ad quintum — voluntatis (*p.* 16, 9-16) ⟦*correspondenter loco* quintum *ponunt* quartum (tertium $\Lambda^{E2}\Sigma$ quintum $M^2R^2\Lambda^{H2}$)⟧ CPM*SR*IVZΓ$\Lambda^{YE*H*GO}\Sigma$ ⟦*totum argumentum repetit suo loco* P^2⟧ 14-*p.* 16, 8 Ad quartum — quamcumque] *post argumentum quintum* (*p.* 16, 9-16) ⟦*correspondenter loco* quartum *ponunt* quintum CPI'ZΓ^{N} ultimum (*pon.* quintum Λ^{O2}) MSR*I^2V$\Gamma^{L}\Lambda$ aliud Γ^{BD} quartum

T [1] Cf. supra n. 4.

titum materiae totaliter extensive, quia tot sunt appetitus materiae ad formas quot sunt formae receptibiles in materia[1]; nulla igitur una forma potest satiare omnes appetitus eius, sed una satiat perfectissime, scilicet forma perfectissima; illa tamen non satiat omnes appetitus materiae nisi in illa una forma includerentur omnes aliae. Ad propositum dico quod unum obiectum potest includere omnia obiecta aliquo modo, et ideo solum illud obiectum perfecte quietat potentiam quantum potest quietari[a]. Non tamen est omnino simile de quiete intra et extra, nam quodcumque receptivum quietatur intra finito aliquo recepto; sed extra sive terminative non oportet quod in finito quietetur, quia ad perfectius potest ordinari quam possit in se recipere formaliter; quia finitum non recipit formam nisi finitam, bene tamen habet obiectum infi-

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* sicut fuit argutum in secundo articulo contra Avicennam[2].

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)
(*quia ut arg. tertium posuit arg. quintum, p.* 16, 9-16) Σ⟧ CPM*SR*IVZΓ$\Lambda^{YE*H*GO}\Sigma$; ¶ *sign.* om (= omittendum?) $V^2\Lambda^{Y2}$

1-2 totaliter — materiae *om.* D* 1 quia tot] tot enim ΛΣ 2-3 nulla igitur] i. n. ΓΛ^{O2} 3 igitur] enim Σ *om.* Λ^{E} | una forma] f. u. M*Σ | potest] *add.* per se ρπγβμυ | eius] materiae ΓΛ^{O2} Σ *om.* $\Lambda^{YEHGO'}$ 3-5 sed — materiae *om.* Γ^{L} 3-4 satiat perfectissime] p. s. Σ *add.* unum appetitum $\Lambda^{E}\Sigma$τ 4 scilicet forma perfectissima] si sit perfectissima Σ *om.* Λ^{E} | illa tamen non] ista t. n. Λ^{YGO} non tamen Σ nulla tamen Λ^{EH} | satiat *om.* Σ 5 appetitus materiae *om.* $\Gamma^{BD*}\Lambda^{YEHGO*}\Sigma$ | illa] ista Λ^{YGO} ipsa $\Gamma^{BD}\Sigma$ | una forma *om.* Σ 6 aliae] formae (*post* forma, 5 Λ^{Y}) $\Lambda^{YEH}\Sigma$ formae receptibiles (*add.* in materia Λ^{O2}) Λ^{GO} *add.* formae Γ^{D2N} | propositum] probationem VΓ^{B} | unum] *om.* MSR*I'V*Z$\Gamma^{-N}\Lambda^{YEHGO*}$(*post* obiectum)Σ aliquod I^2 | obiectum] oppositum A 7 omnia] *om.* I* *add.* alia CPIΓ^{BD} *add.* illa Φρ | solum illud = AD i. s. *rell. edd.* 8 potest quietari] q. p. Σ | quietari] quietare Λ^{GO}ρπγβμυ 9 omnino simile] s. o. D* *add.* de materia et forma et potentia et obiecto et Λ^{O2} | quiete] *add.* vel quietante P^2 | intra] intus ρπγβμυ *add.* necessaria Γ^{L} | nam] quia ZΛ 9-10 receptivum] receptum S Γ^{N*} finitum (*praem.* receptivum *add.* ut materia Λ^{O2}) Λ^{O} *praem.* finitum Λ^{G}τ *add.* finitum Σ 10 finito aliquo = ADΓ^{BD} a. (*add.* modo Λ^{E}) f. *rell. edd.* 10-11 terminative] determinativo *ante* sive (10) Λ^{E} in tertio Λ^{H} determinative Λ^{GO*} 11 in *om.* $R^2\Gamma^{BDL2}\Lambda^{H2GO}$ *edd.* | quietetur] quietatur CMSRI*V*Γ^{BDN*} *pon.* quietatur P^2 | ad] *add.* aliquid Σ 11-12 perfectius potest = ASRIV (*post* perfectius *add.* extra $R^2I^2V^2$) perfectius potest extra CP' extra (extra *post* ordinari, 12 Γ^{B2}) perfectius potest $P^2\Gamma$ perfectius extra (e.] non M*) potest (posset ρ) DMZΛΣ *edd.* 12 possit] posset Pρ potest ΓΛ^{O2}(*post* se) *om.* $\Lambda^{O'}$ | finitum] infinitum Γ^{N*} *om.* $\Lambda^{E}\Sigma$ 13 bene tamen habet] h. t. b. V t. b. h. ZΛ^{-E} habet tamen Λ^{E} potest tamen bene esse ad Σ 13-*p.* 16, 1 infinitum] *add.* I Confessionum (I Conf.] obiective. Unde Augustinus Confessionum I Λ^{O2}) cap. 1 (2 V): Quia fecisti me (me f. Λ^{O2}) ad te, inquietum (*praem.* ideo Λ^{O2}) est cor meum donec (*add.* veniat vel Λ^{O2}) quiescat in te (¶ *sign. in text. et mg.*: Extra I^2 *litteris* a-b V^2) M^2IVΛ^{O2} 14-15 sicut — Avicennam = ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BD2LN}\Lambda^{-Y}\Sigma$ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns (sic — Duns A^1) A^1 Vacat V^2Z^2 14 fuit argutum] a. f. Γ^{B} 15 articulo = AD$R^2\Lambda^{G}$ *edd.* argumento R' *rell.*

T [1] Cf. ARISTOT., *Physic.* II t. 26 (B c. 2, 194*b* 9): « in alia autem specie alia materia »; *Metaph.* VIII t. 6 (H c. 2, 1043*a* 12-13): « actus alius alterius materiae »; AVERROES, *Metaph.* XII com. 11; *De gener. et corrupt.* I com. 22. [2] Cf. supra p. 5, 16-6, 13.

nitum. – Cum probatur quod quaelibet forma quietat materiam, quia aliter sub quacumque forma violenter quiesceret[1], dico quod violenta quies numquam est nisi quiescens determinate inclinetur ad oppositum, sicut exemplificatur de gravi respectu descensus deorsum et quiete eius super trabem[2]; materia autem prima ad nullam formam inclinatur sic determinate, et ideo sub quacumque quiescit; non violenter sed naturaliter quiescit, propter indeterminatam inclinationem ad quamcumque.

22 Ad quintum[3] dico quod intellectus assentit cuilibet vero secundum evidentiam ipsius veri quam natum est facere de se in intellectu, et ideo non est in potestate intellectus firmius vel minus firmiter assentire vero sed tantum secundum proportionem ipsius veri moventis; in potestate autem voluntatis est intensius assentire bono vel non assentire, licet imperfectius viso, et ideo consequentia non valet de vero respectu intellectus et de bono respectu voluntatis[a].

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* Ad sextum[4] dicendum quod 'appetere propter se' est dupliciter, vel formaliter, et sic virtutes sunt appetendae de quibus loqui-

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 Cum] *praem.* Et $\Gamma^{BD}\Sigma$ | materiam] *add.* suam $\Lambda^{E}\Sigma$ 2 quia aliter] alias Σ | forma *om.* $\Gamma^{N}\Lambda^{YEHGO*}\Sigma$ | dicendum CPM 3 violenta quies] q. v. ZΛΣ | numquam] *in corr.* R^2 non $\Lambda^{GO\ddagger}$ *praem.* non R* *om.* $\Gamma^{B\ddagger}$ | determinate inclinetur] i. d. Λ^{E} *adnot.* de hoc super 2 (?) dist. 13, ad primum principale secundae quaestionis I^2 4 ad] *add.* obiectum Λ^{E} 4-5 deorsum *om.* $\Gamma^{BD\ddagger}\Lambda^{Y}$ 5 super trabem] super naturalem S sursum Λ^{H} 5-6 nullam] materialem M*S *add.* unam Λ^{GO} 6 inclinatur sic determinate = AD inclinatur determinate CPMRIVZΓ^{N} determinate (indeterm. S^2 determinante Λ^{O*}) inclinatur S$\Gamma^{-N}\Lambda\Sigma$ *edd.* 7 sed naturaliter *om.* $D^{\ddagger}$ | quiescit[2] *om.* $\Lambda^{H}\Sigma^{Q}$ 8 quamcumque] *add.* formam Γ^{N2} 9-16 Ad quintum — voluntatis] *post* videndi (*p.* 14, 13; *vide ibidem ad* 13) *ut argumentum quartum* CPM*SR*IVZ$\Gamma\Lambda^{YE\ddagger H\ddagger GO}\Sigma$ *totum quintum argumentum repetit hic* P^2 9 quod *om.* Λ^{G} 10 evidentiam] *add.* rationis R^2 | veri] rei βμυ *om.* VΛ^{H} | facere de se] de se f. ZΛΣ 11 intellectus] *praem.* ipsius P^2(*in textu repetito*) *om.* ZΛ^{G} *add.* eius Γ^{D*} 11-12 vel minus firmiter *om.* $D^{\ddagger}\Lambda^{O\ddagger}$ 12 firmius Λ^{EHG} | sed] est Λ^{G} 12-14 sed — assentire[1] *om.* $\Lambda^{O\ddagger}$ 12-13 ipsius veri *om.* $D^{\ddagger}$ 13 moventis] *add.* intellectum ρπγβμυ 14 bono vel non assentire] *om.* $\Sigma^{QU\ddagger}$ *add.* bono $I^2\Lambda^{H}$ | et *om.* Λ 15 valet] *add.* scilicet Λ^{G} 15-16 de vero — voluntatis] *om.* $\Lambda^{YEHO\ddagger}\Sigma$; ¶ *sign. litteris* a-b V^2(*text. et mg.*)Γ^{D2} 15 de[2] *om.* $\Gamma\Lambda^{O\ddagger}$ 16 voluntatis] bonitatis Λ^{G} 17-*p.* 17, 15 Ad sextum — per essentiam = ADCPR^2IZ$\Gamma^{-L}\Lambda^{O2}$; ¶ *text. sign.*: Non in libro Duns A^1 Extra C^2I^2(*text. et mg.*) Γ^{B2} Additio Λ^{O2} [[*textum transponit immediate post* Item, Ambrosius (*p.* 3, 11) — per essentiam (*p.* 3, 16) *adnotando hic*: scilicet solutio sexti argumenti est in margine cum ratione Λ^{O2}; A^2 *tria puncta ante* « Ad sextum », *ubi notatur* « Non in libro Duns », *abradit, et ante* « Ad quintum » (9) *ponit*]] 17 Ad sextum dicendum] Solutio $\Lambda^{O\ddagger}$ | sextum] ultimum CP$R^{\ddagger}\Gamma^{-L}$ sextum et ultimum IZ | dicendum] dico IZΓ^{DN} *om.* C* | propter] per D 18 est] erit D | dupliciter] duplex $PR^{\ddagger}$

T [1] Cf. supra n. 4. [2] Cf. ibidem. [3] Cf. supra n. 5. [4] Cf. supra p. 3, 11-16.

[QUAESTIO 2

UTRUM FINIS ULTIMUS HABEAT TANTUM UNAM RATIONEM FRUIBILIS]

[Q. 2] Secundo quaero utrum ultimus finis habeat tantum unam rationem fruibilis, an in ipso aliqua sit distinctio secundum quam posset voluntas frui eo secundum unam rationem et non secundum aliam. 23

[1] Et quod sit in eo talis distinctio, probatio:

Quia I *Ethicorum* cap. 7, in illo paragrapho *Amplius autem quia bonum ultimum*, dicit Philosophus et Commentator quod

---

tur Ambrosius, vel finaliter, et sic solus Deus. Et ad confirmationem dicendum quod ens per essentiam, sive esse tale per essentiam, uno modo distinguitur contra 'per accidens', et sic quaelibet res est illud quod est per essentiam suam; alio modo esse per essentiam distinguitur contra illud quod est ab alio, et sic solus Deus est per essentiam; non enim reducitur ad aliud ens prius quod sit eo perfectius vel mensura, et sic etiam tantum Deus est bonus per essentiam.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

3 *adnot.* Quaestio 2 A^1 *et multi* 3-4 Secundo — quam] Circa secundum arguitur quod in ultimo fine sunt plures rationes fruibiles, ita quod Σ^{Q} 3 Secundo *om.* Λ^{E} | quaeritur $\Gamma\Lambda^{E}\Sigma^{U}$ 4 fruibilem τ fruibilitatis ρπβμυ | in ipso aliqua sit = AD s. in i. a. I′ in i. s. a. I^2 *rell. edd.* 5 posset = ADCP^2 potest Σ^{Q} possit P′ *rell. edd.* [[*post* voluntas $\Lambda^{-Y}\Sigma$ργπβμυ]] | frui eo] eo f. CPΛΣ | et] *om.* Λ *add.* tamen V | non] *add.* frui eo V 6 aliam] *add.* et arguitur quod in ultimo fine sunt plures rationes fruibiles, ita quod voluntas potest eo frui secundum unam et non secundum aliam (*cf. ad* 3-4 Σ^{Q}) Σ^{U} 7 Et — distinctio *om.* Σ | probo Λ^{G}τπγβμυ 8 Quia[1] *om.* Σ | cap. 7] 7 cap. Λ^{GO} cap. 5 (*pon.* 7 P^2) CP | illo] primo Λ^{H2}(*post paragrapho in ras.*)^{GO} | paragrapho] *in ras.* $\Lambda^{H\ddagger}$ passu V^2(*in ras.; restit.* V^1)Γ^{L} capitulo R *add.* scilicet I*Z 8-9 Amplius — ultimum *om.* Λ^{H} 8 autem *om.* $I^2\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ | quia] quoniam Γ^{BD} 9 ultimum] aequaliter dicitur enti etc. ρπγβμυ | quod] quia Γ^{LN} 10 Et[2] *om.* IZ$\Gamma^{B}\Lambda^{O\ddagger}$ 11 sive — essentiam *om.* $D^{\ddagger}\Lambda^{O\ddagger}$ 11-12 sive — accidens] uno modo distinguitur contra per accidens sive esse tale per essentiam suam contra per accidens Γ^{BD} 11 distinguitur] definitur P dividitur *ante* uno $\Lambda^{O\ddagger}$ 11-12 contra] ut opponitur ei quod est $\Lambda^{O\ddagger}$ 12 sic] isto modo Γ^{BD} | quaelibet] omnis $\Lambda^{O\ddagger}$ | illud quod est] ens $\Lambda^{O\ddagger}$ | suam *om.* $\Lambda^{O\ddagger}$ 13 esse] est non $\Lambda^{O\ddagger}$ | distinguitur] dividitur CP$R^{\ddagger}$IZΓ^{-L} *praem.* ut $\Lambda^{O\ddagger}$ | illud — alio] ens per participationem $\Lambda^{O\ddagger}$ 14 per essentiam] ens per essentiam quidquid est, ita sit verissima solutio quaestionis $\Lambda^{O\ddagger}$ *add.* suam D | prius *om.* D 15 mensura] *praem.* in IZ | et — essentiam *om.* IZ | etiam *om.* CP$R^{\ddagger}\Gamma^{-L}\Lambda^{O\ddagger}$

F 8-9 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* I c. 7 (A c. 4, 1096*a* 23-27): « Amplius autem quia bonum aequaliter enti dicitur: etenim in eo quod quid dicitur, ut puta Deus et intellectus; et in quali, virtutes; et in quanto, mensuratum; et in ad aliquid, utile; et in tempore, tempus; et in loco, diaeta; et altera talia ». 9 EUSTRATIUS, *In Aristotelis Moralia Nicomachia explanationes* I c. 6 (17E): « Sumit enim [Aristoteles] bonum totidem modis dici quot illud quod est: illud vero quod est, decem modis in decem supremis generalissimisque generibus accidit; ponitque in unaquaque denuncupatione boni exemplum, quippe quod in omnibus inveniatur, ut inde pateat bonum etiam quemadmodum id quod est, esse denuncupationibus omnibus commune ».

sicut ens et unum sunt in omni genere, ita bonum, et specialiter loquitur ibi de relatione; igitur sicut habet propriam bonitatem, sic et propriam fruibilitatem, et per consequens cum ipsa sit in Deo alia et alia, ibi erit alia et alia ratio fruibilis.

24 Item, sicut unum convertitur cum ente, ita et bonum[1]; ergo quando transferuntur ad divina, aequaliter transferuntur. Ergo sicut unum est ibi essentiale et personale, ita bonum et bonitas; ergo sicut in divinis sunt tres unitates, sic tres bonitates, et per consequens habetur propositum[2].

25 Praeterea, actus non terminatur ad obiectum in quantum numeratur nisi obiectum ut est formale obiectum numeretur; sed actus fruendi terminatur ad tres personas in quantum tres; ergo obiectum fruitionis in quantum formale obiectum numeratur.

26 Probatio minoris: credimus Deum in quantum trinus; ergo videbimus Deum in quantum trinus, quia visio succedit fidei secundum totam perfectionem eius[3]; ergo fruemur Deo in quantum trinus.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 unum] verum CPMSVΓΛ unum et verum R obiectum A | omni genere] g. unoquoque Λ^{H} | ita] et Λ^{H} *praem.* et MSR*I*VZΓ^{LN*} | bonum] *praem.* est CPM*SRI*VZ$\Gamma^{LN'}$ *praem.* et $\Gamma^{BDN2}\Sigma$ *add.* est Λ^{YHG*O*} 2 ibi] hic Λ^{B} *om.* Γ^{BD*LN} 2-3 igitur — sit] sicut Γ^{D2} 2 sicut] sic $V^{2}\Lambda^{Y}$ si (*ante* igitur $R^{2}\Gamma^{B}$) $R^{2}I^{2}\Gamma^{BD2LN}\Lambda^{O}$ relatio Σ *praem.* relatio $C^{2}\Lambda^{H}$ *add.* relatio (*post* bonitatem Λ^{EG}) $M^{2}I^{2}\Gamma^{N2}\Lambda^{EGO2}$ 2-3 sic et] et sic D igitur et CPMSRI*VZ$\Gamma^{BD2LN}\Lambda$ *om.* Σ 3 propriam fruibilitatem] f. p. Λ^{H} *post* consequens Σ | cum] *praem.* et Σ | ipsa *om.* DΣ | sit in Deo] in Deo s. Σ *om.* Λ^{Y2} 4 alia²] aliarum C* *add.* relatio Σ *add.* saltem personalis Λ^{O2} | ibi erit alia *om.* Γ^{N2} | ibi — alia⁴] *om.* $\Gamma^{B'}$ alia et alia erit Γ^{B2} | ibi *om.* Λ^{Y} | ibi erit] e. (est Λ^{O*}*om.* Λ^{E2}) i. $\Gamma^{N2}\Lambda^{-Y}\Sigma$ *add.* in Deo ρπγβμυ | alia³ *om.* M*V | et alia³ *om.* $\Gamma^{LN}\Lambda^{E2}$ | fruibilis] frui Λ^{G} *add.* Probatur, quia quaelibet relatio comparata essentiae vel inter se vel est idem vel alia per se Λ^{O2} 5 Item] Praeterea $I^{2}\Lambda\Sigma$ 6 quando] cum Λ^{E}ρπγβμυ | transferuntur¹] transferentur M* transferantur ρπγβμυ transfertur Λτ | aequaliter] essentialiter DI*Γ^{LN*} | transferuntur²] transferantur ρ transferentur πγβμυ transfertur Λ transferetur τ 7 unum est ibi] i. e. u. Σ | ita] *add.* et ΓΣ | et bonitas *om.* Σ 8 ergo sicut = AD s. e. *rell. edd.* | divinis] Deo ZΛΣ | sunt] differunt V | sic] ita $\Lambda^{O}\Sigma$ *add.* et $P^{2}\Gamma\Lambda^{HO}\Sigma$ | tres² *om.* Λ^{YEHGO*} 8-9 per consequens *om.* Γ 10 Praeterea] Prima D* Item Γ^{BD} | determinatur Λ^{GO*} 11 obiectum² *om.* Λ^{G} | numeratur $\Lambda^{E}\Sigma$ 13 formale obiectum = ADΣ o. (*om.* R*Λ^{O*}) f. *rell. edd.* | numeratur] *add.* quia sicut intellectio terminatur ad tres, ita fruitio Λ^{O2} 14 trinus] *add.* est $R^{2}\Gamma$ 14-15 ergo — trinus *om.* $SR^{2}\Lambda^{E2}$ 14 ergo] *add.* sic $R^{2}\Gamma^{-D}$ 15 Deum] eum (*ante* videbimus, 14-15 Γ) CPM $R^{2}IV\Gamma$ | in quantum trinus *om.* $R^{2}\Gamma^{LN}$ | quantum] *add.* est $Z\Gamma^{BD}\Lambda^{YO}$ 15-16 quia — trinus *om.* D^{2} 16 perfectionem eius] e. p. $\Lambda^{-Y}\Sigma$ *add.* perfectionem V* | fruimur M*R*IV*Z | trinus] trino P^{2} *praem.* est Γ^{B} *add.* quia fruitio sequitur visionem sicut visio sequitur fidem Λ^{O2}

T [1] Cf. ARISTOT., *Metaph.* IV t. 3 (Γ c. 2, 1003*b* 22-24); VII t. 16 (Z c. 4, 1030*b* 10-11); X t. 7 (I c. 2, 1053*b* 25); *Eth. ad Nic.* I c. 7 (A c. 4, 1096*a* 23-27). [2] Pro n. 23. 24 cf. HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 1 arg. 1. 2 (f. 1A). [3] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 217. 345 (I 151, 8; 226, 1).

Ad oppositum:

In omni ordine essentiali est tantum unum primum, ergo in ordine finium est tantum unus finis[1]; fruitio autem est respectu finis; igitur etc. 27

Item, primo efficienti correspondet ultimus finis[2]; sed tantum est unum efficiens primum, et sub unica ratione; ergo tantum unus finis. – Et confirmatur ratio, quia tanta est unitas efficientis quod non potest una persona efficere non efficiente alia; igitur similiter tanta est unitas finis quod non poterit una persona finire non finiente alia, et sequitur propositum. – Ista secunda ratio confirmatur per Augustinum V *De Trinitate* cap. 7 vel 17: «Pater», inquit, «et Filius sunt unum principium Spiritus Sancti sicut unus creator respectu creaturae». 28

Item, sicut in Deo est una maiestas, ita et una bonitas; sed propter eius maiestatem debetur ei tantum una adoratio, secundum Damascenum 54, ita quod non contingit adorare unam personam non adorando aliam[a]; ergo nec contingit frui una persona non fruendo alia. 29

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* ut videtur.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 Ad oppositum] Contra Σ 2 omni *om.* I*Σ 3 ordine] *praem.* omni Γ^{LN} *add.* essentiali Λ^{G} *edd.* | autem] tamen Z 4 etc. *om.* Σ 5 Item] Praeterea Σ 5-7 sed — finis *om.* Λ^{H} 5-6 tantum est unum] t. u. e. IZ e. u. t. Λ^{EG} e. t. u. $\Lambda^{YO}\Sigma$ 6 unica] una M*Γ $\Lambda^{-H}\Sigma$ | tantum] *praem.* et Λ^{G} *add.* erit I *add.* est Z 7 Et *om.* Σ | ratio *om.* Σ 8 una persona efficere] e. u. p. ΓΛΣ | non²] nisi $V\Gamma^{B}$ 9 tanta *om.* $\Lambda^{EH2GO}\Sigma$ | est] erit (*ante* tanta Λ^{Y}) $SRI\Gamma^{LN}\Lambda^{-O}\Sigma$ | finire] frui Λ^{O} 9-10 finire — alia] sine alia finire Σ | non finiente alia] a. n. f. $S\Gamma^{LN}\Lambda^{Y}$ | finiente] fruente Λ^{O} 10 et] igitur P | et sequitur propositum *om.* Σ 10-13 Ista — creaturae *om.* MV^{2} 10 Ista] Haec Σ | secunda] etiam IZΣ *praem.* etiam Φρπγβμυ *om.* $SR\Gamma^{-B}\Lambda^{O}$ | ratio *om.* Σ 11 V] *in ras.* P^{2} VII (*pon.* V Λ^{O2}) $\Lambda^{-Y}\Sigma$ | De Trinitate] Trinitatis $CPR\Gamma^{BD}$ | cap. 7 vel 17 = A cap. 10 (10 *om.* D^{2}) 17 D cap. 14 vel 34 ρπγβμ cap. 7 $SRIZ\Gamma^{-B}\Sigma^{Q}$ 7 cap. Λ^{GO} 7 $V^{2}\Lambda^{YH}$ cap. 10 (?) *in ras.* Γ^{B2} cap. 13 τ cap. 14 υ cap. *et parva lacuna* Σ^{U} 1 CP* 12 inquit *om.* SRΓΣ | Spiritus Sancti *om.* CP*$V^{2}\Lambda$ | sicut] *add.* Pater et Filius et Spiritus Sanctus sunt $P^{2}\Gamma^{BDN2}$ *add.* sunt R^{2} 13 respectu creaturae *om.* CP*$V^{2}\Lambda^{YEHGO*}\Sigma$ 14 Item] Praeterea Σ | sicut] sic Z | et] est (*post* una² Φ) Φρπγβμυ *om.* Γ^{-L}Λτ 15 eius *om.* $V\Lambda^{EG}\Sigma$ | eius maiestatem] m. e. CPMIZ *add.* et bonitatem V 16 54] 56 D 50 Λ^{EG} libro IV $\Gamma^{BD}\Lambda^{H}$ libro I cap. 9 ρπγβμυ 8 τ | contingit] convenit Zρπγβμυ congruit Γ^{BD} 16-17 personam] *add.* sine alia vel Σ 17 alias Φρπγβμυ | ergo nec] n. e. Λ | nec] non PVΓ | contingit] conveniet $C\Lambda^{H}$ contingit nec conveniet P congruit Γ^{B} *om.* $I^{2}\Lambda^{O2}\Sigma$ | persona *om.* Σ 19 ut videtur = ADCPMSRI(*om.* I^{2})V(*om.* V^{2})Γτ (ut *om.* τ); ¶ *text. sign.* Non in libro Duns A^{1}

F 11 AUGUST., *De Trin.* V c. 14 n. 15 (PL 42, 921). 16 DAMASC., *De fide orth.* I c. 8 (PG 94, 810).

T [1] Cf. ARISTOT., *Metaph.* II t. 5-9 (α c. 2, 994*a* 1-944*b* 16). [2] Cf. ib. XII t. 24 (Λ c. 4, 1070*b* 30-35); t. 36-37 (c. 7, 1072*a* 26-27. 1072*b* 3); AVERROES in h. l.

⌊I. – AD QUAESTIONEM⌋

30 Ista quaestio posset habere quadruplicem difficultatem secundum quadruplicem distinctionem in divinis, quarum prima est distinctio essentiae a persona, secunda distinctio personae a persona, tertia essentiae ab attributis et quarta essentiae ab ideis. De tertia et quarta modo non dicam, quia non est ostensum qualis est illa distinctio nec utrum illa distincta pertineant ad fruitionem[1]. Tantum ergo de duabus primis distinctionibus nunc videndum est. [2]

Et quantum ad illas duas distinctiones primo videndum est de fruitione viatoris quantum ad possibilitatem eius, secundo videndum est de fruitione comprehensoris et hoc loquendo de potentia absoluta divina, tertio de fruitione comprehensoris loquendo de potentia creaturae, quarto loquendo de fruitione viatoris et comprehensoris de facto.

⌊A. – DE FRUITIONE VIATORIS QUANTUM AD POSSIBILITATEM EIUS⌋

31 De primo dico quod possibile est viatorem frui essentia divina non fruendo persona, et hoc etiam potest fruitione ordinata. Quod probo, quia secundum Augustinum VII *Trinitatis* cap. 2 « si essentia relative dicitur, non est essentia, quia omnis essentia quae relative dicitur est aliquid excepto relativo »; ex quo concludit 3 cap. *a*: « quapropter si Pater non est aliquid ad se, non est aliquid quod ad alterum dicatur ». Est ergo essentia divina aliquod obiectum conceptibile in cuius conceptu non includitur relatio, ergo sic potest concipi a viatore[1]; sed essentia sic concepta habet rationem summi boni, ergo et perfectam rationem fruibilitatis; ergo contingit ea frui etiam ordinate.

32 Ista ratio confirmatur, quia possibile est concludi ex naturalibus puris esse unum summum bonum[2] et tamen ex illis naturalibus non concipimus Deum ut trinus est[3]; ergo circa summum bonum sic cognitum potest habere aliquem actum voluntatis, et non necessario non-ordinatum; ergo habebit actum fruitionis ordinatum circa essentiam et non circa personam ut nos concipimus personam. E converso autem non est possibile, scilicet quod ordinate fruatur persona non fruendo essentia, quia persona includit in ratione sui essentiam.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρπτγβμυ)

2 potest CPΣ | habere] *add.* modo Λ^{G} | difficultatem] distinctionem (*pon.* difficultatem Γ^{N2}) C^{2}P*M*SI*V^{2}Γ^{LN} difficilitatem D* intellectum Σ 3-5 quarum — persona *om.* M^{2} 4 persona] personis M^{2}ρπγβμυ | distinctio^{2} *om.* M^{2}VΣτ 4-5 a persona] ad personam CM^{2}SR*I*Γ^{L} 5 ab attributis] ad attributum Γ^{L} | et] *om.* Λ^{YEHGO2}Σ *add.* attributorum inter se Λ^{O2} 6 tertio et quarto Λ^{O} | modo non dicam] m. d. n. I* n. d. m. Σ 6-7 qualis est] quae sit Σ 7 illa^{1}] ista D*Λ^{GO} *add.* prima Λ^{O} | illa distinctio] d. i. Σ | nec] et Σ *om.* D^{2} | distincta] distinctio βμυ *om.* D | pertineat βμυ pertinent DΓ^{BD+} 8 Tantum] *om.* CPM′SRI*V^{2}Γ^{LN} solum *post* primis M^{2} | ergo] *add.* non Λ^{H} | distinctionibus *om.* Λ^{H} | nunc videndum est] n. e. v. V^{2}Λ^{Y} v. e. n. Σ n. dicendum e. ρπγβμυ e. n. dicendum Λ^{G} *om.* V′ 9 illas] istas D*ΛΣ | duas *om.* ΛΣ | distinctiones *om.* Λ^{-Y} | primo videndum est] v. e. p. ΛΣ 10 eius *om.* P*Λ^{YEHGO*} 10-11 videndum est] videndum A *om.* Γ^{BD}ΛΣ 11 comprehensorum Λ^{EG} 11-12 et hoc — comprehensoris *om.* D^{2} 12 absoluta divina] d. a. Λ^{EGO} Dei a. (absolute Σ) Γ^{BD}Λ^{H}Σ | tertio] *add.* videndum est (*post* fruitione Γ^{L2N2}) Γ | comprehensoris] *add.* et hoc VΓ^{L}Λ^{EG} 13 potentia] *add.* absoluta divina V^{+} *add.* absoluta Λ^{EG} | quarto] *praem.* et ZΓ^{BD}Λ^{YHO} | loquendo *om.* Γ^{N}Σ 13-14 viatorum et comprehensorum Λ^{EG} 14 comprehensoris] *add.* loquendo CPMV* 16 divina *om.* DΛΣ 17 etiam potest] est Λ^{Y}τ *om.* I^{2}ZΛ^{-Y}Σ *add.* de PI* *add.* loquendo de Γ^{N2} 17-18 Quod probo *om.* Λ^{H} 18 quia *om.* CP*MV | secundum] per Λ^{O} | secundum Augustinum] *om.* D^{2} *add.* de Λ^{E} | Trinitatis] De Trinitate (*ante* VII P) CPMIVZΓ^{LN}Λ^{GO}Σ | cap. 2] 2 cap. Λ^{O} 2 Λ^{YEH} cap. 1 υ cap. 1 vel 2 γ cap. 1 vel 5 ρπβμ *add.* et quinto de parvis M^{2}

F 18 AUGUST., *De Trin.* VII c. 1 n. 2 (PL 42, 934-935).

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 8 pars 1 q. 4 n. [1-26]; circa ideas in mente divina cf. ib. d. 35 q. un. n. [12-16].

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρπτγβμυ)

1 dicitur] dicatur ΓΛ^{O2} *om.* Λ^{O}′ 2 concludit] *add.* id est Λ^{G} 3 3] 7 P^{2}I^{2} *om.* Γ^{B*} | 3 cap.] cap. 3 D^{2}Σ | a] 7 MSRΓ^{-D}Λ$^{EH'GO}$ 3 *in ras.* I^{2} aliquis (?) Λ^{H2} *add.* de parvis M^{2} *om.* DΣ *edd.* | quapropter] a R^{2} *add.* et M^{2} | Pater — ad se] Pater C′ non sit aliquis ad se C^{2} | est^{1}] sit Λ | est^{2}] erit I^{2}Λ^{YH} 5 conceptibile] complete (*add.* vel conceptibile Γ^{D2}) Γ^{BD} | relatio] respectus Γ^{B*D} 6 essentia sic] si ess. sic Λ^{H*} si ess. sit sic Λ^{O*} ess. si sic sit Λ^{EG} | concepta] accepta AD | habet rationem] habetur ratio Λ^{YEH*GO*} 7 summi] omnis Λ^{HO} | perfectam] factam (*pon.* perfectam P^{2}) P | perfectam rationem] perfecta (*add.* est Λ^{H}) ratio Λ^{YEHGO*} | fruibilitatis] fruibilis ρπγβμυ | ergo^{2}] secundum quod Γ^{N} *om.* Λ^{E2} 7-8 contingit] convenit PS aliquis potest IZ 8 eam ZΓ^{BD*} | etiam] et CP *om.* Γ^{BD*}Λ^{EHGO*}Σ^{Q*U} 9 Ista ratio confirmatur] Conf. i. r. Σ Conf. ratio (r. *om.* Λ^{O}) Λ^{YHO} | ratio] positio Γ^{BD} | quia] *add.* per D 9-10 naturalibus puris] p. n. ΓΛ^{EG} naturalibus (*praem.* puris P^{2}R^{2}) CPM^{2}SRI*VΣ^{Q2U} 10 bonum *om.* AD | et *om.* Λ^{EG} | et — naturalibus *om.* V^{2} | ex illis naturalibus *om.* Σ 11 concipimus] cognoscimus SZΓΛ^{EG} cognosceret C cognoscere P cognoscet Λ^{YH} cognoscet (-scit τ) homo Λ^{O}Φ *edd.*, *om.* Σ | trinus est] trinus Λ^{YHO}τ trinum ΣΦρ | bonum] *om.* Cρ *add.* ut R 12 potest] *add.* viator M^{2} *add.* quis Γ^{N2} | aliquem actum voluntatis] voluntas aliq. actum (*add.* voluntatis Λ^{G}) Λ^{EG}Σ 12-13 et non — actum *om.* Λ^{G} 13 non-ordinatum] inordinatum CM^{2}R^{2}I^{2}ZΓ^{D2}Λ^{-G}Σ ordinatum P* | ergo habebit] h. e Σ *om.* M′ igitur non (non *om.* M^{2}) habebit M^{1} 14 et] *om.* Λ^{YHO} *add.* ideo P^{+} | et non *om.* M^{2} | personam^{1}] personas ρπγβμυ | ut — personam *om.* I^{2} | personam^{2}] personas ρπγβμυ *om.* V^{2} *add.* sicut illi qui colebant ignotum deum; unde Paulus: Quem ignorantes colitis, hunc ego annuntio vobis Λ^{O2} 14-15 E converso autem non est] Non est autem V* 15 scilicet] *om.* Γ^{D}Λ^{YHO*} *add.* quasi Γ^{N} | fruitur AD 16 includit in ratione sui] incl. in r. sua Λ^{H} in r. sui incl. (concl. P) CPMSRIVZΓΛ^{EG} in sua r. incl. Σ 17 essentiam] *om.* A *add.* quia persona est fruibilis essentia ablative Λ^{O2}

F 3 AUGUST., *De Trin.* VII c. 1 n. 2 (PL 42, 935).

T [1] Cf. HENRICUS GAND., *Quodl.* VII q. 4 in corp. (f. 259G). [2] Cf. ARISTOT., *Metaph.* II t. 8-9 (α c. 2, 994*b* 9-16). [3] Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 22 q. 4 in corp. et ad 3 (I f. 133R. 134Y).

33 Secundo dico etiam quod viator potest frui ordinate una persona non fruendo alia. Quod probo, quia respectu trium personarum tres sunt distincti articuli fidei[1]; ergo potest concipi una persona cui correspondet unus articulus alia persona non concepta cui correspondet alius articulus, et tunc in illa persona concipitur ratio summi boni; possibile est igitur frui illa persona sic concepta non fruendo alia.

Si dicas quod persona est relativa, igitur non potest concipi nisi suum correlativum concipiatur[2], respondeo: etsi cognitio relativi requirat cognitionem sui correlativi, non tamen oportet cognoscentem et fruentem uno relativo cognoscere et frui alio relativo, quia possibile est frui Deo in quantum creator, non fruendo creatura, quae tamen terminat illam relationem. – Similiter, licet Pater dicatur correlative ad Filium et ideo non possit intelligi in quantum Pater non intellecto Filio, non tamen dicitur relative ad Spiritum Sanctum in quantum Pater; ergo erit possibile concipere Patrem ut Patrem et frui eo, non concipiendo vel fruendo Spiritu Sancto.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 dico etiam = ADΛ^{YH}τ dico $\Lambda^{EG}\Sigma$ etiam dico (dico *om.* Λ^{O*}) *rell.* ρπγβμυ | potest frui] f. p. CPMSRIVZΓ^{-N} | ordinate *om.* Σ   2 Quod probo] Probatio Σ *om.* P^{*} 3 tres *om.* Dπγβμυ | tres sunt distincti articuli fidei] t. s. d. f. a. CPMRV t. s. a. d. f. Γ^{LN} s. t. a. d. f. Γ^{BD} s. t. a. f. d. Σ   4 correspondet] respondet Λ^{EG} 4-5 unus — correspondet *om.* Λ^{E*} | alia — articulus *om.* $\Gamma^{N*}\Lambda^{G}$ 4 alia persona non concepta] non concepta alia Σ non concipiendo aliam personam (p. *om.* Λ^{YE*HO}) $\Gamma^{BD}\Lambda^{YE*HO}$ 6 possibile est igitur] i. p. e. Σ | illa = A Λ^{YH} ista D* *edd.* prima $\Lambda^{O\prime}$ una Λ^{O2} *rell.*   8 Si] Sed Λ^{O}τ *praem.* Contra R | quod *om.* $\Lambda^{GO}\Sigma$ | igitur] unde Γ^{N} 8-9 non potest — concipiatur = AD [[correlativum (9)] relativum AD]] si (sicut I) concipitur suum correlativum (suum correl.] c. s. V unum c. R^{2} unum relat. Γ^{L} relat. bene $\Gamma^{N\prime}$ relat. Γ^{N1}), concipietur et (et] scilicet Γ^{BD*}) alia persona correlativa (relat. Γ^{L2} *add.* concipietur Λ^{E*}) CPMSRI′V$\Gamma^{BD}\Lambda^{EG}$ si concipitur, concipietur alia sibi correlativa Σ si concipitur (*add.* et Φρπγβμυ), suum correlativum concipitur (concipietur I^{2}Z) I^{2}ZΛ^{YHO}Φ *edd.*   9 respondeo] responsio S *add.* quod $M^{2}\Lambda^{G}$ρπγβμυ | etsi] si $\Lambda^{G}\Sigma^{QU*}$ | relativi] *ante* cognitio Σ correlativi P^{*} relativa Z   10 requirat — correlativi *om.* D^{*} | sui = AD^{2} | correlativi] relativi Γ^{N} 11 relativo[1]] correlativo Γ^{N} | cognoscere] *add.* aliud ZΛ^{YO}Φτ | alio] eo ZΛ^{YH*O}Φτ suo ρπγβμυ | relativo[2]] relatio D* correlativo Γ^{BD}ρπγβμυ *om.* Z$\Lambda^{YHO}\Sigma$τ   12 non] *praem.* et R *add.* tamen Σ   13 tamen] *rescr.* D^{2} *om.* $I^{2}\Lambda$ *edd.* | illam] istam D$\Lambda^{EGO}\Sigma^{Q}$ | relationem] *add.* Contra responsionem: duorum correlativorum eadem est ratio fruibilitatis numero; sicut impossibile est unum intelligere sine alio, ita et frui uno sine alio (¶ *sign.* Vacat Λ^{E2}) Λ^{E*} | licet] *praem.* hic Λ^{EG} *add.* hic MSRIVΓ^{LN} 14 correlative] *ante* dicatur (13-14) RΛ^{EG} relative ΛΣ *edd.*   15 non intellecto Filio] non intelligendo Filium D sine Filio Λ^{YHO}Φ *edd.*   15-16 non intellecto — Pater *om.* Γ^{B*} 16 ergo erit] erit ergo (ergo *om.* Λ^{E*}) VΛ^{EG} igitur est $\Gamma^{BD}\Lambda^{O*}$ 16-17 ut Patrem] in quantum Pater Σ

T [1] scilicet, articulus secundus de persona Patris, articulus tertius de persona Filii et articulus quartus de persona Spiritus Sancti. Cf. THOMAS, *In articulos fidei et sacramenta Ecclesiae expositio* (Opusc. IV, ed. Parmen. XVI 118*a*).   [2] Cf. ARISTOT., *Praedic.* pars 2 [tr. 2 c. 3] (c. 7, 8*a* 36-37): «si quis aliquid eorum quae sunt ad aliquid definite sciet, et illud ad quod dicitur definite sciturus est». – Cf. etiam HENRICUS GAND., *Quodl.* II q. 7 in corp. (f. 32C).

⌊B. – DE FRUITIONE COMPREHENSORIS LOQUENDO DE POTENTIA DEI ABSOLUTA⌋

[3] De secundo articulo[1] dicitur quod non est possibile loquendo de potentia absoluta Dei quod aliquis comprehensor fruatur essentia divina non fruendo persona. 34

Quod probatur primo de visione[2], videlicet quod non sit possibile absolute aliquem intellectum videre essentiam divinam nisi videndo personam:

Primo sic, quia cognitio confusa est cognitio imperfecta; visio illius essentiae non potest esse imperfecta; ergo cognitio visiva eius non potest esse confusa. Sed si esset tantum cognitio vel visio – de essentia et non de persona vel essentiae et non personae, esset visio confusa, quia esset alicuius communis ad personas et non illarum personarum, quod videtur inconveniens.

Secundo sic: visio est exsistentis ut exsistens est et ut praesens 35 est videnti secundum suam exsistentiam; et secundum hoc distinguitur visio ab intellectione abstractiva, quae potest esse non-exsistentis, vel exsistentis non in quantum in se praesens est; et est in intellectu ista distinctio inter intellectionem intuitivam et abstracti-

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

2 *adnot.* Opinio Henrici V^{1} *et pauci* | loquendo *om.* IZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{YHO}\Sigma$ 3 absoluta Dei] Dei a. $\Gamma^{BD}\Sigma$ 4 divina *om.* Λ^{YHO} | non fruendo] et non fruatur $\Lambda^{E}\Sigma$ 5 Quod[1] = AD Et hoc *rell. edd.* | de visione] quantum ad visionem Σ   5-8 videlicet — quia] sic Σ   6 videre] videndo P | divinam *om.* Λ^{YHO} 6-7 nisi videndo] non videndo $M^{2}R^{2}I^{2}$ZΓΛ^{YHO} et non videre Λ^{EG} 8 Primo] *praem.* Probatur CPMSIVZΓΛ^{-H} | visio] *praem.* et Λ^{EG} *add.* autem Σρπγβμυ   9 illius] divinae Σ *om.* Λ | esse imperfecta; ergo cognitio visiva eius = AD esse imperfecta; ergo cognitio eius PI^{2} esse imperfecta cognitio eius (e. c. C eius *om.* Γ^{B}); ergo CMSRI′VZΓΛ^{G} esse cognitio imperfecta (i. e. c. Λ^{E}); ergo $\Lambda^{-G}\Sigma$ *edd.*   10 non potest esse] nec Σ   10-12 Sed si — confusa *om.* $\Gamma^{L}\Lambda^{H*GO*}\Sigma^{*}$ 10 tantum cognitio vel visio] visio vel cognitio Σ^{U*} cognitio visiva tantum Σ^{Q*} tantum visio ZΛ^{YH*} | vel] et CPMSRIV$\Gamma^{-L}\Lambda^{EO*}$ 10-11 de essentia — personae = A (¶ vel — personae *sign. punctis* A^{1}) essentiae et (et] quia Λ^{H*} *om.* ZΛ^{Y}) non personae I^{2}ZΛ^{YH*} de essentia et non de persona DCPMSRI′V$\Gamma^{-L}\Lambda^{EO*}\Sigma^{*}$ *edd.*, *add.* ipsius comprehensoris Λ^{O*} 12 visio] cognitio Σ^{Q*} *om.* Λ^{YH*}Φτ *add.* tantum Λ^{O*} | visio — esset *om.* Λ^{E} 13 illarum] istarum Λ^{Y*} ipsarum Λ^{GO} | quod videtur inconveniens] ergo Σ *om.* $I^{2}\Lambda^{YEHGO*}$ 14 Secundo sic] Praeterea Σ | est[2] *om.* $\Lambda^{H*O*}\Sigma$ 14-15 praesens est] e. p. SΓ   15 est *om.* $I^{2}\Lambda\Sigma$ | videnti *om.* Λ^{YHO*}(*ante* et) | secundum[2]] in I^{2}ZΛ^{YHO} 16 quae] quia $\Gamma^{BD*}\Lambda^{YHO}$ 16-17 non-exsistentis, vel exsistentis] exs. vel non-exs. CPSRI*ZΓΛ^{HO} non-exsistentis D^{*} exsistentis (*add.* vel M^{2}) MV*   17 praesens] *add.* intellectui Σ | est[1]] *om.* DM*$\Lambda^{YHO*}\Sigma$ 17-18 in intellectu ista distinctio] haec d. in int. Σ   18 intellectu] *in ras.* R^{2} intellectione Λ^{G}τ *add.* tamen Λ^{E*G} | ista] illa R^{2}(*in ras.*)Γ^{BD} ita MV *om.* ZΛ^{YH*O*}

F 2 HENRICUS GAND., *Quodl.* II q. 7 in corp. (f. 32C); XIII q. 1 in opp. et ad opp. (f. 523 I. 524P)   8 Ib. II q. 7 in corp. (f. 32C).   14 Ib. XIII q. 1 in corp. (f. 523 I. L-M).

T [1] Cf. supra n. 30.   [2] secundo de fruitione, cf. infra n. 40-41.

vam sicut in parte sensitiva est distinctio inter actum visus et actum phantasiae[1]. Est ergo alia cognitio essentiae divinae intuitiva ab illa quae est cognitio abstractiva, quae visio est exsistentiae eius ut exsistens est et secundum exsistentiam eius praesens virtuti cognoscenti; sed essentia divina non exsistit nisi in persona; ergo non potest esse visio eius nisi in persona.

36 Item, non potest aliquid cognosci cognitione intuitiva in quo sunt aliqua plura distincta ex natura rei nisi etiam omnia illa distincte videantur et perfecte. Exemplum: albedo non videtur distincte nisi videantur omnes partes quae sunt in basi pyramidis, quae partes distinguuntur ex natura rei. Sed personae sunt in essentia et distinguuntur ex natura rei; ergo non distincte videtur essentia nisi videantur personae.

37 Ex his arguitur ad propositum[2] quantum ad secundam distinctionem, scilicet personarum inter se[3], quia si non potest videri essentia nisi in persona – et non magis videtur in una persona quam in alia, quia aeque immediate videtur se habere ad quamlibet persona – ergo non potest videri nisi videatur in qualibet persona, et ita non videtur in una persona nisi videatur in alia.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 in parte sensitiva] in potentia sensitiva *ante* inter Λ^{H} 1-2 est distinctio — phantasiae *om.* Γ^{D*} 1 distinctio] intentio D* *om.* Λ^{YH*O} | actum^{2} *om.* Λ^{EG} 2-4 Est ergo — exsistens est] Igitur illa (Illa ig. Λ^{GO} Sed illa Σ Illa autem Λ^{H2} Illa ZΛ$^{YEH'}$ *om.* Γ^{D}) cognitio (*om.* Γ^{D}) essentiae divinae (div. *om.* Λ^{Y} div. ess. Λ^{H}) erit (est Γ^{D}Λ^{EGO}) intuitiva, igitur erit (est Λ^{O} *om.* Σ) exsistentis ut per se (per se *om.* Σ) exsistens (*add.* est Γ^{B}Λ^{EG}) ZΓ$^{BD'}$Λ^{YEHGO*}Σ [[¶ *hic text. sign.* Vacat Γ^{D2} *et pon.* Est ergo — exsistens est Γ^{D2}]]   2 Est ergo alia] Alia ergo est Λ$^{O?}$ | intuitiva] *ante* essentiae Γ$^{D?LN*}$ intuitivae DMRV | illa] ista SΓ^{LN*}Λ$^{O?}$ 3 abstractiva *om.* P* | quae^{2}] quia I^{2} | visio] *add.* intuitiva I^{2}Λ$^{O?}$ | exsistentiae] essentiae V^{2}Γ$^{D?LN}$Λ$^{O?}$ *pon.* essentiae M^{2} *add.* divinae Λ$^{O?}$ | eius *om.* Γ^{LN} | ut] exsistentis ut per se Λ$^{O?}$ *add.* per se ρτπβμυ   4 est *om.* Γ^{L}Λ$^{O?}$ | et *om.* Λ^{EG} | secundum exsistentiam] s. essentiam V in exsistentia ZΛΣ | eius *om.* ZΛΣ^{Q*U} | praesens = ADΛ^{O2}Σ^{Q2}γ praesentem CPMSRIVΓτ praesentis ZΛ$^{YEHGO'}$ρπβμυ   4-5 cognoscenti] *in corr.* Λ^{H2} cognitivae CPΛ^{O} cognoscitivae τ   5 sed — exsistit] non exsistit autem essentia (*add.* divina Λ^{H2}) Λ^{YHO}τ | personis ρπγβμυ   6 visio eius] e. v. Λ^{G} *add.* intuitiva Λ^{O2} 7 Item] Praeterea Σ | potest *om.* D* | aliquid — intuitiva] cognosci intuitive illud Σ   8 aliqua] alia Λ^{E} *om.* I^{2} | ex] de ZΛ^{YHO*} | etiam *om.* CPMSRIVΓΛ^{EGO}Σ | omnia *om.* ZΛ^{YHO*} 8-9 distincte] plura Λ^{H} 9 videantur] videntur (*pon.* videantur M^{2}) MV | et perfecte] *ante* videantur Λ^{O}Σ *om.* ZΛ^{YHO*} | albedo] album R^{2} 9-10 distincte] *add.* et perfecte Λ^{G} 10 partes] *add.* eius CPMSRIVΓΛ^{EG}Σ | quae sunt *om.* CP*M*SRI*VΓ^{LN} 11-12 Sed — natura rei *om.* Λ^{E*O*}Σ^{Q}ρπβμυ   11 personae] *add.* prout Λ$^{E?G}$ 12 et] ut Γ^{LN}Λ$^{O?}$ *om.* Λ$^{E?G}$ 12-13 non distincte videtur essentia] n. v. d. e. R e. n. v. d. Σ   13 videantur personae] p. v. Λ^{EG} videatur persona Λ^{H} 14 arguo Γ^{N} | secundam] *in ras.* R^{2} tertiam D *om.* Σ   15 scilicet] *post* quantum (14) Λ^{G} *om.* Λ^{YHO*}Σ   16 nisi] *add.* videatur Λ^{EG}Σ | et *om.* Λ^{G} | in una *om.* Z | persona^{2} *om.* SΓ^{-N} 17 aeque] essentia Λ^{GO*} 17-*p.* 25, 1 personam *om.* Λ^{YHO}

F 7 HENRICUS GAND., *Quodl.* XIII q. 1 in corp. (f. 523L).

T [1] De cognitione intuitiva et abstractiva cf. infra p. 211 nota 1. [2] Cf. supra n. 34. [3] Cf. supra n. 30.

[4] Arguitur etiam ultra quantum ad frui propositum[1], quia voluntas non potest magis abstrahere obiectum suum quam intellectus ostendere; igitur si intellectus non potest distincte ostendere essentiam sine persona vel personam sine persona, igitur nec voluntas poterit distincte frui. 38

Et hoc etiam confirmatur sic, quia voluntas non potest habere actum distinctum ex parte obiecti nisi ponatur distinctio ex parte obiecti vel realis vel secundum rationem; sed si intellectus apprehendat indistincte essentiam et personam, non erit distinctio ex parte obiecti nec rei nec rationis; ergo voluntas non potest habere actum distinctum ex parte distinctionis in obiecto primo. Quod non sit distinctio realis ex parte obiecti, patet; quod non sit rationis, probatur, quia intellectus non distinctive comprehendit vel non distincte apprehendit hoc et illud; ergo non distinguit hoc et illud. 39

Ex parte fruitionis arguitur sic: fruitio quietat fruentem; una 40

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 videri] *add.* essentia CPMV   1-2 qualibet — videatur in *om.* D   1 persona *om.* Λ^{YHO}Σ^{U} 2 et — alia *om.* Λ^{O*} | videtur] videbitur Λ^{Y2} erit visa Λ^{H} | in^{1} *om.* Λ^{EG}Σ | in^{2} *om.* Λ^{EG}Σ   3 Arguitur etiam ultra] Ult. e. a. Λ^{YHO} Arg. e. Λ^{E} *praem.* Aliter Λ^{G} | etiam *om.* Σ | quantum ad frui propositum] ad (*om.* CPZΓΛ^{Y}Σ) propositum quantum ad frui CPR^{2}I^{2}ZΓ^{BDLN2}ΛΣ   5 ostendere^{1}] ostenderit Λ^{H} ostendit Λ^{EG} 6 sine persona^{2} *om.* Λ^{E*} | igitur] sed Λ$^{E'}$ sic Λ^{E2} *om.* Λ^{YHO} | nec] nisi Λ$^{Y'}$ non (*post* voluntas Λ^{G}) Λ^{Y2G} 7 poterit distincte frui] d. p. f. Λ^{G} *add.* essentia sine persona Λ^{G}τ *add.* una sine alia γ   8 Et hoc etiam] Et etiam hoc CPM Et hoc VΓ^{N*} Et etiam I Hoc etiam Λ *om.* Σ | sic *om.* Σ   9 distinctum] *post* obiecti R *om.* M*I*V* *add.* circa obiectum ρπγβμυ | ex parte^{1}] a parte Λ^{EG} respectu Γ^{N2} | ex parte^{2} *om.* D   9-10 ex parte obiecti] in obiecto I^{2}ZΛ^{YHO} 10 vel^{1} *om.* I^{2}ZΛ^{YHO} | realis] realiter Λ^{G} re I^{2}ZΛ^{YE2HO*} | secundum rationem] rationis CPMRI'V ratione I^{2}ZΛ^{YHO} 10-11 apprehendit Σρπγβμυ   12 habere = ADΛ^{EG} habere ibi (ibi *post* distinctum, 13 τ) Σ *edd.* ibi habere *rell.*   13 actum] *praem.* aliquem D | ex] a CPMSR*IVΓ^{BDLN*}Λ ex a Z* | distinctionis *om.* Σ | in obiecto primo] obiecti Σ | Quod] *praem.* Item hoc idem probo sic (hoc — sic *om.* Γ^{B*}) CMSR*I*VΓ^{BL} 13-14 Quod — patet] Minor patet de distinctione reali Σ Quod non rei (re ZΛ^{YO}τ), patet (*add.* nec ratione τ) ZΛ$^{YHO'}$Φ *edd.* Quod non realis ex parte obiecti, patet, quia sunt compossibiles essentiae infinitae Λ^{O2} 14 ex] a Γ^{-N} | quod] quia Λ^{O} *praem.* patet etiam I^{2} | quod non sit] de distinctione Σ | non^{2}] nec Λ^{H} nec etiam ρπγβμυ | sit^{2} *om.* I^{2}ZΛ^{YHO} 15 probatur] probo R^{2}Γ^{BD} probatio P^{2}Λ^{GO2} patet C^{2} *om.* C'P'MSR'IVZΓ^{LN}Λ$^{YEHO'}$ | quia] *add.* si Σ | non distinctive] non distincte (d. *post* apprehendit, 16 Σ) P^{2}IV^{2}ZΓ^{BDLN*}Λ^{-G}Σ indistincte Λ^{G} *om.* D* 15-16 comprehendit vel non distincte apprehendit = A comprehendit vel apprehendit DCMSRV apprehendit vel comprehendit (vel compr. *om.* P^{2}) P apprehendat vel apprehendit I' comprehendit Λ^{E2G} apprehendit (*add.* nec comprehendit Γ^{L2})I^{2}ZΓΛ$^{YE'HO}$Σ *edd.*   16 hoc et illud^{1} *om.* (*substituendo per* nec comprehendit) Γ^{L2} | et^{1}] vel P^{2}(*in ras.*)Γ^{BD*} | hoc et illud^{2} *om.* Λ^{YEHGO*} 17 Ex — sic] Praeterea Σ | arguitur] *add.* hic R | una] sed Λ^{G} *praem.* sed R^{2}I^{2}ZΓ^{N2}Λ^{-G}Σ

T [1] Cf. supra n. 34.

persona non perfecte quietat fruitionem fruentis sine alia nec essentia sine persona, quia tunc potentia quietata in illa non posset ulterius quietari; nec in aliquo alio quietari potest, quia ultimate quietatum non est ulterius quietabile, et per consequens illa potentia non posset quietari in alia persona nec frui ea, quod est falsum.

41 Item, si quietatur in ista persona sola, et patet quod potest frui alia, ergo vel fruitio alterius personae potest esse cum fruitione istius personae, vel erunt incompossibilia, ita quod una non erit cum alia; si primo modo, ergo duo actus eiusdem speciei erunt simul in eadem potentia quorum uterque aequatur capacitati illius potentiae, quod est impossibile; si secundo modo, ergo neuter actus erit fruitio, quia neuter actus poterit esse perpetuus[a].

42 ⌞Opinio propria⌟ – Quantum ad istum articulum[1] dico quod de [5] potentia Dei absoluta loquendo non videtur contradictio quin possibile sit ex parte intellectus et ex parte voluntatis quod utrius-

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus*: Item, in anima nostra naturaliter est imago Trinitatis; ergo non potest quietari nisi in Trinitate; ergo non potest frui aliquo ordinate nisi Deo trino.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 non — sine alia] perfecte non quietat fruentem sine alia sive fruitionem fruentis Γ^{BD} | fruitionem] potentiam M^{2} | fruitionem fruentis] fruentem Σ *om.* DI^{2}Λ^{YE2HGO} | alia] altera Λ^{YO} 2 potentia] persona Λ^{E*G} 3 quietari; nec *om.* Φρπγβμυ | nec — quietari] in aliquo alio Σ *om.* Λ^{O} | potest] posset D posset vel potest A *om.* ΛΣ 3-5 quia — quietari *om.* Λ^{E*} 4-5 potentia] persona Λ^{G} 5 posset] potest AD | quietari in alia persona] in a. p. q. Σ 5-7 quod — alia *om.* D* 5 quod est falsum *om.* I^{2}Λ^{YHO*} | est falsum] f. e. VΓ^{BD}Λ$^{EGO?}$ *add.* ergo Σ *adnot.* Alia littera: si comprehensor perfecte quietatur in una persona, stante illa quietatione, tunc posset frui alia Λ^{O2} 6 Item] Praeterea Σ | quietaretur MSIVZΛ^{-H}Σ | ista] illa S Γ^{BD}Λ^{Y2}(ista Λ$^{Y?}$)^{EH}Σ una Λ^{GO}ρπγβμυ | et *om.* Λ^{GO}ρ | patet quod] *om.* R* *add.* tunc Γ^{N} *add.* non ρ 7 ergo vel] quia si fruatur vel igitur ρ | vel *om.* Γ$^{B?D}$ | cum fruitione] cum non fruitione (*not.* aliter: cum fruitione S^{2}) C*P*M*SR*V* 8 istius] illius VΓ^{BD}Λ$^{Y?EGO}$Σ alterius Λ^{H}ρπγβμυ | personae *om.* ρπγβμυ | erunt incompossibilia] i. e. Λ^{G} sunt incompossibiles Σ | erit] est Γ^{N}Λ^{O} 9 modo] *add.* detur Γ^{BD} 10 eadem potentia] p. e. Γ una p. Λ^{G} | potentia] persona (*pon.* potentia C^{2}) CP*M*R*V* | aequatur] aequabitur Λ^{G} *om.* Λ^{E*} *pon.* proportionatur Λ^{H2} | illius] ipsius Λ^{-E} *om.* Σ 11 potentiae] *add.* quorum uterque natus ultimate Λ^{O2} 12 erit] esset CP est D*ΓΛ^{-E} | actus^{2} *om.* Σ | poterit] potuerit D posset P potest Λ^{G} ponitur (*not.* vel: poterit Λ^{O2}) Λ^{O} | perpetuus] aeternus ρπγ 13 dico quod *om.* I^{2}ZΛΣ 14 absolute Γ | loquendo] *ante* de (13) Σ *om.* I^{2}ZΛ^{-E} | video contradictionem R*I^{2}ZΛΣ 15 possibile sit] possit esse Λ^{E} | ex parte^{2} *om.* Λ^{H}Σ 15-*p.* 27, 1 utriusque actum terminet] t. a. u. potentiae *post* non alia (*p.* 27, 2) Σ 16-18 Item — trino = ADCPMSRIVZΓΛ$^{Y?EHGO}$Σ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat, sic in Duns R^{2} Vacat V^{2} *litteris* a-b P^{2} *lin. anfractuosa* μ 16 Item] Praeterea Σ | in anima nostra naturaliter est] in a. est nat. I'γ mens est I^{2}ZΛ$^{Y?EHGO}$Σ | nostra *om.* D*SΓ 17 ergo^{1} — Trinitate *om.* D* | non^{2}] nec SΛ$^{Y?EHG}$ *om.* Λ^{O*} | potest^{2} *om.* Γ^{N}Λ$^{Y?EHGO*}$ 17-18 frui aliquo ordinate] ordinate frui Σ 18 ordinante P

T [1] Cf. supra n. 34.

que actum terminet essentia et non persona vel una persona et non alia, puta quod intellectus videat essentiam et non personam vel unam personam et non aliam, et quod voluntas fruatur essentia et non persona vel una persona et non alia.

Hoc persuadetur sic[a]: ‖ aliquis actus habet primum obiectum 43

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus*: Pater prius origine quam generet Filium est perfecte beatus, quia nullam perfectionem sibi intrinsecam habet a persona producta. Beatitudo est perfectio intrinseca personae beatae. Sed si in illo priori sit Pater perfecte beatus, ergo in illo priori habet obiectum ut perfecte beatificans; non autem videtur in illo priori habere essentiam communicatam tribus ut obiectum, sed essentiam absolute, vel essentiam ut est in una persona tantum; per se ergo non est de ratione essentiae ut est obiectum beatificum ut ipsa beatificet in quantum communicata tribus, et ita non videtur contradictio, sive quantum ad fruitionem sive quantum ad visionem.

‖ Responsio: habet eam ut in tribus pro obiecto, et tamen primo secundum originem, quia ex se habet illam obiectam sibi, et hoc est esse prius origine; non

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 et^{1} = ADΣρπγβμυ | persona^{2} *om.* Λ^{G} | et^{2} *om.* Λ 2-4 puta — non alia *om.* Σ 2-3 puta — non aliam *om.* D 2 et *om.* Λ^{-E} 3 vel unam personam *om.* Z | et^{1} *om.* Λ^{GO} | quod *om.* Γ^{BD*} 4 et^{1} *om.* I^{2}Λ^{HGO} | et^{2} *om.* I^{2}Λ^{HO} 5 *adnot.* Istud allegat Ioannes Canonicus R^{2} | Hoc] *add.* autem Σ | aliquis] omnis (*post* actus Λ^{HG}) C^{2}P^{2}V^{2}ZΓ^{BD}Λ$^{YEH'GO}$Σ fruitionis *post* actus Λ^{H2} 5-*p.* 28, 1 primum — et habet *om.* Λ^{E*} 5 primum obiectum] o. p. Λ$^{E?}$Σ 6-*p.* 29, 34 Pater prius — Modus ponendi est iste = ADCPMSRIVZΓΛ^{Y2EHGO}Σ *edd.* ⟦Item, si (*p.* 29, 7) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *om.* CPM(*vide pro his infra respectivas notas criticas*)SΛ^{H}τγ; *habent in mg.* Λ^{O2}(*om.* ^{O3}) *in append.* ρπβ⟧; ¶ *text. sign. in singulis codd. et edd. ut sequitur*: A: *text.* Pater prius (*p.* 27, 6) — originem (*p.* 27, 16) *sign.* Vacat, sic in libro Duns A^{1}; *text.* quia ex se (*p.* 27, 16) — tribus (*p.* 29, 6) *sign.* Vacat, sic in libro Duns. Extra de manu Scoti A^{1}; *text.* Item, si (*p.* 29, 7) — est iste (*p.* 29, 34) *et* aliquis actus (*p.* 27, 5) — idem actus (*p.* 30, 7) *sign.* Extra de manu Scoti A^{1} ⟦*sed corr. notam excludendo ex ea text.* aliquis actus (*p.* 27, 5) — idem actus (*p.* 30, 7)⟧. – D: *text.* Pater prius (*p.* 27, 6) — visionem (*p.* 27, 14) *sign.* Vacat D^{2}; *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra D^{2}. – C: *loco textus* Item, si (*p.* 29, 7) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *legitur nota*: Item, si intellectus etc. usque ibi: Modus ponendi etc., quaere extra o=o C^{1}. – P: quia ex se (*p.* 27, 16) — in tribus (*p.* 29, 6) *sign.* Extra (*loco* -tra *invenitur* b) P^{2}; *loco textus* Item, si (*p.* 29, 7) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *legitur in textu*: Item, si intellectus etc. usque ibi: Modus ponendi etc. – M: *loco textus* Item, si (*p.* 29, 7) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *invenitur* signum o=o M^{2}(*text. et mg.*). – R: *text.* Hoc persuadetur sic (*p.* 27, 5) *et* Pater prius (*p.* 27, 6) — visionem (*p.* 27, 14) *sign.* Vacat, sic in Duns R^{2}; *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra, totum hoc de manu Scoti R^{2}. – I: *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra I^{2}(*text. et mg.*). – V: *text.* Pater prius (*p.* 27, 6) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Vacat V^{2}(*includit* Modus ponendi est iste, *p.* 29, 34 V^{3}); *text.* quia ex se (*p.* 27, 16) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra V^{2}. – Γ^{B}: *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra Γ^{B2}. – Γ^{D}: *text.* Hoc persuadetur sic (*p.* 27, 5) *et* Pater prius (*p.* 27, 6) — visionem (*p.* 27, 14) *sign.* Extra Γ^{D2}(*om.* Γ^{D3}). – Γ^{L}: *text.* Hoc persuadetur sic (*p.* 27, 5) *et* Pater prius (*p.* 27, 6) — visionem (*p.* 27, 14) *sign.* Vacat Γ^{L2}; *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra Γ^{L2}. – Γ^{N}: *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra Γ^{N2}(Ex- *om.* Γ^{N3}). – Λ^{Y}: *text.* Pater prius (*p.* 27, 6) — originem (*p.* 27, 16) *sign.* Vacat ibi Λ^{Y2}; *text.* quia ex se (*p.* 27, 16) — Modus po-

a quo essentialiter dependet, et habet obiectum secundum a quo essentialiter non dependet sed tendit in illud virtute primi obiecti; licet igitur non possit manere ibidem actus idem nisi habeat habi-

---

autem est ibi prioritas alia secundum quam obiciatur sibi essentia ut in una persona et non ut in alia, sicut nec ipsa in aliquo priori naturae obicitur uni personae et non alii, sed tantum uni obicitur ex se, alii non ex se.

Contra: quaelibet persona intelligit formaliter intellectu ut est in ipsa, non ut est in alia, nec ut in tribus, ex XV De Trinitate[1]; ergo ita videtur quod quaelibet intelligit perfecte intelligendo essentiam ut est in se formaliter; ergo perfecta intellectio, quae est beatifica, non necessario requirit ex se intelligi essentiam ut in tribus. [6]

Probatio consequentiae: non minus ad intellectionem requiritur intelligibile quam intellectus; ergo in perfecte intelligente ex se non minus requiritur quod habeat in se obiectum ut formaliter intelligibile quam quod habeat intellectum in se ut quo intelligat.

Confirmatur ratio, quia si Pater intelligeret beatifica visione essentiam ut in Filio, ergo aliquid quasi reciperet a Filio vel ab aliquo ut in Filio. Consequentia probatur per argumentum Philosophi XII Metaphysicae[2], quo probat Deum non intelligere aliud a se, quia tunc vilesceret eius intellectus, quia perfectionem reciperet ab intelligibili; ergo ita hic, immo, quod est magis inconveniens, perfectionem simpliciter, ut visionem beatificam, quasi reciperet Pater a tribus personis ut obiectis vel ab aliquo ut in tribus. Et tunc videntur sequi duo absurda:

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

nendi est iste (*p.* 29, 34) *sign.* Extra ille Λ^{Y2}. – Λ^{H}: *text.* quia ex se (*p.* 27, 16) — Modus ponendi est iste (*p.* 29, 34) *quem hab. in mg.* Λ^{H2} *sign.* Haec additio est de manu Scoti Λ^{H2}. – Λ^{O}: *text.* Responsio (*p.* 27, 15) — in tribus (*p.* 29, 6) *sign.* Extra Λ^{O2}; *text.* Item, si (*p.* 29, 7) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Extra Λ^{O2}(*om. textum et notam* Λ^{O3}). – μ: *text.* Pater prius (*p.* 27, 6) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign. lin. anfractuosa et nota:* Nota quod Doctor in originali suo cancellavit totam istam litteram supra quam vides extra, et continuavit sic: 'hoc persuadetur sic: Actus omnis habens primum obiectum' etc. – υ: *text.* Pater prius (*p.* 27, 6) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign. nota:* Nota quod Doctor in originali suo cancellavit totam istam litteram, et continuavit sic: 'hoc persuadetur sic: Actus omnis habens primum obiectum' etc. Ponitur per modum textus quia habetur in antiquis editionibus et vetustis manuscriptis; *text.* Item, si (*p.* 29, 7) — secundo obiecto (*p.* 29, 34) *sign.* Additio; *lectiones variantes huius textus vide in append. B.*

1 a quo — obiectum *om.* P^{2} | essentialiter dependet] d. e. Σ 1-2 et — dependet *om.* Σ^{U2} 1 habet obiectum *om.* Σ^{QU2} 2 essentialiter non dependet] n. d. e. $\Lambda^{-E}\Sigma^{QU2}$ | primi obiecti] prioris Λ^{H} 3 posset CPMSIV$\Gamma^{N}\Sigma$ | ibidem actus idem = A idem actus *rell. edd.*

T [1] AUGUST., *De Trin.* XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1065-1066). [2] ARISTOT., *Metaph.* XII t. 51 (Λ c. 9, 1074*b* 28-35): « Primum quidem igitur si [primum movens] non est intelligentia, sed potentia, rationabile est laboriosum esse ei continuationem intelligentiae. Deinde palam, quia aliud aliquid erit dignius quam intellectus, scilicet intellectivum. Etenim intelligere et intelligentia erunt indignissimum intelligenti. Quare fugiendum haec eadem (etenim non videre quidem quaedam, dignius quam videre), ut si sit optimum intelligentia. Seipsum ergo intelligit, siquidem est potentissimum, et est intelligentia intelligere ».

tudinem ad primum obiectum, potest tamen manere idem sine habitudine ad obiectum secundum, quia ab eo non dependet. Exemplum: idem est actus visionis essentiae divinae et aliarum re-

---

primum quod non omnem perfectionem habet Pater a se, secundum quod non omnis perfectio simpliciter et essentialis sit aliquo modo prior proprietatibus, sed aliqua quasi posterior ipsis personis, puta illa quae est ab obiecto ut in tribus.

Item, si intellectus ut in aliquo producto esset principium beatitudinis Patris, Pater non esset beatus a se, XV Trinitatis 7[1]; ergo si essentia ut in producto sit per se obiectum beatitudinis, Pater non erit beatus a se. Consequentia probatur, quia obiectum ut obiectum non minus requiritur ad beatitudinem quam intellectus.

Responsio: requiritur ut praesens sed non ut inexsistens; intellectus requiritur ut inexsistens, quia eo formaliter intelligit; non sic obiecto. Exemplum: Michael non est beatus nisi intellectu inexsistente; est autem beatus obiecto non inexsistente, et esset naturaliter beatus si naturaliter haberet obiectum praesens licet non inexsistens; non sic de intellectu.

Contra: qualecumque est aliquid a se, tale esset, si per impossibile quodcumque aliud non esset.

Item, Pater aliquid reciperet a Filio vel ab aliquo ut in Filio sicut ab obiecto beatitudinis suae; illud quod est a se non requirit necessario ad sui esse aliquid quod non est a se, et hoc tanta necessitate quanta dependens requirit illud a quo dependet.

Haec ratio bene concludit, quod Pater non tantum ex parte intellectus sed ex parte obiecti habet a se unde sit beatus, et per consequens essentiam ut essentia beatificat; non tamen ut in tribus, quia ita requiritur obiectum praesens a se sicut intellectus a se ad hoc ut sit beatus a se. Sit breve enthymema[2]: a se est beatus; ergo a se habet obiectum ut beatificum; non autem habet a se illud ut in tribus pro obiecto beatifico, quia tunc ut in Filio per se quasi ageret ad beatitudinem Patris.

Responsio: comparando ad Patrem essentia ut essentia est primum obiectum beatificans licet simul necessario beatificetur in tribus; ita etiam necessario intelligit creaturas, non tamen ab eis exspectat intellectionem, sed ab essentia quam habet a se; ita, comparando ad intellectum creatum, est possibile primum poni sine secundo obiecto. Modus ponendi est iste[3]: ⦚

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 idem] *om.* Λ^{GO} *add.* virtute primi obiecti $\Phi\rho$ 2 obiectum secundum] s. o. D$\Lambda\Sigma$ 3 est] *post* divinae Λ^{YH} *om.* Λ^{E*}(*post actus*)^{O*}(*post visionis*) | essentiae divinae] d. e. (*e. om.* P^{*}) PΓ Λ^{E} | aliarum *om.* Λ^{-E}

T [1] AUGUST., *De Trin.* XV c. 7 n. 12 (PL 42, 1066). [2] Cf. ALANUS DE INSULIS, *Regulae de sacra theol.* (PL 210, 622): « [Regulae theologicae dicuntur] enthymemata, quasi intus in mente latentia, ab *en* [ἐν], quod est *intus*; *time* vel *timos* [θυμός], quod est mens ». [3] Cf. BALIĆ C., *Ratio criticae editionis operum omnium I. D. Scoti* II, Romae 1941, 106-113.

rum in essentia divina, sed essentia est primum obiectum, res visae sunt secundarium obiectum; non posset autem manere eadem visio nisi esset eiusdem essentiae, posset tamen manere absque hoc quod esset rerum visarum in ea. Sicut ergo Deus sine contradictione potest cooperari ad actum illum in quantum tendit in primum obiectum et non in quantum tendit in secundum, et tamen erit idem actus, ita sine contradictione potest cooperari ad visionem essentiae, quia essentia habet rationem primi obiecti, non cooperando eidem actui visionis vel fruitionis in quantum tendit in personam, et pari ratione in quantum tendit in unam personam et non in aliam. ‖

44 Per hoc ad argumenta contra istam viam[1]. Cum primo dicitur de visione confusa[2], dico quod universale in creaturis dividitur in suis singularibus; hoc autem quod est 'dividi', est imperfectionis, et ita non competit ei quod est commune in Deo, immo essentia

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 in essentia divina = AD in essentia $P^2M^2I^2\Gamma^{-L}\Lambda^{YE?HGO}$ *edd.* in ea Σ | est] *praem.* in se ρπγβμυ *om.* $\Gamma^{D*}\Lambda^{E*}$ *add.* in se Φ 1-2 res — obiectum *om.* Λ^{H} 1 visae] in se AD$\Gamma^{BD*LN}\Lambda^{Y?G*}\Sigma^{U}$ 2 sunt *om.* $\Lambda^{YO}\Sigma$ | secundarium] secundum $\Lambda^{GO}\Sigma$ | obiectum *om.* $\Lambda^{G}\Sigma$ 2-3 eadem — manere *om.* $V^{?}$ 3 manere] *add.* eadem $\Lambda^{E}\Sigma$ | hoc] eo $\Gamma^{BD}\Lambda^{H}$ 4 esset rerum visarum] essent res visae (visae] in se Λ^{G*} *add.* vel esset rerum visarum Λ^{O2}) ZΛ^{-E} *edd.* | in ea *om.* Σ | Sicut] Si Λ^{GO} *om.* Λ^{E} | sine] absque Rρπγβμυ 4-5 sine contradictione potest] p. s. c. $\Lambda^{E}\Sigma$ 5-7 ad actum — cooperari *om.* $\Lambda^{E?}$ 5 illum] *in ras.* P^2 primum $\Lambda^{E?H}$ 5-6 in quantum — et non *om.* $\Gamma^{B?}$ 5 in quantum] quo Λ^{GO} 6 et non = AΣ et (*add.* non D^2) D ut non Λ^{GO} non tamen $\Gamma^{B?}$ non $\Lambda^{E?}$ *rell. edd.*, *add.* cooperando in ipsum ρπγβμυ | in quantum *om.* Λ^{GO} | et²] ibi I | erit] est CPMSRI*VZ$\Gamma\Lambda^{GO}\Sigma$ 7 idem actus] a. i. $I^2\Lambda^{YE?HGO}$ 7-8 visionem essentiae] visionem vel fruitionem essentiae Γ^{N} *add.* vel fruitionem ρπγβμυ *add.* non (*praem.* vel ad fruitionem essentiae $\Lambda^{O?}$) cooperando ad visionem vel fruitionem personae vel personae (vel pers. *om.* $MV^{?}$) unius (u. p. $\Lambda^{O?}$) sine alia (¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b V^2) CPMRI*VZ$\Gamma\Lambda^{O2}$ 8 quia essentia] quae Σ *add.* quasi Λ^{HO} | rationem] *praem.* quasi $\Gamma^{BD}\Lambda^{YEG1}$ *add.* quasi CPMSRIVZΓ^{LN} 8-9 cooperando] comparando (*pon.* cooperando C^2) CPV operando Λ^{E*} *om.* $\Gamma^{D?}$ *add.* ad visionem vel fruitionem personae unius sine alia, quia essentia unius sine alia (unius sine alia *om.* M^1) habet rationem quasi primi obiecti non comparando M 9-11 eidem actui — in aliam] ad visionem vel fruitionem personae vel unius personae (vel unius pers. *om.* τ) sine alia, quae personae habent rationem obiecti quasi secundarii Στ 9-10 personam — tendit in *om.* D | personam] persona Λ^{EH} primam V 10 et¹] *om.* Γ^{B} *add.* ita MSRIV*Z$\Gamma^{L}\Lambda^{HGO}$ | pari — tendit] *om.* MSRI?V?Z$\Gamma^{L}\Lambda^{HGO*}$ *add.* ita Γ^{N*} | unam personam] una persona MSRI*ZΓ^{LN} unam Λ^{YO2} una $\Lambda^{HGO'}$ | et²] quod Λ^{HGO} *om.* CPMSRIVZΛ^{Y} 11 aliam] alia MSRI*Z*$\Gamma^{LN}\Lambda^{HGO*}$ *add.* quia personae habent rationem obiecti quasi secundarii πγβμυ 12 contra istam viam = AD | Cum primo] Cum ergo Λ^{H} Quod Λ^{GO} | dicitur] arguitur Γ^{D} 13 universale] velle $\Gamma^{N?}$ *add.* vel commune $\Lambda^{EH}\Sigma\tau$ 14 singularibus] *praem.* suppositis vel Λ^{E} | hoc autem quod est] et sic Σ | autem quod est dividi *om.* Λ^{G} | quod est *om.* Φρ 15 et *om.* $I^2\Lambda^{-E}$ *edd.* | ita = AD ideo CPMSRIVZ$\Gamma^{-L}\Lambda\Sigma$ *edd.*, *add.* tale dividi Λ^{G} | non competit] *post* Deo Σ non competet CMRV | ei quod est *om.* Σ | in Deo *om.* M*SR?V?

T [1] id est Henrici, cf. supra n. 34. [2] Cf. supra n. 34.

divina, quae communis est tribus personis, est de se haec. Ideo igitur est cognitio alicuius universalis abstracti a singularibus confusa et imperfecta, quia obiectum est confusum, divisum in illis quae in ipso confuse concipiuntur. Haec autem cognitio divinae essentiae est distincta, quia eius obiecti est quod est de se hoc, et tamen non oportet in illo distincte concepto personam distincte concipi vel cognosci, quia ipsa non est primus terminus fruitionis vel visionis, ut dictum est[1].

45 Ad secundum, cum arguitur de essentia exsistente etc.[2], dico quod necessarium est terminum visionis esse exsistens in quantum exsistens, non tamen oportet quod subsistentia, id est incommunicabilis exsistentia, sit de ratione termini visionis. Essentia autem divina est de se haec et actu exsistens licet non includat de sua ratione incommunicabilem subsistentiam, et ideo ipsa ut haec potest terminare visionem absque hoc quod videantur personae. Exemplum: album videtur intuitive in quantum exsistens et praesens visioni secundum exsistentiam suam; non oportet tamen album videri tamquam subsistens vel in quantum habet rationem suppo-

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 communis est] e. c. $\Gamma^{BD}\Sigma$ *praem.* de se ρπγβμυ | tribus personis] p. t. (t. *om.* I^2) CPMSRIZ personis Λ^{YH*GO*} *praem.* in Λ^{E} | Ideo *om.* $\Lambda^{G}\tau$ 2 igitur — universalis] quid universalis est cognitio alicuius D^2 | igitur] enim Σ *om.* Z *add.* in Deo τ | est] *post* singularibus $\Lambda^{O2}\Sigma$ erit $I^2\Lambda^{H}$ *praem.* non Γ^{B*D*} *om.* $\Lambda^{O'}$ *add.* non τ | abstracti = AD$C^2\Sigma$ abstracta C′ *rell. edd.* 3 est confusum] c. e. S^2V *add.* et P^2(in ras.)$R^2I^2\Gamma^{-L}$ *add.* esse M* *add.* tunc C | divisum] diversum $\Gamma^{B?D}$ 4 confuse *om.* Λ^{G} | divinae *om.* Λ^{-E} 4-5 divinae essentiae] e. d. DΓ^{BD} *add.* confusa D 5 est distincta] d. e. MSRIVZ$\Gamma\Lambda\Sigma$ | eius obiecti est = AD eius (*om.* I^2) est obiecti MIVZ est eius (eius *om.* Γ^{D2}) obiecti RΓ^{BDL} est (*add.* eius P^2) obiecti CP$\Gamma^{N}\Lambda^{E}\Sigma\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ eiusdem obiecti S est eius (*add.* obiecti Λ^{O2}) $\Lambda^{-E}\tau$ | quod] quae Λ^{YHG2} quantum (*praem.* quod Λ^{E2}) Λ^{E} | est de se] de se est $\Gamma^{BD}\Sigma$ *add.* est Λ^{E2} 6 illo] isto Λ^{GO} ipso $\Lambda^{Y*}\Sigma$ *add.* obiecto M^2IZ | concepto] cognito $\Lambda^{H}\Sigma$ | distincte²] distinctam Λ^{E} *om.* Λ^{GO*} 7 concipi vel cognosci = A cognosci vel concipi D concipi $\Gamma^{N}\Lambda^{YGO}$ *edd.* cognosci *rell.* | ipsa = AD illa $I^2\Lambda^{O2}$ istud τ illud I′$\Lambda^{O'}$ *rell.* ρπγβμυ | non est primus terminus] est posterius obiectum Γ^{BD} | primus *om.* Λ^{YEH} 7-8 fruitionis vel visionis] v. (cognitionis Λ^{E}) vel (nec Λ) f. ΛΣ 8 vel] nec $I^2\Lambda$ 9 secundum] tertium D | cum] quod Λ^{O} | cum arguitur] cum dicitur ρπγβμυ *om.* Σ | essentia *om.* $I^2\Gamma^{BD*}\Lambda$ | etc.] *in ras.* Λ^{E2} *om.* $I^2\Lambda^{-E}\Sigma$ 10 quod] *add.* non R* | necesse $\Lambda^{-E}\Sigma$ | exsistens] exsistentem Λ^{H} 10-11 in quantum exsistens *om.* $\Sigma^{U?}$ 11-12 subsistentia — exsistentia *in ras.* R^2 11 id est] ut est P*I*Z scilicet $V^2\Gamma^{D}\Lambda^{YEH*G}$ vel Σ *om.* M*V′Λ^{O} 12 exsistentia] extra $P^{?}$ subsistentia Λ^{E} *praem.* vel *in ras.* Λ^{O2} | termini] *add.* vel obiecti intuitivi Λ^{O2} | autem *om.* MSRIVZ$\Gamma^{-N}\Lambda^{YEHGO*}$ 13 divina] Dei Λ^{G} | actu] *add.* quia Λ^{E} | de²] in Σ | sua] sui Λ^{H} 15 visionem] actum visionis Σ | videantur personae] videntur p. CPMSI*V* videatur persona $\Lambda^{E}\Sigma$ 16 intuitive] *add.* et CPMSRI*VZΓ^{B} | et] ut (*praem.* et Λ^{E2}) Λ^{E} 17 visioni = AD visui CPMSRI(*om.* I^2)VZ$\Gamma\Lambda^{EO2}\Sigma$ *edd.* | exsistentiam] essentiam Λ^{H} subsistentiam Λ^{E+} | oportet tamen] t. o. $\Gamma^{N}\Sigma$ 18 tamquam] in quantum Λ^{E}

T [1] Cf. supra n. 32. [2] Cf. supra n. 35.

siti, quia non habet rationem suppositi nec suppositum in quo est vel videtur. Ad formam igitur argumenti patet, quia licet non sit visio nisi exsistentis in quantum exsistens est, et non est exsistens nisi in persona, non tamen sequitur 'ergo est exsistentis in quantum est in persona', sed tantum debet inferri quod est subsistentis vel exsistentis in subsistente.

46 Ad tertium[1] dico quod prima propositio est falsa, nisi quando [7] in illis distinctis ex natura rei ipsum primum visum distinguitur, sicut apparet in exemplo tuo de basi pyramidis, nam albedo et album visum distinguuntur in partes in quibus videntur, et ideo non distincte videtur album nisi istae partes in quibus distinguitur album visum distincte videantur. In proposito autem etsi personae divinae ex natura rei distinguantur, tamen essentia visa non distinguitur in eis, quia est de se haec; ideo potest distincte videri sine illis visis quae subsistunt in ea.

47 Ad illam deductionem ulteriorem de voluntate[2] etsi non oporteat respondere, quia antecedens est negandum, tamen quia consequentia non videtur necessaria, potest responderi. Cum dicitur quod 'voluntas non plus abstrahit quam intellectus ostendit',

---

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 quia — suppositi *om.* D±P±V | rationem suppositi] *om.* Λ$^{E±}$ *add.* in quo est visibilis V^{2}(*om.* V^{3})Γ^{LN}Λ^{O2} *add.* ut videtur Σ | est] esse Λ^{G*} *om.* Γ^{L} 2 vel = A | igitur = ADΛ^{G} | quia = AΓ^{B}Λ^{G}Στ quod *rell.* ρπγβμυ 2-3 non sit visio nisi] visio sit Λ^{-E} *add.* sit I^{2} 3 est^{1} *om.* Γ^{B}Λ^{YHG}Σ | et] *om.* Λ^{HG} | non est exsistens] ex. n. e. Λ^{YHO*} non est Λ^{G} *praem.* essentia Λ^{E2H} *add.* essentia Σ 4 tamen = ADVΣ | est] ens Γ^{L} *praem.* essentia Λ^{O2} | exsistentis] *ante* est Λ^{HO} exsistens (*not.* vel: exsistentis P^{2} *pon.* exsistentis M^{2}) C±PMSRI*V*ZΓ^{B*D*LN*}Λ^{O2} 5 persona] ipsa Λ^{G} | sed] scilicet Z | inferre Γ^{-B} referri Λ^{G*} 5-6 subsistentis vel exsistentis] e. vel s. Λ^{H*} exsistentis vel R* exsistentis Γ$^{L±}$ *add.* quod est Λ^{E2H} 7 dicendum CP | propositio] *ante* prima CP probatio Λ^{O} 8 distinctis ex natura rei] ex n. r. d. Λ^{E}Σ | rei] termini Λ^{GIO*} 9 sicut] ut Λ^{G} si Γ^{L*} ista ergo Λ^{H} | apparet] patet Λ^{EGO}Σ | tuo] suo Γ^{N}Λ^{HO2} *om.* Λ$^{GO'}$ | de basi] de base Λ^{E} basis Λ^{GO*} 10 visum] visu D *om.* Λ$^{EH±}$ | distinguitur (*not.* vel: distinguuntur P^{2}) CPMIVZΓ^{B}Λ^{Y*EO}Σ | videntur] videtur DCMSRIVΓ^{-B}Λ^{YE2HGO}Σ *om.* Λ$^{E'}$ 10-11 videntur — in quibus *om.* Z 11 distincte *post* album Σ | videretur Λ^{YHO}Σ videntur SΛ^{E*G} | album] *add.* visum Γ^{BD} 11-12 album — videantur *om.* R± 11 nisi — quibus *om.* Γ$^{B±}$ | istae = ADΛ^{O} illae (*post* partes Σ) CPMSR?IVΓ$^{-B?}$Λ^{-O}Σ *edd.* | quibus] quas Λ^{G} 11-12 album visum] *ante* distinguitur (11) R?Γ^{D} *om.* Γ^{B} 12 viderentur R?Γ^{LN}Λ^{YEH*GO}Σ | autem] tamen Λ^{-E} 13 distinguuntur SRΛ^{HG} distinguitur DΓ^{B}Λ^{YO} | tamen essentia] e. t. Σ | essentia] esse V | visa] *in ras.* R^{2} divina Λ^{O} 16 illam] istam Λ^{YO} aliam Λ^{E}ρπγβμυ | deductionem] reductionem Λ^{H} distinctionem D* | ulteriorem *om.* Σ 16-18 etsi — responderi] *om.* Λ$^{Y±E±H±GO±}$Φ; ¶ *sign.*: Extra Γ^{L1} Ille Λ^{Y2} *litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*) 17 oportet Γ^{BD}Λ$^{H?}$ | responderi Λ$^{Y?O?}$ | negandum] negatum (*ante* est Λ$^{Y?}$ *pon.* negandum M^{2}) MVΓ^{BD2}Λ$^{Y?H?O?}$ falsum et iam negatum Σρπγβμυ 18 non] modo Z | videtur] est Γ^{BD}Λ$^{H?}$ 19 abstrahat Λ^{O}

T [1] Cf. supra n. 36. [2] Cf. supra n. 38.

dico quod intellectus potest ostendere aliquod obiectum primum voluntati et in isto obiecto primo aliquod per se obiectum et non primum (et vocatur hic 'obiectum primum' totum illud ad quod terminatur actus potentiae et 'obiectum per se' quod includitur per se in obiecto terminante primo). Utraque autem ratio ostensa ibi[1] sufficit ad hoc quod voluntas habeat actum suum circa illud; non enim oportet quod voluntas velit totum primum obiectum ostensum, sed potest velle primum ostensum et potest nolle illud quod ostenditur in illo primo ostenso. Exemplum ponatur tale: in episcopatu ostenditur sacerdotium; talis ostensio sufficit ad hoc quod voluntas habeat velle vel nolle circa sacerdotium, ita quod ex tali ostensione possit habere velle circa episcopatum et non circa sacerdotium; et tamen non est nisi una ostensio, et unius obiecti primi, in quo tamen includitur aliquid ut per se obiectum. Dico quod voluntas non abstrahit universale a singulari, sed voluntati ostenduntur plura volita per intellectum qui est aliquorum plurium inclusorum in primo obiecto, quorum utrumque ut sic ostensum potest voluntas velle.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 primum] *pon.* quod secundum se terminat actum Γ^{D2} 1-2 primum — obiectum *om.* Λ$^{H±}$ 2-3 voluntati — primum^{2} *om.* Λ^{G} 2 in isto] in illo DZΓΛ$^{H?}$Σ^{U} ita A | obiecto primo = AD p. o. (o. *om.* Λ$^{H?O±}$) *rell.* (*om.* Λ^{G}) *edd.* | aliquod] aliquid CPMSR*IVZ *praem.* ostendit CPMSR'IVZ *praem.* est (erit Γ^{D2L}) R^{2}ΓΛ$^{H?O2}$ | obiectum *om.* Λ^{O*} | et^{2} = ADΛ^{YO}τ sed CPMSRIVZΓ^{D2LN}Λ^{E}Σρπγβμυ 3 et — primum *om.* Γ$^{N±}$ | vocatur] nominatur Z | hic] hoc Λ^{EO} | illud *om.* Λ^{YHGO*} 4 terminantur M*VΛ^{E} | potentiae = ADγβ | quod] illud quod IZΣγ non primum quod Λ^{G} *om.* D | includitur] inclinatur Λ$^{Y±}$ intelligitur vel includitur A 5 se] *add.* unitive ρπγβμυ | obiecto *om.* Λ^{YHGO*} | obiecto terminante primo] p. o. t. Σ | autem *om.* RΓ^{N}Λ^{E} | ostensa ibi] i. o. DΣ 6 suum] primum (*praem.* suum Λ^{O2}) Λ^{GO} 7 voluntas] *add.* ut habeat actum primum Λ^{G} | velit] *add.* illud M^{2}IZΛ^{G*} | obiectum = AD 8 sed] quia CP*MSRIVZΓΣ | potest^{1}] *add.* non P^{2}M^{2}IZΣτ | primum ostensum et potest nolle = ADR^{2} (potest *om.* D) | illud] aliquid P^{2}Γ^{B} *om.* Λ^{-E} | quod] *add.* non C*P* 9 primo *om.* C±PMSRIVZΓΛ^{Y2EO} | ostenso] *add.* et etiam non velle ρπγβμυ | ponatur tale = AD ponitur tale CPMSRI(*om.* I^{2})VZΓΛ^{EO2}ρπγβμυ 10 ostenditur] *pon.* includitur Γ^{L2} | ostensio] *add.* omnino I^{2} | ad hoc] ad haec Λ^{E} *om.* Λ^{YO} 11 vel] et R^{2}Γ^{-N} | nolle] non velle R^{2}Γ^{BD} 12 potest ΓΣ | haberi Λ^{G} | circa^{2} *om.* Λ^{O}τ 13 et^{1} = ADΣ | et^{2}] *om.* CPI^{2}VZΛ^{GO} *add.* ostensio MSRI*Γ^{-N}Λ^{YEH}Σ 14 obiectum] *add.* sed non primum Λ^{G} | Dico quod = ADVΓ$^{N'}$ Dico tamen quod S Dico quod tunc τ Dico tunc quod Γ^{N2} *rell.* ρπγβμυ 15 abstrahat Λ^{E} | universale] velle AI*Γ^{N*}Λ^{H2}Σ^{U} | a singulari] a singulare AD* assignari Σ^{U} a particulari vel (*add.* a Λ^{E}) singulari Λ^{E}ρπγβμυ | voluntati] volita Λ^{H} 16 volita] obiecta ρπγβμυ *om.* I^{2}Λ^{YEHGO*}Σ 16-17 plurium inclusorum] i. p. Γ 17 primo obiecto] o. p. Γ^{BD} *praem.* illo P^{2}Γ^{BDN2} | ostensum *om.* D± 18 velle] *praem.* sic Γ^{D2LN}Λ^{O2} *add.* vel non M^{2}I^{2} *add.* vel non velle βμυ *add.* et non indifferenter Γ^{B2}

T [1] id est, utraque ratio ostensa in obiecto primo voluntati ab intellectu, scilicet ratio obiecti primi et obiecti per se.

48 Ad confirmationem, cum dicitur 'obiectum aut differt re aut ratione'[1], dico quod differt ratione. Et cum improbatur quod non, 'quia intellectus non distincte concipit hoc ab illo'[2], dico quod non oportet ad distinctionem rationis quod intellectus habeat illa sicut obiecta distincta, sed sufficit quod in primo obiecto concipiat illa. [8]

49 Ad aliud de quietatione[3] dico quod Pater quietatur in essentia sua ut est in se; nec sequitur 'ergo non potest quietari in ea ut in Filio vel in Spiritu Sancto', immo quietatur in essentia ut communicata est eis, et hoc eadem quietatione qua quietatur in essentia ut in se. Quod enim quietatur primo in aliquo obiecto, quietatur in illo in quocumque est secundum illum modum; ita hic, si beatus prius fruatur essentia quam persona, non quietatur ulteriori quietatione quam prius quietabatur sed eadem quietatione, in quantum obiectum quietans terminat ut in aliquo et prius non terminavit ut in illo.

50 Per hoc ad quintum argumentum[4] dico quod non erunt ibi duo actus, quia quicumque actus est ibi fruitionis vel visionis, est obiecti primi sub una formali ratione; sed ille unus actus potest

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 confirmationem] probationem Λ^{G} | aut^{1} om. Λ^{EHG} | differet Λ^{G} | re aut om. Γ^{N*} | aut^{2}] *in ras.* I^{2} vel Z   2 dico — ratione om. Λ^{E*} | Et] Quod M'SI'V'Z Quia Γ^{L} Sed R' Tamen Λ^{H} om. CPM^{2}R^{2}I^{2}V^{2}$\Gamma^{BD}\Lambda^{YGO}$ | cum] quando CPM^{2}Γ^{N} tamen S | improbatur] probatur CPM^{2}SRIV^{2}Z $\Gamma^{BDL2N}\Lambda\Sigma$ *edd.* | quod non om. Σ 3 illo] isto SΛ^{Y} ipso Λ^{O} 4 oportet] requiritur hoc Σ 4-5 quod — distincta om. Σ 5-6 concipiat] concipiatur M^{2} contineat Γ^{N2} contineantur R^{2}Σ^{Q*U} 6 illa = ADΓ^{N2} aliquid MSR(om. R^{2})I'VZ$\Gamma^{B'DLN'}\Lambda^{-G}\rho\tau\pi\beta\mu\upsilon$ aliud CPI^{2}Γ^{B2} aliquid aliud γ aliqua Σ *add.* sicut intelligendo hominem intelligitur rationale vel anima, etsi differunt secundum rationem, et intelligendo unum intelligitur aliud Λ^{O2} 7 aliud] illud $\Gamma^{D}\Lambda^{YHG}$ istud Λ^{O} | dicendum D | quod om. Λ^{YHO} | Pater = AD Pater aeternus *rell. edd.*   8 sua] scilicet Λ^{G} *add.* prius ordine originis et Λ^{O2} | est om. CPMSRI*VZ$\Gamma\Lambda^{G+}$ | nec] om. $\Lambda^{E'}$ nec videtur nec Λ^{E2} | ergo] *add.* quod M*SR*V* | in ea] in essentia CP^{2}I^{2}V^{2}Λ^{-E} om. I' | ut^{2}] *add.* est V^{2}$\Lambda^{-E}\Sigma$ 9 in^{1} om. MS*$\Gamma^{N}\Lambda^{G}$ 9-12 in Spiritu — in illo om. Λ^{E*} 9-10 in essentia — qua quietatur om. $\Lambda^{E?}$ 9 essentia] exsistentia AD *add.* sua R^{2} 9-11 ut communicata — essentia ut om. Λ^{H*} 9-10 communicata est eis] est (in V' om. V^{2}) c. eis (eis om. P*) CPMV est eis c. Λ^{G} 10 est] de D *add.* in I^{2}Λ^{YO*} 10-11 in essentia] essentia MV in $\Gamma^{N'}$ om. Γ^{N2} 11 ut] *add.* est $\Lambda^{G}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ | se] *add.* et ut in se MV* *add.* et non communicata Λ^{O2} | primo om. Z   12 secundum] per Γ^{BD} 13 prius] primus γ primo (*post* essentia Σ) $\Lambda^{H}\Sigma$ primum Λ^{GO} | quam = AD^{2} deinde $\Lambda^{-E}\tau$ postea D' *rell.* $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ | quietatur] *add.* in persona Σ 14 quietatione^{1}] quietitudine Λ^{G} | quam — quietatione om. D* | quam] qua Σ | quietatione^{2} om. Σ 15 terminatur Λ^{H} | et] ut Λ^{O} 16 terminatur Λ^{H} | illo] tertio D   17 quintum = AD quartum I^{2} aliud R ultimum (*post* argumentum $\Lambda^{H}\tau$) I' *rell. edd.* | argumentum om. Σ 17-18 erunt ibi duo actus om. D*   18 est ibi] *post* fruitionis D vel Σ om. CP* | ibi om. MR*V   19 formali ratione] r. f. $\Lambda\Sigma$ | unus actus] a. u. $\Lambda^{E}\Sigma$

T [1] Cf. supra n. 39.   [2] Cf. ibidem.   [3] Cf. supra n. 40.   [4] Cf. supra n. 41.

esse omnium vel obiecti per se virtute primi obiecti, vel potest esse tantum ipsius obiecti primi: nec igitur erunt duo actus eiusdem speciei simul, nec successive[a].

⌊C. – De fruitione comprehensoris loquendo de potentia creaturae⌋

[9] Quantum ad tertium articulum de potentia creaturae[1] dico quod intellectus non potest per potentiam suam naturalem videre essentiam non videndo personam, quia cum intellectus de se sit potentia naturalis et non libera, agente obiecto intellectus agit quantum potest; ergo si obiectum ex parte sui agit manifestando tres personas intellectui, non est in potestate intellectus ut videat aliquid ostensum et aliquid non videat. 51

---

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Ad aliud de imagine[2] patet responsio per praedicta[3].

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 omnium vel obiecti = A omnium (pon. obiecti M^{2}) DCPMR^{2}(*in ras.*)I'V'ZΓ^{N} omnia S obiecti (pon. omnium obiectorum Λ^{O2}) I^{2}V^{2}$\Gamma^{-N}\Lambda$ *edd.* et primi et etiam alterius Σ | per] secundum Γ^{N} | virtute primi obiecti] obiecti virtute Σ | obiecti^{2} om. Λ^{YHGO*}(*ante* primi) | vel potest esse om. Σ 2 tantum] tunc Z | tantum ipsius obiecti primi] primi obiecti tantum *post* esse^{1} (1) Σ | ipsius] unius CPMSR*I'V*Z *not.* alias: unius Γ^{D2} om. I^{2}Λ^{HGO} | nec] non (*post* igitur Σ) R^{2}I^{2}$\Gamma^{N}\Lambda\Sigma$ ut D*   5 Quantum] Quo Γ^{BD} | tertium articulum] aliud (alium Λ^{Y}) argumentum (articulum Λ^{Y2}) Λ^{YGO*} articulum alium Λ^{H} 6 quod om. M | per potentiam suam naturalem = AD de potentia sua naturali *rell. edd.* ⟦*in ras.* P^{1} *ante* non potest Λ^{GO}⟧   7 essentiam] *add.* divinam Λ^{G} | non] nisi $\Lambda^{E}\Sigma$ *praem.* et Λ^{GO} | videndo om. Λ^{YH*GO} | personam] personas $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ *add.* si ostendatur sibi essentia in persona Λ^{O2} 8 naturalis] *add.* immo quietatur in essentia ut communicata est eis (¶ *sign.* Vacat M^{2}) M *add.* immo quietatur in essentia ut communicata est eis et hoc eadem quietatione qua quietatur in essentia ut in se (¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b V^{2}) V | agente obiecto] o. a. Σ *add.* in intellectum (-ctu τ) $\Sigma\tau$ 9 ergo] *praem.* tunc Λ^{H} | obiectum] *add.* quantum est R | sua $\Lambda^{HG}\Sigma$ 10 tres personas] tertiam personam Λ^{G} 10-*p.* 36, 1 personas — Similiter] intellectui D*   10 est] erit Σ | in potestate] ex parte Λ^{G} 10-11 videat... non videat] non videat ... videat Γ^{BDLN*} 11 aliquid^{1} — videat om. A | videat] *pon. signum* 8ב Λ^{O2}(*text. et mg.*)   12-13 Ad — praedicta = *codd. edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat A^{2}R^{2}V^{2}Γ^{D2} *lin. anfractuosa* μ 12 aliud] illud I^{2}$\Gamma^{D}\Lambda\Sigma$ | patet om. Λ^{YEHGO*}(*post* responsio, 12-13)   12-13 patet responsio] r. p. CPMSRIVZ Γ^{LN} *add.* quia concludit solum de potentia ordinata Dei I^{2} | patet — praedicta] quaere (*praem.* responsionem ρ) supra contra opinionem Avicennae, quaestione prima huius distinctionis $\Sigma\rho$ responsionem quaere $\pi\gamma$ responsionem quaere. Potest dici quod concludit de facto regulariter et de potentia ordinata, licet oppositum esse posset de potentia Dei absoluta $\beta\mu\upsilon$; *add. insuper*: Vel dicatur quod consequentia non valet, quia licet Deo trino voluntas fruatur, non tamen ut trino. Quaere infra solvendo tertium principale huius quaestionis, et supra contra opinionem Avicennae, quaestione prima huius distinctionis, et alibi ut scis ad illud motivum de imagine $\mu\upsilon$ ⟦¶ Potest dici — de imagine *sign.*: Additio υ *lin. anfractuosa* μ⟧   13 per praedicta = A praedicta D' per dicta D^{2} cum dicitur, mens est imago Trinitatis, sequitur quod est capax Trinitatis; sed quod non possit quietari in essentia nisi ut in tribus, non sequitur Γ^{N2} etc. $\Gamma^{N'}$ *rell.* τ (*quoad* $\Sigma\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ *cf. ad* 12-13).

T [1] Cf. supra n. 30.   [2] Cf. supra p. 26, 16-18.   [3] Cf. supra n. 13.

52 Similiter nec est in potestate voluntatis ordinate frui sic non fruendo sic, quia sicut non est in potestate voluntatis ut ordinate non fruatur (si enim non frueretur, non impedita in hoc, peccaret et mereretur non frui), ita non est in potestate voluntatis ut ordinate fruatur aliquo et non fruatur quocumque potest frui; et ideo non est in potestate eius ordinate manentis sub aliqua ratione non frui sub qua potest frui[a].

---

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Sed de potestate absoluta voluntatis est magis dubium. Tamen ibi potest dici quod non est in potestate voluntatis frui sic et non sic, quia licet in potestate voluntatis sit aliquis actus ut ponatur in esse vel non ponatur, tamen non est in potestate eius ut actus positus in esse habeat illam condicionem vel non habeat quae naturaliter competit actui ex ratione obiecti. Exemplum: licet in potestate voluntatis sit elicere actum peccati vel non elicere, tamen si actus positus in esse habeat inordinationem, non est in potestate voluntatis ut actus positus sic in esse sit vel non sit inordinatus; actus autem fruitionis quantum est ex natura obiecti primi natus est ut sit trium personarum in essentia, quia – non ponendo aliquod miraculum – ex parte obiecti erit de se trium; igitur non videtur esse in potestate voluntatis ut actus positus in esse sit essentiae ut in tribus vel non ut in tribus.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 nec] non DCPMRIVΛ^{EH}Σ | est *om.* Λ^{YGO} | sic] essentia Σ *add.* et Γ^{BD} 2 frui R^{2}Γ^{BD} | sic] persona Σ | quia] *praem.* ergo Λ^{H} | sicut] sic Λ^{O2} *om.* Σ | potestate voluntatis] eius potestate Σ *add.* ordinatae Γ^{B2} | ordinate] *ante* ut DCPMSR'I'VZΓ^{D2LN2}Λ^{O} *post* fruatur (3) Λ^{H} ordinate manentis (m. o. Λ^{G}τ) *ante* ut R^{2}I^{2}Λ^{G} *edd.* 3-5 non fruatur — ordinate *om.* Σ 3 frueretur] fruetur Λ^{G} fruatur P 4 meretur DVΛ^{E} 5 aliquo et non fruatur *om.* Z 5-7 fruatur^{2} — frui^{2}] sub quacumque ratione vel modo potest ipso frui fruatur eo Σ 6 ordinata C*P*MSRIVZΓ^{LN}Λ^{E} | manentis] manens P*M*SRI*VZΓ^{LN}Λ^{E} *add.* aliquo Λ^{O2} 7 sub qua potest frui *om.* Λ^{EHGO*} 8-*p.* 38, 17 Sed — insit = *codd. edd.* ⟦*post* actum (*p.* 37, 6) AD⟧; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat, sic Duns R^{2} Vacat A^{1}D^{2}(*text. et mg.; -cat deest*)V^{2} *lin. anfractuosa et nota:* Sic in originali Doctoris μ Sic in originali Doctoris. Concordia cum ipso supra quaest. 1 art. 3; ibi loquitur de modo ex parte voluntatis, hic ex parte obiecti υ 8 absoluta voluntatis] v. a. DΛ^{G}Σ 9 est magis dubium] m. e. d. S m. d. e. Γ | Tamen *om.* I^{2}VΓΛ | Tamen ibi potest] Potest enim Σ 9-10 frui — voluntatis *om.* Λ^{E*} | frui sic et non sic] sic vel sic frui Σ 10 et] vel Λ^{E+G} | quia] Responsio quod Γ^{D} | quia licet] licet enim Σ | voluntatis] *add.* ut terminat actum voluntatis Γ^{BD*} | aliquis *om.* A 11 ponatur] *add.* in esse Λ^{G} | ut] quod Σ 12 illam] istam D*Γ^{BD}Λ^{GO} aliquam I^{2} | illam condicionem] c. i. *post* habeat Σ | actui] *add.* vel consequitur actum Λ^{O2} | ex] sub Λ^{E} *om.* Γ 13 obiecti] *add.* quia ex natura essentiae est ut obiecti quod visio eius sit in tribus Λ^{O2} | elicere] eligere M*SR^{2}VΣ | actum peccati *post* elicere (14) Σ^{Q} 13-14 vel non elicere *om.* Σ^{U} 14 elicere] eligere MSVΣ^{Q} | actus] *add.* sic I*Z | in esse *om.* Λ^{-E} 14-15 habeat — in esse *om.* Γ^{D*} 14 inordinationem] etiam (*om.* V^{2}) ordinationem V deordinationem ρπγβμυ *add.* ex natura sui Σρπγβμυ 15 ut actus] quod Σ | sic *om.* VΓ^{BL}Λ^{YEHGO*}(*ante* positus)Σ | in esse *om.* Λ^{YE2HGO*} | deordinatus ρπγβμυ ordinatus I*Λ^{G} 16 primi] *ante* obiecti R^{2}I^{2}Γ^{-L}Λ^{EO2} *om.* CP^{2}MSR'I'VZΓ^{L}Λ$^{HGO'}$ | ut sit] esse Γ^{BD}Σ 17 quia] quare Φ | non] nisi Λ^{G} *om.* P* 18 erit] esset (*not. vel:* erit P^{2}) CP est Λ^{GO*} et Γ^{D*} | trium] trinum M*RV *add.* personarum τ | non] *add.* erit ut I*Z | videtur esse] est Λ^{H} | esse] *post* potestate CPM*R *post* voluntatis V *om.* I*ZΛ^{YG} 19 essen-

⟦ Contra: quidquid non necessario concomitatur actum, est in potestate voluntatis elicientis illum; vel sic: quaecumque non necessario simul respiciuntur ab actu voluntatis, nec etiam ab ipsa voluntate ut elicit actum; vel sic: quaecumque separari possunt ut terminant actum voluntatis, possunt etiam separari respectu potentiae ut elicientis actum. ⟧ 53

---

[10] Si dicas quod ista ratio concludit quod non est in potestate Dei quod actus sit essentiae et non trium personarum, dico quod non sequitur, nam actus elicitus est in potestate Dei quantum ad aliquam condicionem quae naturaliter sibi competeret ex obiecto et tamen non est in potestate creata quantum ad illam condicionem. Exemplum: in potestate Dei est ut actus elicitus a voluntate peccante referatur ad Deum quia Deus refert illum ad se, non tamen est in pote-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

tiae] esse D*VΛ^{G} *praem.* sic Λ^{O} | vel — tribus *om.* Σ^{U} | vel] et I*Z | non] *add.* sit (*add. ultra essentiae* M^{2}I^{2}) CPMSRIVZΓΛ^{E} | ut^{2} *om.* CPM*SR*I*V*ZΓ^{D*L}Λ^{EG*}

1-6 Contra — actum = ADCPMSRIVZΓΛ^{O2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ ⟦*post* frui (*p.* 36, 7) AD *post* frui (*p.* 36, 9) CPMSIVZ; ¶ *notant hi ultimi codd. post* frui (*p.* 36, 9): continua (*om.* PS* *praem.* sic vel non sic M^{2}) ly 'frui' cum ly 'sic et non sic', et illud quod interponitur (interposita Z) [*scilicet* Contra (*p.* 37, 1) — actum (*p.* 37, 6)] est instantia (inst. *om.* IZ) quam extra addidit. *Hanc notam delent aut habendo eam in litura aut ponendo* Vacat *vel* Extra P^{2}I^{2}V^{2} (V^{2} *relinquit immediate post* frui: sic et non sic, *cf.* Γ *infra.* C^{2} *pon. super* 'continua' *litteram* .a. *et postea, interposito textu:* Contra (1) — actum (6) *litteram* .b. – *Post* frui (*p.* 36, 7) Γ, *ita tamen ut immediate post hoc* frui *interponant:* sic et non sic Γ^{BDLN1}. Γ^{N2} *not. insuper:* Littera quae deficit in 'frui' ante paragraphum incipientem 'Contra: quidquid' continuatur ad 'sic vel non sic', quod sequitur in quinta linea (*i. e. post* actum, *p.* 37, 6). – *Post* obiecti (*p.* 36, 13) Rρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ (R^{2} *not. in fine:* sic et non sic, *de quo cf. supra notam codicum* CPMSIVZ). – *Post* tribus^{2} (*p.* 36, 19) Λ^{O2}⟧; ¶ *text. sign. insuper sequentibus notis criticis:* ... est instantia quam extra addidit (*cf. hic paulo ante dicta*) CPMSIVZ Illud quod hic interponitur, est una instantia quam extra addidit S^{2} Extra A^{1}C^{2}P^{2}M^{2}S^{2}I^{2}(*text. et mg.*)V^{2}Γ^{B2D2L1N2}(*-tra deest*) Deficit; invenies in libro f. r...ɹ Γ^{N2} Hanc replicam non habent manuscripti vel editiones antiquae υ. *Textus cadit sub* Vacat *pro textu* Sed (*p.* 36, 8) — insit (*p.* 38, 17) *signato* R *sub lin. anfractuosa et nota pro eodem textu signatis* μ 1 actum] *add.* voluntatis D 2 potestate] potentia ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | illum] istum D sic Z *praem.* actum P^{2}Γ^{BD} *add.* actum Γ^{N2} 3 respiciuntur] *in corr.* V^{2} recipiuntur D* 4 voluntate = AI voluntatis Z | ut^{1}] sic Z | elicit] eliciat D* causat P^{2}Γ^{-N} | actum] actionem Γ^{N}Λ^{O2} 5 etiam] autem C *om.* DΓ^{N}Λ^{O2} 6 elicientis = A elicit *rell.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | actum] *praem.* illum P^{2}S^{2}Γ^{BD} *praem.* istum R^{2} *add.* illum IVZ *add.* sic et non sic Γ^{BD2LN} *add.* sic et non sic; sed essentia a persona et persona a persona separari potest ut terminat actum, quia unaquaeque persona habet sufficiens terminativum et quietativum; igitur et respectu potentiae ut elicit actum. – Respondetur quod non oportet ubi obiectum est intuitive visum et ubi actus fruitionis est conformiter elicitus, et non ubi est eliciendus Λ^{O2} 7-*p.* 38, 17 ¶ Si dicas — insit *sign.* Additio Λ^{H2} 7 dicatur Σ | ista] illa (*post* ratio Γ) CPM*VΓΛ^{H} | concludat DR | est] sit Σ | in potestate *om.* Γ^{D2LN2} | quod^{3} = ADΣ ut *rell. edd.* | actus] *add.* fruitionis ordinatus Γ^{D2} 8 trium *om.* Λ^{HO} 8-9 elicitus] alicuius VΓ^{BD2}Λ^{Y*HGO*} alicuius elicitus ρπγβμυ elicitus vel alicuius A 10 competeret] competit DI^{2}Λ^{HG} *add.* etiam I^{2} *add.* et Λ^{H} | ex] ab Γ^{BD*}Λ^{-E} | et *om.* Λ^{GO}Σ | tamen] qui Σ | creata] creaturae Φρπγβμυ | illam] istam D*(*post* condicionem, 11)Γ^{BD}Λ^{YGO} 11-12 peccante] *in ras.* R^{2} *om.* PΓ^{L} 12 Deus *om.* M*SR*V* | refert] referet Γ^{B*D*} | illum] istum Λ^{HGO} istam R^{2} *add.* actum Λ^{-H}Σ *edd.*, *add.* actum tantum I^{2} | est *om.* Γ^{BD*}

⌊D. – DE FRUITIONE COMPREHENSORIS ET VIATORIS LOQUENDO DE FACTO⌋

54 Quantum ad quartum articulum de facto[1] dico quod de facto erit una visio et una fruitio essentiae in tribus personis. Et hoc dicit **Augustinus** I *De Trinitate* cap. 10, in fine: « Neuter sine altero ostendi potest », et loquitur de Patre et Filio; quod intelligendum est de potentia ordinata, de qua locutus est Philippus, volens Patrem sibi ostendi, quasi potuisset de facto videre Filium sine Patre. Et tractat ibi **Augustinus** de verbis Philippi et respon- [11]

---

state voluntatis quando positus est in esse ut illo utatur ad Deum, quia illo actu fruitur creatura; non potest autem simul eodem frui alio a Deo et uti illo ad Deum. – Exemplum tamen istud non videtur bonum, quia actus ille peccantis refertur ab una potentia et non ab alia. Dimittatur ergo exemplum et teneatur ratio[2], quia accidens necessario consequens actum positum potest non inesse manente actu, et hoc subest voluntati divinae, non autem voluntati creatae elicienti actum; ita dicatur de condicione quam actus natus est habere respectu obiecti secundarii necessario quantum est ex se, non tamen essentialiter; ideo subest voluntati divinae ut illa condicio non insit.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

2 quartum articulum] a. q. D alium art. M*SR*I*V$\Gamma\Lambda^{YO}$ alium art., scilicet quartum Λ^{G} | de facto^{1} *om.* RΣ | dico quod de facto *om.* DV* | quod] *add.* comprehensoris Λ^{O2} 3 erit] esset (*pon.* est C^{2}) CP′ est P^{2}I$^{2}\Lambda^{YHGO*}$ | una visio et una fruitio = ADS una fruitio et una (u. *om.* Λ^{-E}) visio *rell. edd.* | Et^{2} = ADS 4 De Trinitate] Trinitatis $\Gamma^{BD}\Lambda^{YH}$ | 10] *in ras.* I^{2} 4 (*ante* cap. Z *pon.* 10 P^{2}) PM′VZ 14 M^{2} 8 $\Lambda^{H}\tau$ 8 vel 23 $\rho\pi\beta$ 10 vel 23 $\gamma\mu$ *pon.* 14 C^{2} *pon.* 4 Λ^{O2} | in fine] igitur Λ^{G} *add.* g. $\Gamma^{BD}\Lambda^{YE2}$ *add.* igitur Λ^{HO} *add.* quia $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ | sine] si Λ^{G} 5 et^{1} *om.* Γ^{BD*} 5-6 intelligendum] tenendum Λ^{G} 6 locutus est] fuit locutus Γ^{BD} loquitur sive locutus est Λ^{O} 7 Patrem sibi ostendi *om.* Γ^{L} | posset Λ^{HO} | videre = AD vidisse (*ante* de facto Γ^{B}) *rell. edd.* 7-8 Filium sine Patre] Patrem sine Filio vel e converso Σ 8 Et *om.* CP*M* | tractat ibi Augustinus = AD Aug. ibi (ita Λ^{H}) tr. Λ^{-E} Aug. tr. ibi *edd.* tractat hoc Aug. Σ tractat (*add.* ibi Γ^{N2}) Aug. SRIZΓ Aug. (*add.* ibi P^{2}V^{2}) tractat (*add.* ibi M$^{2}\Lambda^{E2}$) CPMVΛ^{E} *add.* I De Trinitate cap. 10 et super Ioannem, homilia 70 I^{2} | verbo MI 8-*p.* 39, 1 responsione] *praem.* de Γ 9 voluntatis] *add.* creatae I$^{2}\Lambda^{O2}$ | ad Deum *om.* Γ^{L} 9-11 quia — Deum *om.* V* 9 illo^{2}] isto Λ^{O} *praem.* in $\Lambda^{HO}\Sigma^{Q*U}$ 10 eodem] *add.* actu $\Lambda^{EH}\Sigma$ 10-11 frui — Deum] uti ad Deum (ad D. *om.* Λ^{EH}) et frui alio a Deo V$^{2}\Lambda^{Y*EHGO}$ *edd.* 11 tamen *om.* $\Lambda\Sigma$ *edd.* | istud] illud RI*ZΛ^{O} | actus ille] i. a. Σ | ille] potentiae Λ^{GO} | peccantis] potestatis AΛ^{E} *praem.* voluntatis γ *add.* est Σ 11-12 refertur] *post* et^{1} (12) Σ referetur Λ^{E} *add.* frequenter M^{2}Zγ 12 potentia] *in ras.* C^{2} persona ρ *pon.* persona P^{2}(*om.* P^{3}) *not.* alius liber: persona μ *add.* scilicet increata Λ^{O2} | et^{1} *om.* DCPMSRIVZΛ | non *om.* Σ | alia] *add.* scilicet creata Λ^{O2} | ergo] *om.* Λ^{YEHGO}′Σ ideo *ante* Dimittatur Λ^{O2} | exemplum] *praem.* illud Λ^{H} *add.* illud Λ^{YO} *edd.* | teneatur] tenetur Λ^{E} detur (*pon.* teneatur M^{2}) ADCPMSRI^{2}V^{2}Z$\Gamma^{D2L}\Sigma^{Q2}$ *om.* Σ^{Q}′ 13 accidens] actus D *lacuna* Λ^{G} *add.* non P^{2}(*om.* P^{3}) 14 et] quia CΓ^{N} *praem.* quia Λ^{O2} | hoc] *om.* Γ^{N} *add.* si Γ^{B*D*} | autem *om.* Σ^{Q*U} | voluntati^{2} *om.* Σ | creatae] creaturae D*MI$^{2}\tau$ 15 natus est] e. n. Σ 16 non tamen] t. n. CPΣ | ideo] et ita Λ^{E} *praem.* et D$\Lambda^{G}\Sigma$ 17 subest] *add.* essentialiter P$^{2}\Gamma^{B}$ | illa condicio] c. i. Σ *add.* insit vel γ | non] vera Λ^{G} | insit] sit Λ^{EHGO*} *praem.* sic R

F 4 AUGUST., *De Trin.* I c. 8 n. 17 (PL 42, 832). 6 Ioan. 14, 8.

T [1] Cf. supra n. 30. [2] Cf. supra p. 37, 8-11 « dico ... condicionem ».

sione Christi. Hoc etiam vult **Augustinus** XV *De Trinitate* cap. 16: « Forte omnem scientiam nostram uno simul conspectu videbimus ». Et quod dicit 'forte', non refertur ad obiectum beatificum, sed ad alia videnda in eo[1].

Similiter de viatore dico quod de facto necessario fruitio habitualis ordinata simul est trium personarum licet non actualis; nullus enim viator nec comprehensor ordinate potest frui una persona non fruendo alia (hoc est nisi habitualiter fruatur alia, hoc est quod sit in proxima dispositione ad fruendum alia) si distincte haec concipiatur ab illa; et ideo non stat fruitio unius personae cum odio alterius personae, quia, sicut dicit Salvator in Ioanne, *qui me odit, et Patrem meum odit*. 55

⌊II. – AD ARGUMENTA⌋

⌊A. – AD ARGUMENTA PRINCIPALIA⌋

[12] Ad argumenta principalia. Ad primum de I *Ethicorum*[2] dico quod bonum uno modo convertitur cum ente, et isto modo potest poni in quolibet genere; sed bonum ut sic non habet rationem obiecti 56

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 Augustinus] id est (?) Λ^{G} in Λ^{O} *om.* $\Lambda^{YH2}\Sigma$ 2 Forte] *ante* videbimus (2-3) CPMSRIVZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{E}\Sigma$ f. (!) A f. (*om.* Γ^{D2}) forte (forte *ante* videbimus, 2-3) $\Gamma^{BD}\Lambda^{Y2}$ scilicet $\Lambda^{Y'H}$ in fine (*add.* forte *ante* videbimus, 2-3 Λ^{O2}) Λ^{O} inferiorem forte (forte *ante* videbimus, 2-3) Λ^{G} *om.* D | omnem] *add.* inquam Σ *add.* inquit $\Lambda^{E}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ | uno] unico IZ *om.* Γ^{B*} | simul = AD$\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ | conspectu = AD$\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ conceptu (*praem.* contuitu vel R^{2} *add.* vel contuitu P^{2} *add.* vel intuitu M^{2}) CPMSRI′VZ$\Lambda^{H}\Sigma$ contuitu I$^{2}\Gamma^{L}\Lambda^{YEG}$ intuitu (*praem.* conceptu et Λ^{O2}) $\Lambda^{O}\tau$ conceptu vel contuitu Γ^{N} contuitu vel conceptu Γ^{BD} 3 dicit] dicitur P *om.* Λ^{HO*} | beatificum] beneficii V 4 eo] ipso Λ^{-E} essentia P^{2}(eo P^{3}) 5 dicitur Λ^{E} | dico quod *om.* Λ^{YHO*} | dico quod de facto] de facto dico Λ^{G} | fruitio] *om.* Λ^{H} *add.* eius Σ 5-6 habitualiter D 6 simul est trium personarum] est respectu trium personarum simul Γ^{BD} | actualiter D 7 nullus enim] licet enim nullus Λ^{O} | ordinate potest] p. o. Σ 7-8 potest — persona *om.* Γ^{D2} 8 hoc est] hoc non est M*S*R*V* hoc est non Γ^{L} et Γ^{BD}′ *om.* CP$\Gamma^{D2N}\Lambda^{YHGO2}$ | hoc est nisi] scilicet saltem Σ | fruatur alia] *om.* Σ *add.* et Γ^{LN} 9 quod] *add.* maxime Λ^{H} *add.* non Λ^{GO*} | ad fruendum] fruendi Λ^{-E} *edd.*, *om.* M^{2} 10 haec] hic M* illa I^{2}V$^{2}\Gamma^{N}\Lambda^{YEH}\Sigma$ ipsa Λ^{GO}′ ipsae personae vel ipsa essentia Λ^{O2} *om.* CP* ⟦*ante* distincte $\Sigma\Lambda^{G}$ *post* concipiatur I$^{2}\Lambda^{HO}$⟧ | concipiantur Λ^{O2} concipitur MRIVZΓ | illa] illo DV$^{2}\Gamma^{BD}\Lambda^{E}\Sigma$ ea Λ^{H} hac I^{2} eo (*pon.* illa P^{2}) CP$\Gamma^{N}\Lambda^{YGO}$ 11 odio] obiecto D odio vel obiecto A *om.* Λ^{H}′ fruitione Λ^{H2} | quia] ideo Σ | sicut *om.* P$\Lambda^{G}\Sigma$ 11-12 dicit Salvator in Ioanne] Salv. d. in Ioanne Λ^{YE} Salv. in Ioanne d. Σ 12 odit^{2}] etc. I*Z 15 principalia *om.* Λ^{-E} | de I] primi $\Lambda^{Y'HGO}$ primo Λ^{Y2} | de I Ethicorum *om.* Σ 16 convertitur — modo *om.* Λ^{E2} | isto] illo DCPMSIVZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{E?HG}$ | isto modo] sic Σ *add.* bonum SR^{2}IZ$\Gamma\Lambda$ | potest poni] ponitur Λ^{G} 17 obiecti *om.* $\Gamma^{L}\Lambda^{E}$

F 1 AUGUST., *De Trin.* XV c. 16 n. 26 (PL 42, 1079). 12 Ioan. 15, 23.

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* prol. n. 209 (I 143, 15-17). [2] Cf. supra n. 23.

fruibilis, et ideo non oportet quod in quocumque sit bonum hoc modo sumptum quod ibi sit proprie ratio obiecti fruibilis. Ratio enim boni fruibilis non est ratio boni in communi sed boni perfecti, quod est bonum non habens defectum, vel saltem secundum apparentiam est tale vel secundum praefixionem voluntatis[1], qualis non est relatio.

57 Ad secundum[2] d i c i t u r quod illa quae uniformiter respiciunt essentiam et personam, tantum sunt essentialia, si tantum conveniunt personae sunt praecise personalia; quae autem sub alia ratione respiciunt personam et sub alia essentiam sunt essentialia et personalia. Primo modo se habet bonum, secundo modo unum, scilicet indivisio, quae sub una propria ratione pertinet ad essentiam et sub alia ratione propria pertinet ad personas.

Sed contra: istius causam quaerit argumentum[3]; arguit enim: cum haec duo aeque videantur convertibilia cum ente et ad di-

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 et *om.* $I^{2}\Lambda^{HGO}$ | sit] est $\Lambda^{-E}\Sigma$ 2 quod] quia Γ^{L} *om.* Λ^{YHGO*} | ibi sit proprie] s. i. p. Λ^{EG2} p. s. i. Λ^{YHO} s. improprie $\Lambda^{G'}$ | proprie ratio obiecti] r. o. p. Γ ratio propria obiecti D | ratio¹] fruitio vel ratio Λ^{G} | obiecti *om.* CΛ^{-E} 3 enim] autem CPMSRIVZ$\Gamma^{LN}\Sigma$ 4 quod] quia Σ | defectum] *om.* Γ^{D*} *add.* vel vere M^{2} *add.* et hoc vel vere Σ | saltem *om.* Σ 4-5 secundum — tale] tale secundum apparentiam Λ^{-E} apparenter Σ 5 est] esse SR*I*Z *om.* V | vel] ut S *om.* M* | quale $\Lambda^{H}\Sigma$ 6 relatio] remotio D* respectus (*add.* vel relatio Λ^{O2}) Λ^{GO} 7 *adnot.* Henricus, Quodlibet q. 1 Γ^{B2D2} *et pauci* | secundum] *add.* quando dicitur quod unum et bonum aequaliter transferuntur ad divina Λ^{O2} | dico D | illa] ista D ea Λ^{E} *om.* Σ | respiciunt] recipiunt C*P* 8 tantum sunt] s. t. Σ | essentialia] essentia M*V* | si] sed (*add.* quae D^{2}) D quae I^{2} sed quae ρπγβμυ 8-9 conveniant $P^{2}\Gamma^{BD}$ 9 praecise] praecipue Λ^{E} tantum Γ^{BD} *om.* Λ^{G} | alia] aliqua Λ^{YH} 10 respiciunt personam] p. r. (r.) recipiunt P*) CPMIVZΓ | personam... essentiam] e. ... p. $SI^{2}\Lambda\Sigma$ | alia] *add.* ratione SΛ^{-G} | essentialia] *praem.* et $I^{2}\Gamma^{BD}\Lambda^{YEH}\Sigma$ 11 bonum] *add.* quia non inest bonitas personis nisi per essentiam Λ^{O2} | secundo modo] tertio m. $C^{2}\Lambda^{O2}$ *praem.* secundo modo paternitas C^{2} *praem.* secundo modo se habent proprietates personales Λ^{O2} *add.* paternitas (numerus Σ paternitas vel numerus ρ numerus vel proprietas τ *praem.* se habet Λ^{E} πγβμυ), tertio modo (*add.* se habet ρπγβμυ) $M^{2}I^{2}\Gamma^{E2}\Lambda^{EH}\Sigma$ *edd.* 12 scilicet] *in ras.* Λ^{H2} quia R^{2} $I^{2}\Gamma^{BD*}\Lambda^{-H}$ secundum D* Henricus Quodlibet q. 1 $\Gamma^{N'}$ quia scilicet Γ^{N2} *praem.* quia $M^{2}\Sigma$ | quae *om.* $I^{2}\Gamma^{N}\Lambda^{YEH*GO}\Sigma$ | una = ADΓ^{N2}ρπγβμυ | ad essentiam] ad aliam Λ^{G} *om.* Γ^{D*} 13 ratione propria] p. (prima Σ) r. $\Lambda^{YHO}\Sigma$ | propria *om.* D$\Gamma^{N}\Lambda^{E}$ | pertinet *om.* $I^{2}\Lambda^{-E}$ | personam $I^{2}\Lambda^{G}$ 14 contra] *add.* quia Σ | istius] huius Σ | arguit] quaerit Λ^{H} | enim] *add.* sic Λ^{GO} 15 aeque videantur = AD v. ae. Σ aeque videntur CPMSIVZ$\Gamma^{-D}\Lambda^{G}$ videntur aeque R$\Gamma^{D}\Lambda^{YHO}$τ videantur esse aeque ρπγβμυ aeque videntur esse Λ^{E} | et] *add.* aeque Σ 15-*p.* 41, 1 ad divina transferri] t. ad d. Σ | divina] divinam Λ^{O*} *add.* aequaliter Λ^{G}

F 7 HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 1 in corp. (f. 1A): «si aliquid sub una et eadem ratione conveniat personae et essentiae, ipsum solum est essentiale, non personale; si vero aliquid solum unicam habeat rationem qua solum uni eorum convenit et non alteri, puta personae et non essentiae, solum erit personale et non essentiale...»

T [1] Cf. supra n. 16. [2] Cf. supra n. 24. [3] Cf. ibidem.

vina transferri, ergo aequaliter utrumque erit essentiale tantum vel utrumque personale et essentiale[a].

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* Ideo est alia responsio, quod obiectum fruitionis oportet quod sit bonitas aliqua quiditativa[b] et non perfectio suppositi, quia perfectio suppositi ut distinguitur contra perfectionem quiditativam non est formalis ratio agendi, nec est formalis ratio termini alicuius actionis; perfectio autem quiditativa non est nisi perfectio abstracta a supposito, quae indifferenter de se dicit vel respicit omne suppositum. Et ideo bonitas ut terminat actum fruendi oportet quod sit tantum perfectio quiditativa; unitas autem potest esse et ratio quiditativa et ratio suppositi, quia non dicit de se rationem principii actus nec rationem formalem termini alicuius actus. Est ergo bonum, non quomodocumque sumptum sed bonum quiditative sumptum terminus fruitionis, quia est perfectio quiditativa, quae est essentialis et non ratio suppositi. Sed unitas uno modo est ratio essentialis et alio modo est ratio suppositi; secundo modo non est ratio formalis nec terminus formalis actus fruitionis[c,d].

[b] *Loco* quiditativa (4) — fruitionis (15) *alius textus interpolatus; vide append.* A.

[c] *Sequitur textus interpolatus; vide append.* A.

[d] *Sequitur textus interpolatus; vide append.* A.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 ergo] *post* aequaliter Λ^{O} quod $I^{2}\Gamma^{BD*}\Lambda^{Y}$*edd.* quia Λ^{H} *om.* Σ | aequaliter] essentialiter D* *om.* CPMSRI*V*(*ante* ergo)ZΓ *praem.* et Λ^{O} 1-2 aequaliter — essentiale] utrumque erit aequaliter vel tantum essentiale (*add.* vel essentiale Σ^{Q2}) et (vel Σ^{U}) personale Σ 1 erit] esset CP *om.* Λ^{O*} 1-2 tantum vel utrumque] *om.* Λ^{E*} *add.* erit Γ^{N} 2 personale et essentiale] ess. (*om.* Λ^{E*}) et p. R$I^{2}\Gamma^{BD}\Lambda$ | et essentiale *om.* P* 3-15 Ideo — fruitionis = *codd. edd.* ⟦*text.* quiditativa (4) — fruitionis (15) *om.* Λ^{YH*O*}; ¶ *not.* Hic defectus in Scoto ad 'aliqua bonitas' (*cf.* 4). Quaere in alia Λ^{Y2} *not. pro textu restituto:* Additio, *et in fine:* Ita habet alius ordinarius Λ^{O2}, *sed text. restitutum denuo om.* Λ^{O3}. – *De aliquo alio textu codicis* Λ^{O} *vide* 16⟧; ¶ *text. sign.:* Pro hoc album in Scoto A^{1} 4 .l. album in originali (*pro* quiditativa, 4 — fruitionis, 15) V^{2} Vacat P^{2} Hic dimisit Doctor in originali spatium vacuum usque ibi infra 'Ad tertium dico' etc. (*cf. p.* 42, 1) μυ *litteris* a-b $P^{2}V^{2}$(*text. et mg. pro* quiditativa, 4 — fruitionis, 15 V^{2})Γ^{B2}(*text. et mg. pro* et non, 4 — fruitionis, 15; *om.* Γ^{B3}) Γ^{D2}. – *Post hunc textum add. insuper textum quemdam* $R^{2}\Lambda^{GO}$μυ; *vide* 17 *et* 18 3 Ideo *om.* Λ^{YHO*}(*post* est) | obiectum] *add.* verum MV 4 bonitas aliqua] a. b. Λ^{YHO} 4-5 quia perfectio suppositi *om.* $P^{*}\Gamma^{BD*N}\Lambda^{EH?}$ 5 non] nec CPMSRIVZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{H?}$ 6 ratio¹ — formalis *om.* Λ^{E} | est] alia P *om.* $SI^{2}\Lambda^{G}$ | ratio termini] terminus $R^{2}\Gamma^{BD*}\Lambda^{EH?G}$ | termini alicuius actionis] terminandi aliquam rationem Σ | alicuius *om.* $\Gamma^{BD*}\Lambda^{H?}$ | actionis] actus (*ante* alicuius M) CPMV 7 autem quiditativa] *om.* D* *add.* essentialis τ 7-8 indifferenter de se] de se i. Σ 8 dicit vel *om.* Σρτπβμυ | Et *om.* Σ 9 perfectio] bonitas Σ 10 et¹] etiam Σ *om.* CPΛ^{E*G} | ratio quiditativa] perfectio q. ρπβμυ *om.* $\Lambda^{E*}\Sigma$ | et² *om.* MΣ 11 nec] vel D ut Λ^{EG} 11-13 Est — quia] Ideo bonum est terminus fruitionis, non quomodocumque sumptum sed tantum quiditative, scilicet ut Σ 12 sumptum¹] suppositum Λ^{G} *om.* Λ^{E*} | sed — sumptum *om.* R* | bonum *om.* IZτ | sumptum²] *add.* est CP*$\Lambda^{H?}$ 13 quiditativa] *add.* vel bonum $\Lambda^{H?}$ | essentialis] *praem.* ratio $I^{2}\Gamma^{D2}\Sigma$ *praem.* scilicet ratio Λ^{EG} *add.* ratio M^{2} | et *om.* Σ | ratio *om.* Σ 13-14 Sed — suppositi *om.* Γ^{L*} | unitas] voluntas R*Λ^{G} 14 ratio¹ *om.* Γ^{BD*} | et] *om.* $\Lambda^{H?G}\Sigma$ *add.* non I*Z | alio] aliquo I*Z | est² *om.* DΓ^{BD} | suppositi] *add.* secundo modo est suppositi I*Z *add.* (*post* fruitionis, 15 τγ) quia non habet quod sit ratio formalis principii vel termini actionis Λ^{G}τγ 15 formalis² *om.* $I^{2}\Lambda^{EG}\Sigma$

58 Ad tertium[1] dico quod ly 'in quantum' potest solummodo denotare illud quod sequitur accipi secundum suam rationem formalem, vel, alio modo, ultra hoc potest denotare illud esse rationem formalem inhaerentiae praedicati ad subiectum. Secundo modo accipitur reduplicatio propriissime, quia reduplicatum sive sumatur pro toto se ipso primo sive pro aliquo quod includitur in intellectu eius, accipiendo reduplicationem formaliter semper illud pro quo accipitur, notatur esse formalis ratio inhaerentiae praedicati ad subiectum. [13]

Ad propositum ergo dico quod si reduplicatio ista quantum ad utraque ista accipiatur in maiori, ipsa est vera et minor est falsa; si vero pro primo tantum et non pro secundo, minor est vera et maior est falsa.

Et cum probatur minor[2] secundum primum modum accipiendi ipsam dico quod videbimus tres in quantum tres, hoc est formalis ratio Trinitatis videbitur, sed ipsa Trinitas non est formalis ratio videndi vel causa formalis inhaerentiae praedicati, scilicet fruitionis vel visionis, sed unitas essentiae. Et cum probatur ulterius per credere[3] quod est trium in quantum tres sunt, vel trinum in

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 ly *om.* MSRI*VZΓ^{BD*LN}ΛΣ | potest solummodo] s. p. CPMSRI*VZ | solummodo] solum $\Gamma^{BD}\Lambda^{H2}\Sigma$ *om.* $\Lambda^{H'}$ [[*ante* potest Λ^{H2} *post* denotare (2) Σ]] 2 denotare] denominare (*pon.* denotare C² *pon.* notare Λ^{O2}) D²CPM*VΛ^{YGO} demonstrare D' *pon.* denominare Γ^{D1} 2-3 quod — illud *om.* I² 2 sequitur] *add.* reduplicationem Λ^{H2G}τ | sequitur accipi] secundum se accipitur ZΛ^{E2} | suam *om.* MSRV²ZΓ^{-D} | suam rationem] r. s. CPI²$\Gamma^{D}\Sigma$ 3 alio modo] etiam (*praem.* alio modo Λ^{O2}) Λ^{-G}τ *om.* Σρπβμυ *add.* etiam Λ^{G} | potest] etiam Λ^{YH} *praem.* etiam (et Λ^{E}) CPMSR²I²VΓΛ^{E} *add.* etiam Σ | potest denotare] d. (denominare Λ^{G}) p. Λ^{EG} | denotare] denominare (*post* illud Λ^{O} *not.* vel: denotare P² *pon.* notare Λ^{O2}) D²PVΛ^{Y*GO} nominare C *pon.* denominare Γ^{D1} | illud] *add.* quod scilicet sequitur γ 3-4 rationem formalem = ADΛ^{EG} f. r. *rell. edd.* 4 ad subiectum *om.* MSR²V$\Gamma^{L}\Lambda^{YEH2GO*}\Sigma$ | Secundo] *praem.* Et illo Σ 5 accipitur] sumitur ρπγβμυ | propriissime] *add.* sumpta CPMSRIVZΓΛ^{EG}ργ *add.* sumptum Λ^{O2} 6 aliquo] alio Λ^{O} 7 reduplicationem] *add.* formalem Λ^{EG} | semper] super Λ^{G} 10 Ad propositum ergo dico] Dico igitur ad prop. Σ | reduplicatio] reductio DΛ^{G} 11 utraque] utramque R*I²Z utrumque $\Gamma^{B2}\Sigma\Phi$ *edd.* | ista] istam distinctionem R* distinctionem I² istorum Φ *edd.*, *om.* CPMSI'VZ$\Gamma^{B2N*}\Sigma$ | accipiatur in maiori *ante* quantum (10) Σ | accipitur R$\Gamma^{LN}\Lambda^{-G}$ | ipsa] sic maior Σ *add.* maior Γ 11-12 est¹ — minor *om.* Λ^{E} 11 est² *om.* RΓ$\Lambda^{YHO}\Sigma$ 12 vero] igitur D² autem Λ^{YHO} 12-13 minor — falsa] maior est falsa (*add.* et Λ^{O}τ) minor vera Λ^{YHO}τ 13 et] *in ras.* M² sed V | est *om.* RV$\Gamma^{-B}\Lambda^{EG}\Sigma$ 14 Et = AD | minor] maior Λ^{G} 15 ipsam] eius ΛΣ | formaliter Λ^{G} 16 Trinitatis] *add.* quae Γ^{B*D} | Trinitas *om.* Λ^{YH2O2} | est] erit $\Lambda^{YEH}\Sigma$ 17-18 vel causa — visionis] *om.* I²Λ^{YH2O2}; ¶ *sign. litteris* a-b V²(*text. et mg.*)Γ^{B2D2}(b *deest*) 17 vel] ut Λ^{EG} | formalis *om.* ρπγβμυ | praedicati] *add.* ad subiectum $\Lambda^{EG}\Sigma$ *edd.* 18 Et = AD | ulterius *om.* Γ^{D2L} 19-*p.* 43, 1 quod est trium in quantum tres sunt, vel trinum in quantum trinus = A quod est trium (trinum M*) in quantum tres

T [1] Cf. supra n. 25. [2] Cf. supra n. 26. [3] Cf. ibidem.

quantum trinus, dico quod non est simile, quia essentia divina non causat in nobis immediate actum credendi sicut causabit in nobis immediate actum videndi, et hoc est propter imperfectionem intellectionis nostrae pro statu isto, quia intelligimus personas distinctas ex creaturis et distinctis actibus. Et ideo quantum ad cognitionem nostram modo potest Trinitas esse ratio formalis cognoscendi; tunc autem erit praecise cognita sicut est, et non erit ratio formalis cognoscendi, quia tunc videbitur per rationem essentiae in se praecise ut per rationem primi obiecti.

⌊B. – AD RATIONES IN OPPOSITUM⌋

[14] Ad rationes in oppositum. Ad primam[1] dico quod est tantum unus ultimus finis in se, tamen ille habet distinctas rationes aliquas quae non sunt formaliter rationes ultimi finis, et ita possibile est frui eo sub ratione ultimi finis non fruendo eo sub illis rationibus. 59

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

sunt (sunt *om.* MΓ^{BD}τγ) P²MSRIV'ZΓ^{-N}τγ trinum (*praem.* primum Λ^{O*}) in quantum (*add.* est Λ^{O}) trinus (tr. *rescr.* D² *add.* est enim credere trinum in quantum tres sunt Λ^{O2}) DV²ΛΣ trinum in quantum trinus est (*add.* quod est trium Γ^{N2}) esset credere trinum (¶ ess. cr. tr. *sign.* Vacat Γ^{N2}) in quantum tres sunt Γ^{N} trinum in quantum trinus; est enim credere trinum in quantum sunt tres CP' Deum trinum in quantum trinus ρπβμυ

2-3 credendi — actum *om.* Γ^{L} | sicut — videndi *om.* P² 2 causabit] *post* immediate (3) Γ^{BD} causat M* | in nobis²] in patria τ *om.* $\Gamma^{BD}\Lambda^{YEHGO*}\Sigma$ 3 actum *om.* Λ^{Y2E2} | imperfectiones Λ^{G} 4 isto] ⌊...⌋ D² illo Λ^{GO} *praem.* nostro Λ^{E} *om.* Γ^{D*} *add.* nostro Λ^{G} | quia] quod D quo Λ^{O} *om.* Λ^{E2} 4-5 personas distinctas] d. p. Σ 5 distinctis actibus] a. d. Σ *praem.* ex I²$\Lambda^{EG}\Sigma$ | actibus. Et ideo *om.* Λ^{E2} | ideo] ita $\Lambda^{YE2HGO}\Sigma$ 6 modo] nunc Σ | modo potest] pot. (*praem.* non Λ^{Y2}) modo CΛ^{YHO} modo non potest P²(*in ras.*)Γ^{B*D*} | Trinitas esse] e. Trin. Σ 6-7 cognoscendi] cogniti (*pon.* cognoscendi C²) ADCP*MSR*I*VZ$\Gamma^{N}\Lambda^{Y*EH*}\Sigma$ 7 tunc — cognita *om.* P² | praecise] praecipue Λ^{E} | sicut est *om.* $\Gamma^{N}\Lambda^{YHO2}$ | erit²] tantum $\Gamma^{B}\Lambda^{Y2}$τ *om.* $\Lambda^{Y'EHGO*}\Sigma$ *add.* tunc C *add.* tantum PMSRI*VZ$\Gamma^{-B}\Lambda^{O2}$ 8 ratio formalis] f. r. Σ 9 in se *om.* $\Gamma^{BD2}\Lambda^{Y2H2O*}$(*post* tunc, 8) | praecise] *ante* videbitur (8) Λ^{YH}(*rep. hic* ^{H2})^{O} *post* videbitur (8) I² *om.* Λ^{E} | per rationem *om.* Λ^{Y2EH2O} | primi *om.* ρπγβμυ | primi obiecti] o. p. $\Gamma^{N}\Sigma$ *add.* Vel aliter respondetur: Quando dicitur quod actus fruitionis terminatur ad Deum in quantum trinus in personis, dicendum quod Trinitas non est ratio formalis finiendi nec per consequens fruendi, licet sit terminus et obiectum credendi; unde verum est quod numeratio non est causa terminationis actus fruitionis ad obiectum nec Trinitas, licet fruamur tribus. Et quando probatur de fide quod terminatur ad Deum in quantum trinus, igitur et visio et fruitio fidei succedentes, dico quod non est simile, quia propter imperfectionem intellectus nostri est quod sunt tres actus respectu trium personarum creditarum, quod non erit in intuitiva visione et fruitione ordinata et de facto Λ^{O2} 11 rationes] primum I²Λ^{YHO} | Ad primam] Ad primum $\Gamma^{BD}\Lambda^{E}$ *om.* I²Λ^{YHO} | tantum = ADρπγβμυ 12 tamen ille habet = AD habens tamen in se Σ tamen (tantum Λ^{E*} *praem.* et P²R²) illud (ille υ *om.* Γ^{BD}) habet in se *rell. edd.* 13 ita] ideo MSRIV*ZΓΛ^{H} 14 eo¹] Deo Λ^{EG} *om.* Λ^{H} | finis] *add.* formaliter Φρπγβμυ | non *om.* Λ^{EH} | eo²] *in corr.* V² illo SR²(*in ras.*)IZΓ ipso Λ^{G} illis MΛ^{E} | illis rationibus] r. i. Σ

T [1] Cf. supra n. 27.

60 Ad secundam[1] dico quod sicut dictum est in praecedenti quaestione[2] quod per accidens est quod in eodem concurrant ratio efficientis et ratio finis, tamen de facto una est ratio formalis ipsius finis sicut est una ratio formalis ipsius efficientis, sed in illa una ratione potest potentia quietari licet non quietetur in rationibus personalibus quae sunt in illo fine.

Ad confirmationem cum dicitur 'non potest una persona causare nisi alia causet, ergo una non potest finire actum fruitionis nisi alia finiat'[3], dico quod non sequitur; bene enim sequitur quod una persona ex natura rei non est finis nisi alia persona sit finis, sed non sequitur de fine actus ut est elicitus a potentia, quia finis actus ut eliciti est ad quem potentia ut eliciens ordinat actum et propter quem elicit ipsum. Sed finis ex natura rei est bonum, ad quod actus ex natura sui natus est ordinari, non quidem in ratione obiecti quod attingatur per actum sed sicut omnes naturae creatae in suo gradu ad finem ultimum ordinantur.

Ad auctoritatem Augustini V *De Trinitate*[4], patet quod loquitur ibi de facto et de formali ratione eius.

61 Ad ultimum de adoratione[5] dico quod una est adoratio ha-

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 secundam = AD 2 CSRIVZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{HG}$ secundum *rell. edd.* | quod *om.* Λ^{EG}ρπγβμυ | dictum *om.* R*I* 2 quod^1 *om.* Σ | quod^2] ut Λ^{E2G} *om.* $\Lambda^{E'}$ 3 finis] *add.* ultimi Λ^{O2} | ipsius] *om.* Λ^{EG} *add.* efficientis D* 3-4 ipsius — formalis *om.* I^{N*} 4 finis — ipsius *om.* I^{*} | est una ratio formalis] est Λ^{EG}τ et Σ *om.* Λ^{YHO*} | sed] et Σ | una^2 *om.* CP* 4-5 una ratione] r. u. Σ 5 potentia quietari] q. p. Σ | licet non quietetur *om.* Γ^{D*} | rationibus] rationalibus Λ^{E} relationibus (*pon.* rationibus Λ^{O2}) Λ^{O}τ 6 illo] isto Λ^{O} ipso Λ^{G} *add.* in Γ^{B} 7-8 non — alia] una persona non potest creare nisi alia *in ras.* P^2 | causare] creare DCR$V^2\Gamma^{BD}$ΛΣ 8 causet] creet DPR^2V^2ΛΣ *pon.* creet C^2 crearet Γ^{BD} 8-9 ergo — finiat] *post* sequitur^1 (9) [[finire (8)... finiat (9)] terminare... terminet Γ^{BD}; *pon.* ergo (8) — finiat (9) Γ^{D2}]] $\Gamma^{B*D}\Lambda^{YHO}$ ergo una non potest frui sine alia *et post* sequitur^1 (9) *add.* ergo una potest (!) finire actum nisi alia finiret τ 8 una non potest] n. p. u. M* nec Σ | finire] unire V | actum fruitionis *om.* Φ | fruitionis *om.* Λ^{YHO*} 9 finiat] finiet MSR*I*V*Z 10 persona^1 *om.* $\Lambda^{YH*O*}\Phi^{FP*}$ | non est *ante* una Λ^{YHO}Φτ | finis^1 *ante* ex natura Λ^{YHO}Φτ | persona^2 *om.* Λ^{YHO}Φτ 12 eliciti] elicitus a potentia Λ^{G} | est] *om.* Λ^{O*} *add.* ille $I^2\Lambda^{G}$Σ | quem] quam ADMVΛ^{O} | ut^2 = ADP est Λ^{E}(*om.* Λ^{E2}) | et *om.* P*Λ^{G}τ 14 sui] sua Λ^{G} rei (*not. vel:* sua Λ^{O2}) I*$\Gamma^{B}\Lambda^{E*O}$τ 15 attingitur P^2R^2IZΓΛ^{-Y}Σ 15-16 naturae creatae] *in ras.* Λ^{H2} verae creaturae Λ^{G} 16 in suo gradu *om.* Λ^{H} 17 Ad auctoritatem Augustini = AD Ad Augustinum Λ^{EG}Σ De (*om.* Λ^{H2}) auctoritate Λ^{H} Ad auctoritatem *rell. edd.* | V De Trinitate] V Trinitatis (*post* patet R) R$\Gamma^{BD}\Lambda^{Y}$ *praem.* patet MS *add.* cap. Σ^{Q*} | patet (ponet Λ^{H} *praem.* Per hoc Φτ) *ante* Ad auctoritatem Λ^{YHO}Φτ | quod] quia Λ^{YHO}Φτ 18 ibi *om.* Λ^{YHO}Φρτπβμυ | et de — eius *om.* $I^2\Gamma^{N*}$ΛΣ | de^2 *om.* DCPMSRIVZΓ^{L} 19 de adoratione *om.* Σ | una est] e. u. Σ

T [1] Cf. supra n. 28. [2] Cf. supra n. 14. [3] Cf. supra n. 28. [4] Cf. ibidem. [5] Cf. supra n. 29.

bitualis trium personarum, quia quicumque adorat unam habitualiter, subicit se toti Trinitati; sed non oportet quod actualiter: non enim oportet quod actualiter cogitet de alia persona quando adorat unam, sicut patet de orante unam personam oratione quae non dirigitur actualiter alteri personae, sicut patet de illo hymno *Veni, creator Spiritus*, et de multis orationibus in Ecclesia constitutis. Unde orationes Ecclesiae frequenter diriguntur Patri, et in fine inducitur Filius, tamquam mediator; ergo dum aliquis refert actualiter intentionem suam ad adorandum Patrem, non oportet quod actualiter tunc cogitet de Filio vel de Spiritu Sancto, quousque post inducat Filium in adoratione vel cogitatione sua, tamquam scilicet mediatorem. Et sicut est eadem adoratio habitualis, non tamen actualis, ita est eadem fruitio habitualis, licet non necessario eadem actualis.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 personarum *om.* Φ | unam] *om.* D*Γ^{LN} *add.* personam Σ 2 subicit se] se (in se Λ^{E}) s. Λ^{EG}Σ | sed — actualiter] sed quando actualiter cogitat de una persona Γ^{BD*} *add.* cogitet de alia persona MV 2-4 sed non — unam^1] sed non oportet quod actualiter cogitat de alia persona quando adorat unam R' sed quando actualiter cogitat de una persona, non oportet quod actualiter cogitet de alia R^2 3 non — actualiter] *om.* CPS$I^2\Gamma^{LN}$ΛΣ *edd.*; ¶ *sign.* Vacat V^2 | enim] autem MIVZ *om.* Γ^{BD*} 3-4 ¶ cogitet — unam^1 *sign.* Vacat V^2 3 de alia] de aliqua AP* de una Λ^{G} 3-4 quando adorat unam] *om.* Λ^{YHO*}Φτ; ¶ *sign. litteris* a-b Γ^{D1} 4 unam^1] aliam Λ^{G} | orante] adorante MRI*VZ$\Gamma^{BDLN*}\Lambda^{YHGO2}$ adoratione *in corr.* Λ^{E2} *add.* ad M*SRV$\Gamma^{LN*}\Lambda^{YE}$ | orante unam personam *om.* Σ | oratione] adoratione Λ^{HG} *om.* Λ^{E} 5 non *om.* Λ^{H*}Σ | actualiter *om.* Λ^{YHO}τ | actualiter — patet de] ad unam personam et non actualiter ad aliam ut in Σ | alteri personae] ad aliam (*ante* actualiter Λ^{G}) Λ^{EG}ρπγβμυ | patet *om.* Λ^{YHO}Φτ | illo *om.* $\Lambda^{Y*(post\ hymno)HO}$Σ | hymno] Christo Λ^{H} *add.* Pentecostes Σ 6 Spiritus] *add.* etc. Λ^{EG} 6-7 institutis I^2ΓΛ^{YEG}Σ statutis Λ^{O} 7 Ecclesiae] ecclesiasticae P *om.* Λ^{O} | frequenter] ut plurimum Σ | dirigimus Λ^{EG} | Patri] ad Patrem V 8 inducitur] introducitur IZ includitur υ concluditur R^2 | Filius] *add.* ergo Λ^{O} | tamquam = AD sicut *rell. edd.* | mediator] *rescr.* Λ^{O2} medium Λ^{G} | ergo] unde C *om.* P* | infert Λ^{G} 9 actualiter] *ante* refert (8) ΓΣ *om.* CP 9-10 intentionem — actualiter *om.* M*V* 9 ad adorandum] ad orandum DCP*SRIZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{EGO*}\Sigma^{U}$ adorando M^2 | non] nec M^2 10 quod] ut Λ^{YHO} | actualiter tunc] t. a. DM^2IZ | tunc *om.* Λ^{E}Σ | de^2 *om.* SΛ^{YHO} | Sancto] *add.* nisi (non Φ) habitualiter Φρπγβμυ 10-11 quousque post] priusquam Λ^{G} 11 post] prius $\Gamma^{LN}\Lambda^{O}$ primo (*not. alius liber:* post μ) Φρπγβμ | adoratione vel cogitatione = A adoratione Filii de cogitatione D cogitatione (cognitione Λ^{GO}τ) *rell. edd.* | sua *om.* Λ^{YHO} 12 scilicet *om.* I*VZ$\Gamma^{N*}\Lambda^{EG}$Σ | sicut] sic Z | est eadem adoratio] e. est (est *om.* Λ^{E*}) a. DΛ^{E} est a. e. Λ^{YHO} est e. oratio V e. oratio est Λ^{G} 13 non tamen] et non CPMV | non tamen actualis *om.* Λ^{E} | licet] sed RΓ^{BD*LN} 14 necessario] *add.* sit Σ | eadem actualis] a. e. CPMSRIVZΓΛ^{EG} | actualis] accidentalis τ